

TUTKIMUS

Torsti Hyyryläinen ja Sofia Tuisku

Sosiaalisesta mediasta ratkaisuja paikalliseen vaikuttamiseen

Sosiaalisesta mediasta ratkaisuja
paikalliseen vaikuttamiseen

Torsti Hyyryläinen ja Sofia Tuisku

Sosiaalisesta mediasta ratkaisuja paikalliseen vaikuttamiseen

KAKS – KUNNALLISALAN KEHITTÄMISSÄÄTIÖ

Kieliasun tarkistus:
Sirpa Ovaskainen

Kunnallisalan kehittämissäätiön
Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 100
© Pole-Kuntatieto Oy ja kirjoittajat

Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2016
ISBN 978-952-7072-70-7 (nid)
ISBN 978-952-7072-71-4 (pdf)
ISSN 1235-6956

Sisällys

ESIPUHE	7
TIIVISTELMÄ	9
1 KUNNAT MUUTTUVASSA MEDIAYHTEISKUNNASSA	12
1.1 Digitalisoitunut media, vaikuttaminen ja valta yhteiskunnassa	12
1.2 Sosiaalisen median toimintakulttuuri ja blogit	16
1.3 Kunnat mukana paikalliskehittämisen muutoksessa.....	18
2 SOMEN VAIKUTUS PAIKALLISPOLITIikkaAN JA KEHITTÄMISEEN?.....	25
2.1 Tutkimusote, aineistot ja analyysikehys.....	26
3 KUNNAN KEHITTÄMISKESKUSTELUT SOMESSA	32
3.1 Kuntastrategiat – perinteistä keskustelua tutuista teemoista.....	33
3.2 Kouvola, Mikkeli ja Seinäjoki somessa.....	42
4 TOIMIJAAT JA SOME-TYYLIT AVOIMESSA VUOROVAIKUTUKSESSA	52
4.1 Kansalaistoimijana somessa.....	53
4.2 Hallintovirkamiehenä somessa.....	61
4.3 Paikallispoliitikkona somessa	72
5 SOME MUUTTAA VALLAN JA LUOTTAMUKSEN SUHTEITA	90
6 KUNTIEN PAIKKAPERUSTAINEN KEHITTÄMINEN JA SOME	100

LÄHTEET	108
---------------	-----

Liite 1. Kouvolan, Mikkelin ja Seinäjoen kaupunkien tilastollista kuvausta	112
Liite 2. Tutkimuksen metodologisen otteen kuvausta	114
Liite 3. Verkkokysely Kouvolan, Mikkelin ja Seinäjoen kaupunginvaltuutetuille 2014	117
Liite 4. Tilastotietoa eri medioiden käytöstä Suomessa 2010–2014	118
Liite 5. Internetin käyttäjien määrän kehitys maailmassa 1996–2015	119

KUVIOT

- Kuvio 1. Kunnan kolme toisiinsa liittyvää olomuotoa.
- Kuvio 2. Poliittisen some-tilan tarkastelun analyysikehys.
- Kuvio 3. Kirjoittajaidentiteettien esiintymisosuudet valittujen poliitikkojen blogikirjoituksissa blogin aloittamisesta maaliskuun loppuun 2015 saakka.

KUVAT

- Kuva 1. Kouvolan kaupungin palautepalvelun etusivu.
- Kuva 2. Seinäjoen kaupungin Kysy kaupungilta -palvelun etusivu.

TAULUKOT

- Taulukko 1. Hierarkiaan ja verkostoihin perustuvien hallinnan paradigmojen eroja.
- Taulukko 2. Tutkimuksen kohdekaupunkien tunnuslukuja.
- Taulukko 3. Paikallisten päättäjien some-aktiivisuus tutkimuskaupungeissa 2014.
- Taulukko 4. Tutkimukseen valittujen poliitikkojen poliitikkoidentiteetin mukaisten blogikirjoitusten määrät 2006–2015.

Esipuhe

Kunnat ja kunnalliset palvelut ovat eri medioissa nykyään esillä lähes päivittäin. Tulevia muutoksia kuntien asemaan ja tehtäviin luonnehditaan merkittävän laajoiksi. Vuosikymmeniä jatkuneet kuntauudistukset kuulostavat loputtomalta projektilta, jossa toistuvasti ja eri mittakaavoissa muutetaan kuntien rakenteita ja toimintoja. Nyt tavoiteltava uudistus on kuitenkin poikkeuksellinen, itsenäisen Suomen hallintohistorian merkittävin. Visio itsehallinnollisista maakunnista vaikuttaa toteutuessaan nykyisten peruskuntien toiminta-ajatukseen ja ideaan. Kunnat ovat aidosti valinkauhassa.

Käsillä olevan tutkimuksen lähtökohtana on ollut ajatus, että kuntiin kohdistuvien muutosten pääasiallisia ajureita eivät lopulta ole toinen toistaan seuraavat hallinnolliset uudistushankkeet. Nekin ovat seurausta laajemmista yhteiskunnallisista virtauksista. Tämän ajan tärkeintä muutostekijää voi yhdellä sanalla kuvata digitalisaatioksi. Se muovaa työtä, taloutta ja viestintää globaalisti ja paikallisesti. Tarkastelemme tutkimuskaupunkien asemoitumista digitalisoituvan mediayhteiskunnan kontekstiin rajautuen sosiaaliseen mediaan. Some toimii tarkentavana näkökulmana kuntien digitaaliseen tulevaisuuteen.

Tutkimus toteutettiin Helsingin yliopiston Ruralia-instituutissa vuosina 2014–2016 useiden henkilöiden erilaisia työpanoksia hyödyntäen. Alkuvaiheessa aineistoa tutkimuskaupunkien ja poliitikkojen some-aktiivisuu-

desta keräsivät FM Päivi Pylkkänen ja FM Manu Rantanen. Kyselyn toteutus sekä strategia-asiakirjojen analysointi olivat pitkälti tutkija FT Sirkku Piispasen vastuulla. Verkon some-keskusteluista aineiston kokosi pääasiassa FM Sofia Tuisku. HT Torsti Hyyryläinen toimi tutkimuksen vastuullisena johtajana, hän teki tutkimushaastattelut ja työsti tutkimuksen lopulta yhtenäiseksi julkaisuksi. Innoittavista ajatuksista sekä käsikirjoitusta kohtaneista kommentteista kiitämme Helsingin yliopiston digitaalisen humanismin professoria Timo Honkela.

Tutkimuksen päärahoittaja oli Kunnallisanalan kehittämissäätiö sekä osarahoittajina Kouvolan, Mikkelin ja Seinäjoen kaupungit. Tutkimuksen tekijät kiittävät rahoittajia. Kiitämme säätiötä joustavasta ja sujuvasta yhteistyöstä. Tutkimusjulkaisu-sarjan 100. julkaisuna ohitamme yhdessä säätiön ansiokkaan julkaisutoiminnan merkkipaalun.

Mikkelissä 1. lokakuuta 2016

Torsti Hyyryläinen ja Sofia Tuisku

Tiivistelmä

Sosiaalisen median kautta avautuu näkymä kuntaorganisaation ja kuntayhteisön väliseen digitaaliseen viestintään. Tutkimuksen tarkoituksena on ollut lisätä ymmärrystä kuntien asemasta mediayhteiskunnan muutoksissa sekä tarkastella paikalliseen kehittämiseen liittyvien keskustelujen ja toimijuuksien muotoutumista sosiaalisen median avoimissa viestintäympäristöissä. Paikalliseksi kehittämiseksi tutkimuksessa ymmärretään kunnan elinvoimaan ja hyvinvointiin liittyvä kokonaisvaltainen kunnan strateginen kehittäminen.

Tarkastelun kohteina olivat Kouvolan, Mikkelin ja Seinäjoen kaupunkien paikallisten päättäjien eli poliitikkojen ja hallintovirkamiesten sekä kansalaisten keskinäinen viestintä sosiaalisessa mediassa ja verkon avoimilla foorumeilla. Aineistona käytettiin verkossa olevaa dokumentaatiota, kaupunkiorganisaatioiden verkkosivuja ja muita sosiaalisen median julkaisuja sekä toimijoiden blogikirjoituksia. Kaupunginvaltuutetuille tehtiin kysely, analysoitiin strategia-asiakirjoja sekä tehtiin neljä teemahaastattelua. Tavoitteena oli myös pohtia kuntien uutta roolia mediayhteiskunnassa ja hahmotella mahdollisia kehittämislinjoja.

Mediayhteiskunnan vuorovaikutuksen digitaalisilla foorumeilla ja suhteissa valta jakautuu toisella tavalla kuin ennen. Valta keskittyy ja hajautuu samanaikaisesti. Valtaa on helpompi saada mutta vaikeampi pitää. Vallan

käyttäjät voidaan haastaa ja tehdä vastavoimaliikkeitä. Valta on toiminnan välttämätön liikevoima. Valta on myös osa kehittämistä. Valtaa pitää olla ja sitä pitää tavoitella, jos haluaa vaikuttaa. Kunnat sopeutuvat vallan muutokseen omalla erityisellä tavallaan, hitaasti mutta väistämättä.

Tutkimuksen keskeisenä johtopäätöksenä on, että kunnat ovat sosiaalisessa mediassa, mutta ne eivät toimi sosiaalisen median viestintäkulttuurin mukaisesti. Tämä on seurausta kuntien institutionaalisista ehdoista ja palvelukunnan myötä omaksutusta perinteestä mutta myös kuntaorganisaatioiden keskeisten päätöksentekijöiden, hallintovirkamiesten ja luottamushenkilöiden, enemmistön kyvyttömyydestä ja haluttomuudesta ottaa sosiaalinen media ja sen toimintatavat osaksi kunnan strategista kehittämistä. Poliittisten luottamushenkilöiden asema muutoksen aikaansaamisessa havaittiin erityisen keskeiseksi, koska he toimivat luontaisesti erilaisilla identiteeteillä kuntaorganisaation ja kuntayhteisön välisen viestinnän rajapinnassa.

Toistaiseksi paikallisten päätöksentekijöiden keskuudessa on aktiivisia sosiaalisen median käyttäjiä liian vähän. Luottamushenkilöiden ensisijainen kiinnostus näyttää kohdistuvan somen käyttöön henkilökohtaisena mediana. Poliitikot keskittyvät pääasiassa oman poliittisen identiteetin ja omien ajatusten viestimiseen yleisölle. Todellinen vuorovaikutus kuntalaisten kanssa jää somen avoimilla foorumeilla vähäiseksi. Kuntakontekstissa sosiaalinen media onkin tyypistynyt yhdensuuntaiseksi viestinnäksi – ohi-puhumiseksi keskustelun sijaan.

Blogit tarjoavat mahdollisuuden ajatusten jakamiseen ja yhteiseen muotoiluun avoimissa keskusteluympäristöissä. Kuntien kehittämisessä blogeista ei kuitenkaan ole tullut paikallisia keskustelufoorumeita. Paikalliset päättäjät eivät keskustele vaan pääasiassa viestivät yksisuuntaisesti myös blogeissa. Yleisenä kehityssuuntana on havaittavissa hienoinen blogien aseman heikentyminen suhteessa lyhyempään viestinnän muotoon. Tämä näkyy Twitter-viestien käytön lisääntymisenä myös kunnallisessa some-ympäristössä.

Tutkimuksen lopussa hahmotellaan kuntien tulevaisuuden roolia paikallisina arvo yhteisöinä ja osallistumisen alustoina. Digitalisoituvassa media-yhteiskunnassa kuntien tehtävänä olisi *paikallistaa* muutos paremmin

hallittavaksi eli tehdä taloudellisen, sosiaalisen ja ekologisen muutoksen monimutkaiset vaikutukset paikallisesti ymmärrettäviksi ja tartuttaviksi. Tähän liittyen esitellään kolme toisiaan tukevaa mahdollista ratkaisulinjaa, joiden mukaan voitaisiin edetä. Ratkaisujen avulla olisi mahdollista kehittää tulevaisuuden kuntien toimintaa ottamalla kansalaisia ja kuntayhteisön diginatiiveja toimijoita mukaan paikalliseen kehittämiseen ja sitä koskeviin keskusteluihin. Kukin esitys pureutuu yhteen ongelma-alueeseen. Ne liittyvät uuden ja perinteisen median suhteeseen, sosiaalisen median hajanaisuuden hallintaan sekä älykkäiden digitaalisten sovellusten hyödyntämiseen suurten data- ja tietoaisteistojen hallinnassa.

1 Kunnat muuttuvassa mediayhteiskunnassa

Sosiaalinen media edustaa uudenlaista toiminta- ja viestintäkulttuuria. Siihen latautuneiden lupauksen ja odotusten myötä voi syntyä edellytyksiä myös politiikan muutokselle sekä kuntien ja paikalliskehittämisen uudistumiselle. Tarkastelemme sosiaalisen median viestintäympäristöissä käytyjä avoimia keskusteluja, jotka koskevat kolmen tutkimuskaupungin paikallista kehittämistä. Kiinnostuksemme kohdistuu keskustelijoiden lisäksi erityisesti näiden keskustelujen vuorovaikutteiseen rakentumiseen.

1.1 Digitalisoitunut media, vaikuttaminen ja valta yhteiskunnassa

Media on erottamaton osa yhteiskuntaa ja yhteiskunta mediaa. Näin toteavat mediatutkijat Janne Seppänen ja Väliverronen (2013), jotka esittelevät Mediayhteiskunta-teoksessa laajasti 2000-luvun media- ja viestintäympäristöjen muutosta. Perustan tälle muutokselle on luonut digitaalisen tietoteknologian kehitys. Manuel Castelsin (2000 ja 2009) johtopäätöksiin yhtyen he korostavat verkostojen sekä internetin mahdollistaman globaalin vuorovaikutuksen merkitystä yhteiskuntien taloudellisten ja kulttuuristen rakenteiden ja toimintojen muutoksessa. Media on merkittävä yhteis-

kunnallinen instituutio ja vuorovaikutuksen areena. Media on jatkuvasti läsnä yksittäisten ihmisten, organisaatioiden ja instituutioiden arjessa. (Seppänen & Väliverronen 2013, 83.)

Digitaalisesta viestinnästä on tullut kulttuurisen muutoksen keskeinen ajuri. Uudet sovellukset vaikuttavat syvällisesti tapaamme kommunikoida sosiaalisissa yhteisöissä. Yhteiskunnallinen keskustelukulttuuri on pirstaloitunut, ja tiedon tuottajien ja vastaanottajien suhteet ovat muuttuneet. Massiivisen datan siirtäminen on tehostunut, mutta sen hyödyntämisessä ollaan vasta alussa. Viestinnän muutos vaikuttaa kaikkialle. Digitalisoituminen ei enää ole jonkin erillisen toimialan piirissä tapahtuva murros, vaan siitä on tullut kaikkeen vaikuttava toimintaympäristön piirre. (Ahvenainen ym. 2009 a, b; Bilbao-Osorio ym. 2014; Liite 5.)

Uusi media tarjoaa kansalaisille ja liikkeille uusia mahdollisuuksia valvoa vallankäyttöä ja instituutioita, mutta se tarjoaa myös väyliä ihmisten uudennalaiselle osallistumiselle (Seppänen & Väliverronen 2013, 171–191). Media-tutkija Henry Jenkins (2006) liittää osallistumisen kulttuurin nousun keskeisesti median konvergenssiin, yhdenmukaistumiseen. Tällä hän tarkoittaa ihmisten ja yhteisöjen mahdollisuutta käyttää laajasti samaa viestintäalustaa, ladata siihen erilaista mediasisältöä sekä jakaa näitä sisältöjä eteenpäin. Yhdenmukaistuminen on mahdollistanut internetin globaalin käytön sekä tehnyt siitä sosiaalisesti vaikuttavan ja uudistavan tekijän. (Jenkins & Deuze 2008.)

Median konvergenssi on luonut dynaamisen pelikentän, jossa sisällöt virtaavat rajojen yli erilaisten media-alustojen välillä. Konvergenssin muovaa-massa mediakulttuurissa on Jenkinsin (2006, 2–3) mukaan kyse monien voimien rinnakkaisesta kamppailusta, jossa uusi ja vanha media törmäävät. Uudessa mediassa ruohonjuuren toimijoiden ja korporaatioiden edustajien toiminta risteää ja median kuluttajien ja mediasisältöjen tuottajien valta ovat ennalta arvaamattomalla tavalla vuorovaikutuksessa keskenään. Monitoimijainen mediateollisuus hakee uudessa mediassa aktiivisesti uudennalaisia yhteistyöasetelmia, ja kaikkialle etsiytyvän ja kaikkea viihdyttävää seuraavan mediayleisön käyttäytyminen muuttuu. Tällaisessa mediamaisemassa myös professionaaliset toimijat haastetaan ja syntyy uudenlaista journalismia (Taylor ym. 2015).

Castells (2009, 55) kuvaa yhtä mediasisältöjen tuottajien ja kuluttajien rajan hämärtyksen synnyttämää ilmiötä henkilökohtaiseksi joukkoviestinnäksi. Siinä perinteinen joukkoviestintä sekoittuu henkilökohtaiseen ja ryhmäkohtaiseen viestintään. Kyseinen termi kuvaa median kehityksessä keskeistä yksilöllisten ja kollektiivisten tavoitteiden ja viestinnän muotojen eroa mutta myös monimutkaista toisiinsa kietoutumista.

Mediaympäristömme monitahoinen vuorovaikutteisuus muuttaa perinteisiä toimintatapoja ja luo uudenlaista kanssakäymisen kulttuuria. Erityisesti nuoremmat sukupolvet kokevat viestinnän vuorovaikutteisena vanhempia sukupolvia vahvemmin. Nuoret mieltävät itsensä useammin median sisällön tuottajiksi, eivät vain viestejä vastaanottavaksi yleisöksi. (Seppänen & Väliaverronen 2013, 206.)

Median välityksellä tullaan vaikutetuiksi, mutta pyritään myös vaikuttamaan. Viestinnän ja median muutokset johtavat myös valtasuhteiden ja -rakenteiden muuttumiseen. Mediayhteiskunnassa valta ei ole yksissä, vaan monissa käsissä. Valta kytketään edelleen luontevasti politiikkaan ja talouteen, mutta myös esimerkiksi kulutukseen, tietoon tai asiantuntijuuteen. Valta ei enää ”tule” yksin ylhäältä, vaan se tulee joka suunnasta (Pietikäinen 2010).

Politiikantutkija ja kolumnisti Moisés Naím (2013) analyysin mukaan valta ilmenee nykyisin toisilla tavoilla ja toisissa paikoissa kuin ennen. Valta on siirtynyt uusiin sosiaalisiin suhteisiin ja verkostoihin. Globalisaation myötä valta on sekä jakautunut uudella tavalla että liudentunut. Ihmiset ovat valmiimpia ottamaan osan vallasta itselleen. Vallan pitämisestä on kuitenkin tullut kaikille vaikeampaa. Kukaan ei enää voi hallita yksin. Naím haastaa meidät tutkimaan tätä muutosta sekä kehittämään sosiaalisia innovaatioita, uusia tapoja käyttää valtaa, kehittää demokratiaa ja tehdä politiikkaa.

Pertti Lappalainen (2005) on tarkastellut internetiä juuri poliittisen toiminnan mahdollistumisen näkökulmasta. Millainen verkko on poliittisena tilana? Voisiko verkko vahvistaa poliittiselle toiminnalle luonteenomaista taitoa itseorganisoitua? Lappalainen näkee verkon vahvistavan kansalaisista lähtevää poliittista toimintaa ja maallikkotoimijoiden voimavaroja. Hän tunnistaa verkon refleksiivisen moderniuden tärkeäksi osatekijäksi, jossa ihmisten yksilöllistyminen korostuu suhteessa rakenteisiin.

Lappalainen pohtii, miten verkon poliittinen tila eroaa aiemmista. Hän pyrkii osoittamaan, kuinka verkon avulla politiikka voidaan keksiä uudelleen (emt., 8–12). Onko verkko radikaalisti vai vain mielenkiintoisella tavalla uusi keksintö? Vastauksensa hän kiteyttää seuraavasti:

- Verkko luo uuden kokemustilan ja aktiivisuusfoorumin.
- Verkko mahdollistaa uudentyyppistä toimintaa, muodon ja sisällön kietoumia.
- Verkko mahdollistaa valtarakenteiden haastamisen toiminnallisen vallan perusteella, joka johtaa vallan moninaistumiseen.

Lappalainen näkee verkon mahdollisuudet politiikan uudistumisen ja siten myös vallan muuttumisen mahdollisuutena. Pirstaloituneet poliittiset järjestelmät ja verkottunut toimijuus avaavat mahdollisuuksia uusille poliittisille tyyleille ja näkökulmille, kekseliäille tavoille yhdistää sisältöjä uusiin muotoihin. (Lappalainen 2002, 23–25.)

Vuonna 2014 suomalaisista 16–89-vuotiaista 86 prosenttia käytti internetiä ja 73 prosenttia oli seurannut verkkolehtien tai televisiokanavien internetsivuja viimeisen kolmen kuukauden aikana (Tilastokeskus 2014, 1 ja 13–14). Verkkolehtien lukijoita 16–74-vuotiaista oli 78 prosenttia, ja päivittäin verkkolehtiä luki 43 prosenttia. Verkkolehtien ja painettujen lehtien päivittäinen lukeminen oli lähes yhtä yleistä, sillä painettuja lehtiä päivittäin ker toi (vuonna 2010) lukevansa 55 prosenttia 16–74-vuotiaista. Sosiaalisen median julkaisuja seurattiin selvästi vähemmän kuin verkkolehtiä. Esimerkiksi blogeja kolmen viimeksi kuluneen kuukauden aikana oli seurannut 48 prosenttia. (Ks. liite 4.)

Suomalaisten aktiivisuus sosiaalisessa mediassa laskee oleellisesti, kun tarkastellaan seuraamisen sijaan osallistumista joko kommentoimalla tai omia tuotoksia julkaisemalla. Vuonna 2014 internetiin oli kirjoittanut 53 prosenttia suomalaisista, kun huomioidaan kaikki internetin tarjoamat viestintämahdollisuudet sähköpostia lukuun ottamatta. Kun yhteisöpalvelut jätetään huomiotta, osallistuminen vähenee selvästi. Esimerkiksi keskustelupalstoille oli kirjoittanut 26 prosenttia 16–74-vuotiaista ja blogia ylläpitänyt vain 6 prosenttia, mikä on tosin kaksinkertainen määrä vuoteen 2010 verrattuna.

Tarkasteltaessa internetin käyttöä sosiaalisesta näkökulmasta keskiöön nousevat yhteisöpalvelut, Facebookin ja Twitterin kaltaiset foorumit, joissa ylläpidetään sosiaalista kanssakäymistä. Yhteisöpalveluiden käyttö on hyvin ikäsidonnaista. Vuonna 2014 yhteisöpalveluita oli kolmen viime kuukauden aikana käyttänyt 56 prosenttia 16–74-vuotiaista (emt., 16), kun taas 16–24-vuotiaista yhteisöpalveluja oli samana aikana käyttänyt 93 prosenttia.

Suomessa käytetyin yhteisöpalvelu on Facebook, jota vuonna 2014 käytti 95 prosenttia yhteisöpalveluiden käyttäjistä. Facebookin jälkeen käytetyimpiä ovat Twitter (20 %), LinkedIn (17 %) ja Instagram (13 %), joiden käyttö on kuitenkin Facebookiin verrattuna vähäisempää. Joissain sosiaalisen median tilastoissa pikaviestipalveluita on tarkasteltu yhteisöpalveluiden yhteydessä, jolloin myös Suomessa suosituin pikaviestipalvelu Whatsapp on noussut käytetyimpien sosiaalisen median sovellusten joukkoon.

Suomessa paikallislehtien asema median kentässä on edelleen suhteellisen vahva. Niiden verkkojulkaisut ovat nousseet luetummiksi kuin lehtien painetut versiot. Tämä tekee paikallislehtien verkkojulkaisuista erityisen kiinnostavia paikallisten keskustelujen foorumeja. Onkin todennäköistä, että osa kuntien paikalliseen kehittämiseen liittyvistä keskusteluista löytyy nykyisin juuri paikallislehtien verkkosivujen keskustelupalstoilta, vaikka yhteisöpalvelut ja blogit ovat mahdollistaneet myös uudenlaisia keskusteluita.

1.2 Sosiaalisen median toimintakulttuuri ja blogit

Sosiaalisella medially viitataan yleisesti ihmisten kanssakäymistä luoviin ja ylläpitäviin tietoverkkoihin, tietotekniikkaan ja sovelluksiin, joiden avulla ihmiset voivat yhteisesti tuottaa, käsitellä ja jakaa avoimesti erilaisia sisältöjä. Sosiaalisessa mediassa ideoita, ajatuksia, tulkintoja, suhteita ja merkityksiä konstruoidaan osaksi yhteistä tietämystä ja näkemystä sosiaalisesta todellisuudesta. Sosiaalisen median sivustot ja niiden käyttö alkoivat laajeta 1990-luvun lopulta lähtien (esim. Boyd & Ellison 2007).

Sosiaalisessa mediassa on oma toimintakulttuurinsa. Sosiaalinen media ei toimi hierarkkisesti, vaan ihmiset voivat osallistua keskusteluihin muodollisesta asemastaan tai paikasta riippumatta. Helsingin apulaiskaupunginjohtaja Pekka Saurin (2015, 32) mukaan julkishallinnon kannalta tämä

tarkoittaa, ettei sosiaalisen median keskustelija voi enää hallita muutoin kuin osallistumalla niihin.

Blogit ovat merkittävä osa sosiaalisen median toimintakulttuuria. Blogit ovat internetin sovelluksilla ja alustoihin tehtäviä vapaan ilmaisun verkkosivustoja, joissa keskustelu organisoituu sovelluksiin ohjelmoitujen sääntöjen pohjalta. Sovellus ohjaa esimerkiksi tekstit ja merkinnät aikajärjestykseen. Blogit sisältävät yksinkertaisimmillaan tekstiä, mutta niissä voi olla myös kuvaa ja ääntä sekä linkityksiä. Sosiaalisen median sanaston (2010, 12) mukaan blogi on ”verkkosivusto, johon tehdyille merkinnöille on ominaista päiväkirjamaisuus tai kirjoittajan henkilökohtainen näkökulma käsiteltyn aiheeseen ja johon tehdyt merkinnät ovat aikajärjestyksessä”.

Blogeissa tietoa ja ajatuksia voi konstruoida ja jakaa avoimesti osana maailmanlaajuista vuorovaikutusta. Avoin blogi rajautuu tai sitä rajataan muiden tekijöiden, kuten kielen, sisällön tai käyttök kontekstia rajoittavien säädösten tai kulttuuristen normien perusteella. Jos blogissa esitetyt ajatukset halutaan torjua, blogi kielletään tai sivusto voidaan yrittää sulkea.

Koska blogin pitäminen vastaa ainakin osin journalistisia prosesseja, blogit voidaan myös nähdä median alueena, jossa sosiaalinen ja perinteinen media kohtaavat (Matikainen 2009, 13). Toisaalta siinä, missä perinteistä mediaa ja journalistisesti tuotettuja sisältöjä ohjaa pyrkimys tasapuolisuuteen, blogeissa korostuu subjektiivinen näkökulma. Blogit ja journalistiset sisällöt tarjoavat toisilleen vaihtoehdon ja siten tukevat toisiaan (Rättilä 2007, 43).

Tässä tutkimuksessa tarkastelemme blogoja tärkeinä ajatusten ja ideoiden konstruoitumisen, jakamisen ja keskustelemisen areenoina sosiaalisessa mediassa. Blogit ovat kiinnostavia myös paikalliskehittämisen tilan muodostumisen ja poliittisen keskustelun kannalta. Ymmärrämme blogit viestinnän muodoksi, jonka keskiössä on kirjoitettu kieli ja jonka muodolla on tarkoituksensa.

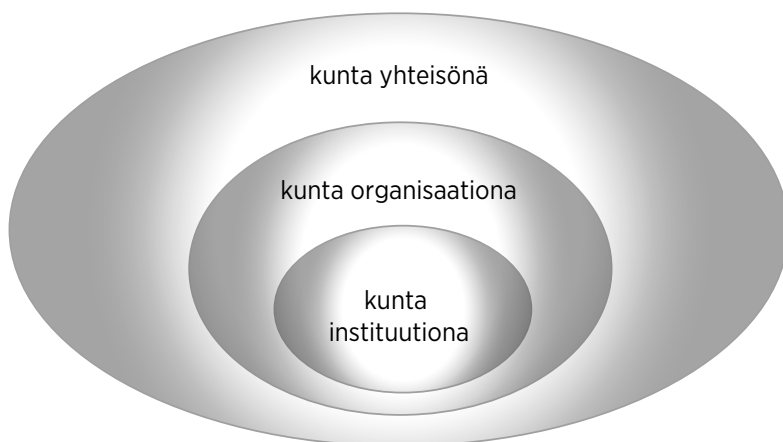
Älykkäät laitteet ovat tulleet internetin ja sosiaalisen median toimijoiksi ihmisten rinnalle. Internetin sovelluksiin on kehitetty ominaisuuksia, joiden perusteella keskinäisessä vuorovaikutuksessa voivat olla tietoa keräävät ja analysoivat, älykkäiksi ohjelmoituvat koneet ja laitteet (internet of things). Älykkäiden laitteiden kyky toimia vuorovaikutteisella tavalla ja oppia siitä on tehnyt myös sosiaalisen median määrittelyn haastavammaksi. Sosiaalisen median sovellukset eivät enää ole vain viestien välittäjiä. Sovelluksiin

on ohjelmoitu ominaisuuksia, jotka tekevät niistä itsestään vuorovaikutukseen osallistuvia toimijoita.

1.3 Kunnat mukana paikalliskehittämisen muutoksessa

Kunnat ovat mediayhteiskunnan glokaalin (global+local) muutoksen keskiössä. Seppäsen ja Väliiverrosen (2013, 83) mukaan mediayhteiskunnan uusi kulttuuri rakentuu juuri globaalin ja paikallisen leikkauspisteissä. Kuntiin vaikuttavat samanaikaisesti monet merkittävät yhteiskuntapoliittiset uudistamispyrkimykset. Suomen hallituksen marraskuussa 2015 tekemä päätös uusien itsehallinnollisten alueiden luomisesta koskettaa syvästi kuntia. Näyttää mahdolliselta ja jopa todennäköiseltä, että se muuttaa kuntien tarkoituksen nykyistä vahvemmin elinvoiman luomista ja paikallista kehittämistä painottavaksi. Tehtävien uudenlainen painottaminen tarkoittaisi perustavanlaatuaista muutosta kuntien rooliin ja asemaan paikallisten palvelujen laaja-alaisina järjestäjinä ja tuottajina.

Kuntiin kohdistuvan ajankohtaisen muutoksen mahdollisten vaikutusten hahmottamista varten olemme seuraavassa kuvanneet kunnan sosiaalisen/ yhteiskunnallisen olemuksen eri ulottuvuuksia. Kunta voidaan nähdä a) yhteiskunnallisena instituutiona, b) julkishallinnollisena organisaationa sekä c) kulttuurisena konstruktiona ja identiteettiyhteisönä.



Kuvio 1. Kunnan kolme toisiinsa liittyvää olomuotoa.

Kunta on ensinnäkin yhteiskunnallinen instituutio. Kunnille on määritelty tietty oikeudellinen asema ja rooli julkisen vallankäytön ja valtiojärjestelmän kokonaisuudessa. Se muodostuu julkisista tehtävistä, toimijoista, vastuista ja velvollisuuksista. Kunnat ovat myös osa poliittista järjestelmää. Suomessa kunnilla on vahva itsehallinnollinen asema ja siihen perustuvia valtaoikeuksia, kuten verotusoikeus. Yhteiskunnallinen legitimitetti, organisatoriset puitteet sekä toimivaltuudet perustuvat kunnan institutionaaliiseen asemaan. Kuntainstituution osana määritellään myös kunnan alue ja jäsenyys eli luodaan perusteet kuntalaisuuden muodostumiselle.

Toiseksi kunnat ovat julkisen hallinnon organisaatioita. Kuntien organisoitumista ohjaavat oikeudellisten velvoitteiden lisäksi erityisesti niiden moninaiset yleishyödylliset tehtävät. Hyvinvointivaltion kehityksen myötä kunnille on annettu jatkuvasti uusia tehtäviä, joista suurimman osan muodostavat julkiset palvelutehtävät, kuten koulutus-, sosiaali- ja terveystalvet. Kuntaorganisaatioille on luonteenomaista organisoitua hierarkkisesti ja erikoistua sektoreittain. Sektoreilla on vahvat ammatilliset profiilit, jotka perustuvat alan koulutukseen ja asiantuntemukseen. Kuntaorganisaatiossa toimivat myös poliittisten ryhmittymien edustajina luottamustehtäviin valitut poliitikot. Ajan myötä kunnat ovat kehittyneet konsernihallinnon suuntaan, jolloin palvelukokonaisuudessa toimii erilaisia yhtiöitä ja sopimus-kumppaneita. Kuntaorganisaation päätehtävä on edistää kunnan jäsenten eli kuntalaisten kaikinpuolista hyvinvointia.

Kolmanneksi kuntaa voidaan tarkastella erilaisia toimijuuksia ja identiteettejä konstruoivana ja kehystävänä sosiaalisena ideana ja kulttuurisena kokonaisuutena. Suomessa kunnilla on usein pitkä, paikkaan sidottu yhteisöllinen historiansa ja monikerroksinen perinteensä, joka näkyy vaihtelevin tavoin ja muodoin kunnan nykyisessä toimintakulttuurissa. Kunta on myös monien ammattiryhmien, järjestöjen ja ryhmien, yritysten sekä asujajaimistojen kokonaisuus, joilla jokaisella on omia yhteisöllisiä tavoitteita ja toimintatapoja. Kuntalaisia ovat myös kiinteistöjä omistavat henkilöt ja yhteisöt. Liikkuvina osa-aikaisina kuntalaisina vaikuttavat myös monipaikkaiset asujat, kuten kunnassa vapaa-aikaansa viettävät ihmiset. Sosiaalisesti ja kulttuurisesti kunta onkin hyvin monimuotoinen ja -ääninen mosaiikki, jonka yksinkertainen kuvaaminen on vaikeaa.

Kuntien moniulotteisen olemuksen vuoksi ei ole helppoa eritellä media-yhteiskunnan kehityksen kaltaisten laajojen yhteiskunnallisten muutosten vaikutuksia kuntiin. Ajankohtaisilla kuntainstituutioon kohdistuvilla uudistuksilla tulee olemaan moninaisia vaikutuksia niin kuntien institutionaaliseen asemaan, organisaatioihin kuin kuntien merkitykseen identiteetti-yhteisöinä (Riukulehto 2016).

Olemme pitäneet mediayhteiskunnan viestintäympäristön muutosten tarkastelussa mielessä edellä kuvatut kunnan olemuksen kolme eri ulottuvuutta. Lisäksi olemme omaksuneet kunnan institutionaalisen perustan eli kuntalain perusajatuksen ja päämäärän, että kunnan olemassaolon kannalta on keskeistä säilyttää kyky toimia demokraattisen itsehallinnon puitteissa kuntalaisten hyvinvoinnin edistäjänä. Tulkitsemme niin, että kuntien olemuksen ydintä on velvoite toimia oman alueensa aktiivisena kehittäjänä.

Viime vuosikymmeninä tapahtuneiden muutosten myötä julkisen hallinnon hierarkkiset hallintorakenteet ovat fragmentoituneet ja kilpailu kiristynyt. Ylhäältä alaspäin suuntautuva suora hallinnollinen ohjaus on korvautunut hajautetuilla, verkostomaisilla toimeenpanon ja hallinnan prosesseilla. Prosessit luovat modernin maailman päätöksenteon yleiskehyksen, johon myös kuntien ja päätöksentekijöiden on pitänyt asteittain sopeutua. Taulukkoon 1 kerätyt käsitteet kuvaavat pelkistetyksi, eroja korostaen, alue- ja paikalliskehittämistä koskevan muutoksen luonnetta sekä uutta ja vanhaa regionalismia koskevaa keskustelua (ks. myös Zimmerbauer 2016, 26).

Taulukko 1.

Hierarkiaan ja verkostoihin perustuvien hallinnan paradigmojen eroja.

HIERARKIAAN PERUSTUVAT HALLINNAN JÄRJESTELMÄT	VERKOSTOIHIN PERUSTUVAT HALLINNAN JÄRJESTELMÄT
suljettu, territoriaalinen tiläkäsitys	avoin, verkostomainen tiläkäsitys
rakenne- ja sektorikeskeisyys	prosessi- ja projektikeskeisyys
tilivelvollisuuden keskeisyys	luottamuskeskeisyys
vallan pitäminen nykyisillä toimijoilla	uusien toimijoiden valtaannuttaminen
perinteisen median käyttö	uusien medioiden käyttö

Reimer ja Brett (2013, 274–275) kuvaavat artikkelissaan globalisaation vauhdittamaa alueellisten ja paikallisten organisaatioiden uutta sosiaalista järjestystä sekä paikallisten päätöksentekijöiden sopeutumista siihen. He tutkivat erityisesti tiedon konstruoitumista ja käyttöä paikallisessa päätöksenteossa. Heitä kiinnosti, miten päättäjät perustelevat päätöksiään ja kokoavat argumentteja omien näkökohtiensa oikeuttamiseksi. Erityisenä kiinnostuksen kohteena tutkijoilla oli tieteellisen tiedon käyttö.

Tutkimuksen perusteella havaittiin, että tieto rakentuu ja suodattuu yleensä hyvin monimutkaisella tavalla varsinaiseen päätöksentekoon. Suurin merkitys on päätöksentekijöiden omilla kokemuksilla sekä yleisöltä saadulla julkisella palautteella. Tiedolliset argumentit rakentuvat pääosin päätöksentekijöiden päivittäisen työn, toiminnan ja suusanallisen vuorovaikutuksen prosesseissa sekä henkilökohtaisissa vertaisverkostoissa. Tieteellisen tiedon merkitys, saati tutkimustulosten hyödyntämisen todettiin olevan näissä prosesseissa vähäistä. (Emt., 285.)

Tiedon kokoamiselle ja käsittelylle näyttää muodostuvan paikallisesti erityisiä ja ainutkertaisia sosiaalisia verkostoja, jotka perustuvat henkilökohtaisiin suhteisiin ja vertaisryhmiin. Tietoa saadaan, mutta myös sen luotettavuutta tai totuudenmukaisuutta punnitaan näissä arjen vuorovaikutustilanteissa. Esimerkiksi tieteellinen tutkimus joutuu näiden verkostojen vuorovaikutussuhteissa eräänlaiseen paikalliseen luotettavuustestiin. Tutkimuksista päätöksentekijät poimivat pääasiassa omia näkemyksiä tukevat argumentit.

Paikallisen tiedon rakentumisen käytänteet ovat vahvoja ja hitaasti muuttuvia. Reimerin ja Brettin mukaan tiedolla vaikuttaminen voikin tapahtua parhaiten tukeutumalla paikallisten päättäjien omien, olemassa olevien verkostojen vuorovaikutuskäytänteisiin. Tiedon konstruoinen ja jakamisen verkostot tulisikin ensin tunnistaa. Tämän jälkeen verkostot voitaisiin linkittää strategisempaan kehittämisen kokonaisuuteen. Näin voisi rakentua toimivampi tiedon luomisen ja jakamisen verkosto myös poliittisten päättäjien, kansalaisten ja tutkijoiden kesken. (Emt., 287.)

Paikallisen päätöksenteon tietopohja rakentuu lopulta hyvin paikallisesti. Tietoa käsittelevät verkostot ovat erityisiä, henkilöihin ja henkilökohtaisiin suhteisiin perustuvia. Näin ollen ne ovat myös vaikeasti ulkopuolelta

havaittavia. Monet paikallisen tiedon konstruoimisen verkostot näyttävät ulkopuolisilta suljetuilta sisäpiireiltä.

Vaikka Reimerin ja Brettin tutkimuksessa ei erityisesti tarkasteltu sosiaalista mediaa, voi kuitenkin olettaa, että paikallisessa päätöksentekokulttuurissa tunnistetut piirteet näkyvät myös sosiaalisen median käytössä. Sosiaalisten vertaisverkostojen ja niissä tapahtuvan tiedon ja informaation jakamisen tapojen voisi olettaa ainakin osin siirtyneen myös sosiaalisen median välineillä tuotettaviin käytänteisiin.

Antti Syväjärvi ja Olli-Pekka Kaurahalme (2010) ovat tarkastelleet sosiaalisen median mahdollisuuksia kuntakentällä avoimuuden, demokratian ja tiedon hallinnan näkökulmista. Tutkimuksessa painottui tiedon hallinnan käsite, ja näkökulma oli teknologiakeskeisempi kuin tässä tutkimuksessa. Syväjärvi ja Kaurahalme näkevät sosiaalisen median demokraattisen keskustelun mahdollistajana mutta toteavat samalla, että sosiaalisen median mahdollisuudet ovat kuntakentällä vielä pitkälti hyödyntämättä. Tutkijat arvelevat tämän johtuvan siitä, että toistaiseksi tutkimuksia aiheesta on tehty vähän. Kuntakentälle ei myöskään ole syntynyt sellaista avoimuuden osaamista tai ymmärrystä, että uusia palvelumalleja olisi lähdetty kehittämään sosiaalisen median pohjalta.

Syväjärven ja Kaurahalmeen mukaan sosiaalinen media voisi lisätä kuntien avoimuutta, luoda uudenlaisia palvelumuotoja, tehostaa viestintää, palvella demokratiaa ja olla osa kehittynyttä kuntien tiedon hallintaa. Mahdollisuudet ovat huomattavat, kun asiaa katsotaan niin, ettei julkinen toimija ole vain palvelun tarjoaja vaan myös demokratian toteuttaja. Uusien viestintäkäytäntöjen hyödyntäminen vaatii useita uudistuksia niin lainsäädännön, politiikan kuin asenteiden ja toimintatapojenkin osalta. Sosiaalinen media voi olla yksi demokratian toteutumisen välikappale, mutta tämän mahdollisuuden hyödyntäminen edellyttäisi tutkijoiden mukaan virkamiehiltä ja luottamushenkilöiltä uuden toimintaympäristön haltuun ottamista. Tällaista on osin jo tapahtunut, mutta uuden toimintakulttuurin edellyttämät muutokset tapahtuvat hierarkiaan perustuvassa hallintokulttuurissa hitaasti. Jotta sosiaalinen media voisi toimia sekä toiminnan että kehittämisen foorumina, kuntakentälle pitäisi syntyä viestintää tukeva avoin toimintakulttuuri.

Syväjärven ja Kaurahalmeen mukaan sosiaalisen median hyödyntämisen onnistumiselle edellytyksinä ovat tiedon avoimuus, mahdollisuus vaikuttaa siihen sekä viestinnän julkisuus. Jotta sosiaalisesta mediasta voisi olla hyötyä muutoinkin kuin viestinnällisenä välineenä, kansallisten tietohallintakäytäntöjen pitäisi olla yhteneviä. Sosiaalisen median käyttö pitäisi räätälöidä julkiselle toimijalle sopivaksi. Se tulisi nähdä osana toiminnan modernisointia, minkä mahdollistamiseksi kuntasektorin pitäisi tutkijoiden mukaan selvittää suhdettaan siihen.

Eri ammateissa ja sektoreilla toimivien kuntien viran- ja toimenhaltijoiden sekä luottamushenkilöiden asema muutosten keskellä on erittäin haastava. Epävarmuus, asioiden monimutkaisuus, niukkeneva talous ja henkilöresurssit sekä uudistusten kiihkeä rytmi luovat kunnalliselle päätöksenteolle hyvin turbulentit puitteet. Kuntaorganisaatioiden toimijoiden toivotaan löytävän keinot sopeutua muutokseen mahdollisimman kestävällä tavalla.

Kuntien suhde sosiaaliseen mediaan ilmentää niiden suhdetta media-yhteiskunnan suuriin haasteisiin. Sosiaalisen median avoin toimintakulttuuri haastaa sen, miten kunnissa nykyisin toimitaan, viestitään, osallistutaan ja osallistetaan. Sosiaalisen median toimintakulttuurista esitetyt luonnehdinnat ovat samansuuntaisia verkostomaisesta uudesta hallinnasta (governance) esitettyjen näkemysten kanssa. Sosiaalista mediaa pidetään monien nykyisten toimintatapojen uudistumista mahdollistavana viestintä- ja toimintaympäristönä. Sen voi perustellusti ajatella avaavan täysin uusia mahdollisuuksia, joskin myös uhkia kunnan avoimeen kehittämiseen.

Yleisesti kuvaten sosiaalinen media (some) luo uusia mahdollisuuksia:

- 1) toimijoiden laajalle verkostoitumiselle ja uusien verkkoyhteisöjen muodostumiselle
- 2) yksittäisten henkilöiden ja ryhmien yhteistoiminnalle ja tavoitteiselle kehittämiselle
- 3) havaita ongelmia ja etsiä niihin ratkaisuja yhdessä
- 4) luoda itse sisältöjä ja jakaa niitä avoimesti
- 5) käsitellä ja jakaa tietämystä sekä yhdistellä taitoja
- 6) linkittää kokemustietoa tilastolliseen ja muulla tavoin järjestettyyn tietoon.

Somen avaamat mahdollisuudet sisältävät luonnollisesti myös monenlaisia riskejä. Houkuttelevista näkymistä huolimatta somen myönteiset mahdollisuudet eivät voi toteutua suoraviivaisesti minkään organisaation toimintakulttuurissa. Somen käyttöön liittyvien ongelmien ratkaiseminen ja mahdollisuuksien realisoiminen vievät aikaa, koska toimintatavat muuttuvat hitaasti. Somen moninaiset vaikutukset näkyvät siten parhaassakin tapauksessa vähitellen, organisaatioiden ja ihmisten oppimisen sekä toimintakäytänteiden muuttumisen myötä.

Kansallisten strategioiden tasolla digitalisaatiokehityksen suunta ja kehittämisen tavoitteet ovat suhteellisen selkeät. Arvioiden mukaan Suomen julkisessa hallinnossa ei kuitenkaan ole onnistuttu kovin hyvin vastaamaan kiihtyvään digitalisaatiokehitykseen. Avaintekijänä on nähty julkisen hallinnon datan avaaminen. Avointa dataa hyödyntämällä voitaisiin tuottaa palveluita ainakin osin digitaalisesti. Valtiovarainministeriön raportissa todetaan, että julkisen talouden näkökulmasta kustannussäästöjä voitaisiin saada kehittämällä esimerkiksi kuntien yhteisiä digitaalisia palveluja siten, että ne eivät ole riippuvaisia ajasta ja paikasta. Kuntien palveluiden digitalisointia pidetään jopa tärkeimpänä yksittäisenä tekijänä palvelutuotannon tuottavuuden parantamisessa. Merkittäväksi tekijäksi nähdään myös vuoro-vaikutus kuntalaisten kanssa. (Valtiovarainministeriö 2014, 21–22.)

2 Somen vaikutus paikallispolitiikkaan ja kehittämiseen?

Vaikuttaako some paikallispolitiikkaan ja paikalliskehittämiseen? Muotoil-laanko kaupungin kehittämistä koskevia ajatuksia avoimesti somessa? Mitä uhkia ja mahdollisuuksia somen avoimessa käytössä voi olla? Muun muassa tällaiset kysymykset virittivät meitä pohtimaan mediayhteiskunnan muutokseen sopeutumista kolmessa keskikokoisessa suomalaisessa kaupungissa vuosina 2014–2015. Tavoitteena oli pohtia kuntien uutta roolia mediayhteiskunnan osana.

Tutkimuskaupungeiksi valittiin kolme keskisuurta, kehityskuluiltaan hyvin erilaista suomalaista kaupunkia: Kouvola, Mikkeli ja Seinäjoki. Niissä on viime vuosina tehty muun muassa laajoja kuntaliitoksia, ja kyse on muutoskaupungeista, joissa kussakin on sopeuduttu ja aktiivisesti sopeutettu uutta olemassa olevaan.

Tutkimuksen tavoitteena on ollut jäljittää sosiaalisessa mediassa julkaistuja paikalliskehittämistä koskevia avoimia keskusteluja, joissa erilaisilla ajatuksilla ja ideoilla on mahdollisuus muotoutua vuorovaikutteisella tavalla sekä analysoida,

- millaista keskustelua tutkimuskaupunkien kehittämisestä käydään
- miten tätä keskustelua konstruoidaan sosiaalisen median avoimilla foorumeilla
- millaisia toimijapositioita näissä vuorovaikutustilanteissa otetaan.

Taulukko 2.

Tutkimuksen kohdekaupunkien tunnuslukuja.

	KOUVOLA	MIKKELI	SEINÄJOKI
Maapinta-ala (1.1.2013)	2 558 km ²	2 549 km ²	1 432 km ²
Väkiluku (31.12.2013)	86 926	54 635	60 354
Väkiluvun muutos, % 2012–2013	–0,4	0,2	1,3
Asuntokuntien lukumäärä 31.12.2013	43 670	27 355	28 572
Työttömyysaste, % 31.12.2012	13,4	12,1	9,2
Kesämökkien lukumäärä 31.12.2013	7 729	10 288	864

Paikalliseksi kehittämiseksi tutkimuksessa ymmärretään lähinnä kaupunkien elinvoimaan ja hyvinvointiin liittyvä kokonaisvaltainen strateginen kehittäminen. Tämän perusteella päätoimijoiksi määriteltiin paikalliset päätöksentekijät kunnissa. Empiirisinä kohteina ovat paikallisten poliitikkojen, hallintovirkamiesten ja kansalaisten keskenään käymät keskustelut Kouvolan, Mikkelin ja Seinäjoen kehittämisestä.

2.1 Tutkimusote, aineistot ja analyysikehys

Tutkimusotteemme edustaa laadullista yhteiskuntatutkimusta. Käytimme aineistona pääasiassa verkossa olevaa kirjallista dokumentaatiota, toimijoiden tekemiä blogikirjoituksia sekä muita sosiaalisen median julkaisuja. Huhtikuussa 2014 teimme verkkokyselyn, joka koski tutkimuskaupunkien valtuutettujen näkemyksiä kaupungin kehittämisestä ja sitä koskevista keskusteluista. Kyselyn kohdejoukkona oli 159 valtuutettua. Vastauksia saimme yhteensä 23, Mikkelistä 10, Seinäjoelta 9 ja Kouvolasta 4. Teimme myös analyysit kaupunkien voimassa olevista kehittämisstrategioista. Tutkimme niitä paikallisen kehittämiskeskustelun nykyisinä ilmentyminä ja tuotoksina. Luimme strategioita arkiluennalla ja teimme havaintoja asiakirjojen sisällöistä ja luettavuudesta. Arvioimme strategioiden suhdetta maantieteellisesti laajojen kaupunkien paikallisuuksiin sekä tarkastelimme somen käyttöä ja sen kuvauksia kaupunkien strategioissa.

Kaikista tutkimuskaupungeista löytyi sekä aktiivisia että vähemmän aktiivisia some-poliitikkoja ja hallintovirkamiehiä. Valitsimme kustakin tutkimuskaupungista tarkasteluun yhden paikallispoliitikon some-aktiivisuutta koskeneen alkukartoituksen perusteella siten, että he edustivat kukin erilaisista somen käyttötapaa tai -tyyliä. Luokittelimme poliitikkojen blogikirjoitukset ensin aihepiirin mukaan, minkä jälkeen tarkastelimme lähemmin niitä tekstejä, jotka kirjoittaja oli kirjoittanut poliitikkoidentiteettinsä puolesta. Muista hyödynnetyistä tietolähteistä on perusteltua mainita kahden paikallispoliitikon kanssa käydyt neljä tutkimuskeskustelua sekä Kuntaliiton 2014 julkaisema kuntien somen käyttöä koskeva kysely (Hagerlund 2014).

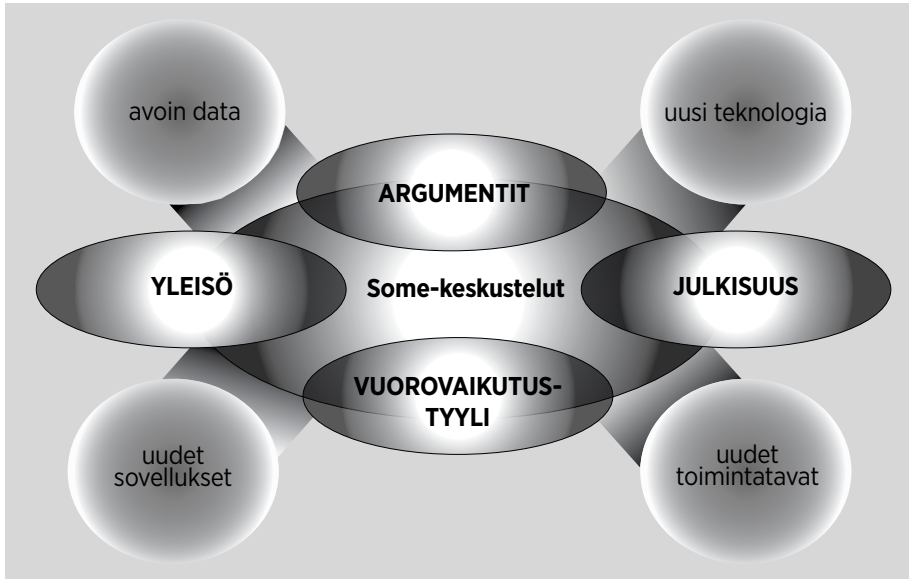
Tarkastelun pääasiallisena kohteena olivat kaupunkien omaa paikallista kehittämistä koskevat some-keskustelut ja vuorovaikutustilanteet. Somen laajuuden ja verkostomaisen rakenteen vuoksi oli hyvin haasteellista tunnistaa ja tavoittaa kaikkia mahdollisia kohdekaupunkien paikalliskehittämiseen liittyviä some-keskusteluita. Ensimmäinen rajaus tehtiin hakutekniikan perusteella. Keskusteluita etsittiin internetistä hakukoneiden avulla, jolloin huomioiduksi tulivat ainoastaan verkkosovellukset. Siten tässä tutkimuksessa ei analysoitu esimerkiksi pikaviestipalveluissa käytyjä keskusteluita.

Lisäksi tarkasteluun poimittiin sellaisia tutkimuskaupunkeja koskevia foorumeita ja keskusteluita, jotka niistä kiinnostunut toimija voisi etsiessään löytää ilman erityistietämystä ikään kuin asiasta kiinnostuneen kuntalaisen lähtökohdista. Keskusteluita kartoitettiin paikallispoliitikkojen, hallintovirkamiesten ja kaupunkien käyttäjätilien avulla.

Kansalaisten käymien keskustelujen rajaaminen on haastavaa, koska toimijoiden määrä on suuri. Paikalliskehitykseen liittyvää keskustelua löytyi sekä paikallislehtien sivuilta että keskustelupalstoilta, joissa kummissakin keskustelu koostui pääasiassa yksittäisistä kommentteista. Paikallislehtien sivuilla aiheet olivat paikalliskehityksen kannalta mielekkäämpiä ja keskustelutyyli rakentavampi kuin avoimilla keskustelupalstoilla.

Lappalaisen (2005) tulkintaa seuraten tarkastelemme sosiaalista mediaa uudenlaisena paikallisen ja ylipaikallisen yhdistävänä poliittisena tilana. Nähdäksemme sen rakentuminen ja uudistuminen sisältävät vähintään neljä välttämätöntä osatekijää: 1) julkisuus, 2) yleisö, 3) argumentit ja 4) vuorovaikutustyyli. Kukin niistä liittyy oleellisesti myös somen edellä kuvat-

tuihin yleisiin ominaisuuksiin, jolloin poliittinen ja some kietoutuvat yhteen. Erityisenä kiinnostuksen kohteena tarkastelimme blogien merkitystä paikallista kehittämistä koskevien keskustelujen mahdollistajina.



Kuvio 2. Poliittisen some-tilan tarkastelun analyysikehys.

1. **JULKISUUS**, laajuus ja ylipaikallisuus tekevät sosiaalisesta mediasta merkittävän avoimen keskustelufloorumin politiikalle ja kehittämiselle. Somessa kaikki ei kuitenkaan ole julkista tai avointa. Somen sisälle rakentuu jatkuvasti rajoja ja suljettuja piirejä. Somessa tapahtuu eriytymistä, ryhmäytymistä ja erottautumista niin kuin muussakin sosiaalisessa kanssakäymisessä. Blogeissa ajatukset ja ideat voidaan esittää julkisesti, ja niitä on mahdollista konstruoida avoimesti vuorovaikutuksessa yleisön kanssa.
2. **YLEISÖN** ja viestin tuottajan suhde määrittyy somessa uudella, monitahoisemmalla tavalla. Verkkoympäristössä viestin tuottaminen ja vastaanottaminen lomittuvat, kun kaikki voivat periaatteessa tuottaa sisältöjä. Yksittäisessä viestintätapahtumassa kyse on viestin tuottajan mieltämästä/nimeämästä kohdeyleisöstä, jolle viesti osoitetaan, jota

puhutellaan tai houkutellaan ja johon pyritään vaikuttamaan. Blogit ovat päiväkirjamaisia verkkosivustoja, joilla kirjoittajat (bloggaajat) esittelevät näkökulmiaan eri aiheisiin pyrkien koskettamaan argumenteillaan ja ilmaisutyylillään mahdollisimman laajaa yleisöä.

3. ARGUMENTIT ja argumentaatio ovat erityisesti poliittisten keskustelujen näkökulmasta keskeisiä asioita ja kohteita. Argumentti (lat. arguo = väittää, osoittaa) on perusteltu väite tai mielipide jonkin asian puolesta tai sitä vastaan. Argumenttien esittämisessä kieli on keskeinen, joskaan ei ainoa muoto. Somessa argumenteista jää jälki, jota on vaikeata poistaa tai jälkikäteen hallita. Myös blogeissa argumentit ovat keskeisiä. Argumentaation taso kuitenkin vaihtelee. Se voi olla hyvinkin perusteellista, koska blogeissa tekstien pituutta ei yleensä rajoiteta. Bloggaaja voi ohjata argumentaation kulkua ja jatkuvuutta hallinnoimalla sivustoa. Aktiiviselle bloggaajalle muodostuu ajan myötä oma tyyli.

4. VUOROVAIKUTUSTYYLI vaihtelee somen käyttäjien mukaan. Vuorovaikutus somessa on teknologioiden ja erilaisten sovellusten välittämää. Siinä korostuu kieli ja sen kirjallinen esitystapa. Some mahdollistaa myös monimuotoisen audiovisuaalisen ilmaisun ja vaikuttaa siten pelkkää tekstiä monipuolisemmin. Vuorovaikutustyyliin vaikuttavat oleellisesti vuorovaikutuksen osapuolet, heidän roolinsa ja identiteettinsä sekä se, miten osapuolet mieltävät toisensa, kokevat tilanteen ja kohtaavat erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Blogeissa vuorovaikutustyyliin avautuu periaatteessa hyvä mahdollisuus kehittyä. Tyyliin vaikuttavat bloggaajan henkilökohtaiset ominaisuudet, kuten taidot, kokemus ja omaksuttu identiteetti.

Poliittinen tila on myös vallankäytön tila. Sosiaalinen media on osa edellä kuvattua vallan muutosta. Sosiaalinen media on monitahoinen kamppailujen tila, jossa pyritään vaikuttamaan ja tullaan samalla vaikutetuiksi. Somen poliittisessa tilassa valta ja luottamus hakevat tasapainoa. Sosiaalisen median keskusteluihin on helppo osallistua, mutta niitä on mahdoton hallita.

Some on uudentlaiselle vallan käytölle mahdollisuus, mutta olemassa olevalle myös uhka.

Valta liittyy kaikkeen inhimilliseen vuorovaikutukseen. Se on välttämätön ja tärkeä osa yhteiskunnan eri toimijoiden suhteita. Valtaa voi määritellä ja tulkita monilla tavoilla. Poliitiikan tutkija Robert A. Dahlin (1957) toimijakeskeinen vallan määritelmä on, että A pyrkii vaikuttamaan B:hen niin, että B tekisi jotain sellaista, jota B ei muuten tekisi (power over). Hannah Arendt (2002) puolestaan kytkee vallan kollektiiviseen, ryhmän toimintaan ja näkee sen asioiden ajamisessa välttämättömänä voimana, josta kamppaillaan (power to). Valtaa voidaan tarkastella myös instituutioiden ja rakenteiden tai resursien näkökulmasta. Vallasta kamppailu voi tuottaa myös henkistä tai fyysistä väkivaltaa. Argumenttien kontekstissa valta liittyy keskeisesti tietoon sekä tiedon ja tietämättömyyden kautta muodostuviin valtasuhteisiin.

Luottamus on myös suhdekäsite ja keskeinen sosiaalisen yhteistoiminnan ja vuorovaikutuksen osatekijä. Luottamus on alati vaihtuva suure, jonka asteet vaihtelevat erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Koskaan ei vallitse täydellisen luottamuksen tai epäluottamuksen tilaa, vaan molemmat ovat voimassa eriasteisesti samaan aikaan. Tässä tutkimuksessa luottamusta tarkastellaan sosiaalisen vuorovaikutuksen pääomana. Vallan käyttäjien pitää ylläpitää ja hankkia luottamuspääomaa, jotta asioihin vaikuttaminen olisi mahdollista.

Valta ja luottamus ovat molemmat läsnä sosiaalisessa mediassa. Ne asetuvat sosiaalisen median jäsentäminä todennäköisesti uudentlaisiin, yllättäviinkin suhteisiin. Täsmällisesti emme tiedä, miten sosiaalinen media haastaa vanhat vallan ja luottamuksen rakenteet ja suhteet, mutta on ilmeistä, että muutos herättää nykyisissä toimijoissa vähintään kiinnostusta, mutta varmasti myös hämmennystä, vastustusta ja epäluuloa. Uuteen kulttuuriin ei sopeuduta ehdoitta, vaan se synnyttää torjuntaa, jännitteitä ja kiistoja.

Tarkastelemme paikallisen kehittämisen toimijoina paikallispoliitikkoja, hallintovirkamiehiä ja aktiivisia kansalaisia. Toimijat ovat paitsi henkilöitä myös yleistettyjä rooleja ja identiteettejä. Sama henkilö voi eri toimintatilanteissa omaksua eri rooleja. Toimijoiden välisessä vuorovaikutuksessa onkin ihmisten välisen kanssakäymisen lisäksi kyse erilaisten toimintatilanteissa otettujen roolien välisistä suhteista. Näin ajateltuna poliitikko, virkamies ja kansalainen ovat myös somessa rooleja sekä tietoisesti valittuja identiteettejä.

Kehittämistä koskevilla keskusteluilla näkyy poliitikkojen, virkamiesten ja kansalaisten erilainen suhde valtaan ja vallan käyttöön sekä luottamukseen ja luottamuspääoman käyttöön. Yleistäen näitä toimijuuksia voidaan vallan ja luottamuksen näkökulmista luonnehtia seuraavasti.

Kuntien paikallispoliitikot ovat luottamushenkilöitä, jotka ovat demokraattisella menettelyllä saaneet kuntalaisilta valtuutuksen toimia heidän edustajinaan päätösten tekijöinä ja vallan käyttäjinä kunnissa. Paikallispoliitikoilla on oltava tietty luottamuspääoma, jotta he ovat toimintakykyisiä. He käyttävät tähän luottamusasemaan liittyvää valtaa suhteessa kuntalaisiin. Poliitikot tekevät päätöksiä, jotka vaikuttavat paikallisten ihmisten ja yhteisöjen elämään ja elinympäristöön. Poliittisella päätösvallalla on myös ohjausvaikutus virkamiehiin.

Kuntien virkamiesten valta perustuu kuntainstituution oikeuttamiin asemiin ja tehtäviin. Niihin valituilla henkilöillä on valta vaikuttaa tehtäväalansa piirissä oleviin asioihin. Kunnan virkamiesten luottamuspääoma ei ole samalla tavalla suoraan suhteessa kuntalaisiin kuin luottamushenkilöiden. Virka-asemassa korostuu suhde kuntainstituutioon ja sen tehtäviin. Kunnan virkamiehen on nautittava kuntaorganisaation luottamusta. Määrätyissä hallintotehtävissä virkamiehillä on myös valmisteluvaltaa. Asiantuntijoina he esittelevät poliitikoille vaihtoehtoja päätöksentekoa varten.

Yksin ja yhteisöinä toimivat kuntien asukkaat ja jäsenet eli kuntalaiset ovat vallan käyttäjiä, kohteita ja lähteitä. Mediayhteiskunnan muutosten myötä valta on lähtenyt liikkeelle ja kansalaisetkin kamppailevat julkisuudessa esimerkiksi siitä, kuka määrittelee kehittämisen agendoja ja millaisia argumentteja päätösten perusteina käytetään. Kansalaiset ja paikalliset yhteisöt ovat kautta aikain pyrkineet vaikuttamaan päättäjiin ja päätöksentekoon. Vaikuttaminen tapahtuu pääosin julkisuudelta piilossa, mutta uudet mediat nostavat osan vaikuttamispyrkimyksistä näkyviin. Paikallisessa kehittämisessä vallalla ei ole enää yhtä selviä keskuksia ja rakenteita kuin ennen, ja kansalaiset käyttävät vaikuttamisessa monimuotoista mediaa. He pyrkivät vaikuttamaan vallan ja luottamuksen tilaan omien mahdollisuuksiensa mukaan. Aktivoituessaan kansalaiset voivat koetella poliittisen puoluevallan ja vallan käytön instituutioiden kestävyyttä.

3 Kunnan kehittämiskeskustelut somessa

Kunnat ovat tärkeä osa Suomen julkista hallintoa ja demokraattista valtiojärjestelmää. Hyvinvointivaltion ohjauksessa kunnat kehittyivät kasvun vuosikymmeninä merkittäviksi paikallisiksi toiminnallisiksi auktoriteeteiksi. Julkinen valta sai kansalaisten arjessa paikalliset kasvot. Kuntataloudesta tuli suurin osa julkista taloutta, viranhaltijoiden määrä kasvoi ja asiantuntemus kehittyi. Kuntien palvelutehtävästä tuli vaikuttavin osa kuntien identiteettiä ja palvelujen laajentamisesta kunnan kehittämistä koskevien keskustelujen ydin.

Elinolojen ja elinkeinojen kehittämisestä on kunnissa keskusteltu aina. Kokonaisvaltaisesta kuntasuunnittelusta tuli pakollista kuitenkin vasta vuoden 1976 kunnallislain myötä. Kuntien ja valtion välistä ohjausta on puolestaan kehitetty hallinnonaloittain ja valtiosuusjärjestelmään kytkeytyen. Kasvun vuosina valtiosuusien käytöstä muodostui tärkein kunnan toimintojen kehittämistä ja suunnittelua ohjaava periaate, ja suurin osa resursseista ohjautui peruspalveluihin. (Manninen 2010, 53.)

Kuntien ohjausjärjestelmiä ja suunnittelukäytänteitä on uudistettu useaan kertaan. Kuntasuunnittelu muuttui kuntien itsehallinnollisen aseman uudistamisen myötä 1990-luvulla asteittain strategisempaan suuntaan ja kuntien oma talous- ja budjettivastuu korostui. Samalla pyrittiin vahvistamaan paikal-

listen päättäjien vastuuta kuntataloudesta. Valtionosuuksien jakamisen sijaan kuntapäättäjien eteen alkoi lamavuoisina tulla kiperiä valintoja siitä, miten niukkenevan talouden resurssit jaetaan. Uusien voimavarojen luomista – kehittämistä – koskeva keskustelu vahvistui.

2000-luvulla toimintarakenteet ovat kehittyneet yhä vahvemmin kohti monitoimijaista kuntakonsernia. Samalla kuntien toiminnallinen ja strateginen suunnittelu on saanut yrityselämästä tuttuja piirteitä erilaisten suunnitteluoppien ja -menetelmien myötä. Myös EU:n ohjelmaperusteinen kehittämispolitiikka on heijastunut kuntiin. Monia kehittämistoimia viedään nykyisin eteenpäin erilaisten ohjelmien kautta ja hankkeiden muodossa.

Hyvinvointivaltion ohjaama kuntakehitys johti hallintokeskeiseen kuntanäkemykseen ja organisaatiolähtöiseen kehittämiskulttuuriin. Kuntien vahva asema julkisen hallinnon ja palvelutuotannon osina vahvisti kuntien paikallista auktoriteettiasemaa. Se on määrittänyt myös kuntien strategiakeskusteluja sekä kuntalaisten roolia näissä keskusteluissa. Vuonna 2015 voimaan tullessa kuntalaissa painotetaan johdonmukaisesti kuntalaisten itsehallintoa ja aktiivista osallistumista. Kuntaorganisaation kehittämistoimet eivät vain kohdistu kuntalaisiin, vaan niiden toimeenpaneminen edellyttää kuntalaisten osallistumista ja kumppanuutta.

3.1 Kuntastrategiat – perinteistä keskustelua tutuista teemoista

Kouvolan, Mikkelin ja Seinäjoen valtuutetut kuvasivat keväällä 2014 toteutetun verkkokyselyn vastauksissa, millaisissa yhteyksissä kohdekaupunkien kehittämisestä keskustellaan, mitkä olivat paikallisesta kehittämisestä käytävien keskustelujen keskeiset aiheet, millä foorumeilla keskusteltiin, ketkä osallistuivat ja millaista vuorovaikutusta keskusteluissa syntyi (ks. liite 3). Kyselyyn saatiin 23 vastausta. Vastausprosentti (14 %) jäi alhaiseksi, mutta kun vastaukset yhdistettiin kaupunkien vuonna 2014 voimassa olleiden virallisten strategia-asiakirjojen analyysiin, saatiin hahmotetuksi yleiskuva tutkimuskaupunkien tilanteesta.

Valtuutetuille tehdyn kyselyn mukaan keskeisiä kaupunkien kehittämistä koskevien keskustelujen aiheita olivat talousasiat, kaupungin talouden

kohentaminen ja tasapainottaminen. Yhteisiä teemoja olivat myös palvelutuotanto ja palvelujen saatavuus sekä maankäyttö, kaavoitus ja rakentaminen. Palveluista sosiaali- ja terveystalouden lisäksi olivat esillä koulupalvelut ja kouluverkot sekä palvelut yleensä.

Kaupunkikohtaisiakin keskustelunaiheita kuvailtiin. Kouvolasta tulivat esille muun muassa työpaikkakehitys, alue- ja elinkeinopolitiikka sekä kaupunkistrategia. Mikkelistä mainittiin yhteisten teemojen ohella strategiassa esillä olleet hyvinvointinäkökulmat sekä muu kaupungin kehittäminen, elinkeinoelämän tukeminen ja työllisyyden parantaminen. Seinäjoen keskustelunaiheita olivat muun muassa kaupunkikeskustan kehittäminen, elinkeino- ja yritystoiminta, demokratian tila ja mahdolliset kuntaliitokset. Yksittäisiä keskusteluteemoja laajempina asiakokonaisuuksina kyselyssä mainittiin myös kaupunkistrategiat.

Kouvolan strategia oli otsikoitu ”Luonnollinen kasvukeskus Kouvolan kaupunkistrategia 2014–2020”, ja luonnollinen kasvukeskus oli merkitty myös visioon. Strategiasta oli tehty kaksi versiota. Toinen oli 8-sivuinen tiivis, kaavioita, avainsanoja ja lyhyitä lauseita sisältävä julkaisu ja toinen samanniminen 20-sivuinen versio, josta kaupunginvaltuuston pöytäkirjassa käytettiin nimitystä ”Viestinnällinen julkaisu kaupunkistrategia 2014–2020”.

Mikkelin strategian nimeksi oli valittu ”Kestävän kasvun ja hyvinvoinnin Mikkeli Mikkelin kaupunkistrategia 2014–2017”. Sen visiossa kuvattiin: ”kestävästi uudistuva kasvukeskus Saimaan rannalla”. Mikkelin strategia oli 20-sivuinen julkaisu. Mikkelin ja Seinäjoen asiakirjoissa oli mukana kaavioita, kuvioita ja taulukoita, mutta julkaisujen kerronta oli monisanaisempaa kuin Kouvolan lyhyessä versiossa.

”Seinäjoen kaupunkistrategia 2013–2020” kuului kolmannen strategian otsikko ilman luonnehdintaa tavoitekaupungista. Visiossa mainittiin muun muassa, että ”Seinäjoella on – yrittäjyyttä ja kestävä kasvua”. Seinäjoen asiakirja oli muita laajempi, 27-sivuinen, ja se sisälsi ainoana tarkasteltavista sisällysluettelon ja alueen kartan.

Kaikissa tarkastelluissa strategioissa esiintyivät avain- tai iskusanoina ja kehitettävänä tai edistettävänä asioina kasvu, hyvinvointi, elinvoimaisuus ja yrittäjyys. Tavoitteissa oli merkittäviä yhtäläisyyksiä siitä huolimatta, että

kaupungeissa on eroavuuksia useiden perustietojen suhteen (ks. tutkimuskaupunkien tilastollinen vertailu liitteessä 1). Samankaltaiset painopisteet tai avainsanat kehittämisstrategioissa viestivät jonkinlaisesta kuntakentän kehittämispuheen sisällöllisestä yhtenäistymisestä.

Tutkimuskaupunkien strategioissa käytetyt ilmaisut olivat tiiviitä ja abstrakteja. Seuraava esimerkki on Kouvolan strategiasta. Yksi kaupungin strategisista päämääristä on otsikoitu: Elinvoimainen kaupunki. Sen on kuvattu merkitsevän

- yrittäjyyden edistämistä päätöksenteossa ja johtamisessa
- yhteistyökumppaneiden kanssa valtakunnallisesti merkittävää toimijaa
- osaamis- ja innovaatiopääoman kehittämistä
- alueen saavutettavuuden kehittämistä ja hyödyntämistä.

Abstraktius oli kaupunkistrategioille yhteistä. Strategioissa käytettiin samoja yleisiä käsitteitä konkreettisten olosuhteiden erilaisuudesta huolimatta. Käsitteitä toistetaan ja levitetään medioissa paikattomasti puhujalta toiselle. Strategioissa käytettiin yleisesti sanoja kehittäminen ja edistäminen. Ne luovat mielikuvan muutoksesta parempaan, mutta eivät tuo esille, mikä muuttuu ja mihin suuntaan. Tilanteiden hyvyys on sidoksissa kunkin määrittelijän arvoihin ja arvostuksiin.

Poliittinen hyväksyntä kuntastrategialle lienee todennäköisimmin saavutettavissa silloin, kun käsitteiden sisältöjä ei eritellä yksityiskohtaisesti. Konkretisoinnin aika on myöhemmin. Strategioissa todetaankin, että konkreettiset toimenpiteet strategioiden toteuttamiseksi kootaan ohjelmiin, joiden toteutumista seurataan. Toteutusohjelmat ovat kuitenkin hallinnollisia asiakirjoja, joita ei valmistella julkisessa keskustelussa.

Keiden luettaviksi ja mihin tarkoitukseen kuntastrategiat oikeastaan on laadittu? Strategioissa esitetyt tavoitteet viittaavat siihen, että julkaisuilla olisi kuntaa tai sen kehittämistä markkinoiva tehtävä. Käytetty ilmaisutyyli kuitenkin joko auttaa tuottamaan tarkoitettuja mielikuvia tai herättää ajatuksia, joita kirjoittajat eivät ole tavoitelleet. Parhaiten strategiakielen ilmaisuja ymmärtänevät strategianlaatijat itse tai toiset kuntastrategioiden laatijat.

Kyselyn mukaan kaupunkien kehittämistä koskevissa keskusteluissa oli yleensä mukana useita tahoja, mutta jotkut valtuutetut kokivat keskustelujen keskittyvän harvoille osallistujille.

Vastaukset ”kaupunginjohto, valtuutetut, kaupunkilaiset” (Mikkeli) ja ”valtuusto, hallitus, eri sidosryhmät, kuntalaiset” (Seinäjoki) kuvaavat näkemyksiä kaupungin kehittämisestä keskustelua käyvistä tahoista. Jotkut vastaajat kertoivat monien osallistujien keskusteluista useilla foorumeilla toteamalla lyhyesti: ”Kaikki tahot ja monella eri foorumilla” (Mikkeli) tai ”Eli kutakuinkin kaikki tahot, joita ajatella saattaa” (Seinäjoki).

Kaupunginvaltuusto ja/tai -hallitus mainittiin lähes jokaisessa vastauksessa. Joissakin oli kuvattu yleisemmin luottamushenkilöt tai luottamusihmiset, ja joskus keskustelijoiksi nimettiin erikseen lautakunnat (Kouvola), aluetoimikunnat (Mikkeli) ja valtuustoryhmät (Seinäjoki).

Seinäjokinen vastaaja määritteli valtuutetun roolin keskustelussa välittäjäksi:

Virallisen kuntaorganisaation lisäksi maakunta on täynnä epävirallisia verkostoja aktiivisine toimijoineen. Valtuutetun tehtävä on toimia välikätenä ja kuulostella eri tahojen ajatuksia.

Mikkeliläiset toivat esille seutufoorumin ja poliittiset toimijat. Seinäjoella kaupungin luottamuselinten lisäksi mainintoja saivat maakuntavaltuusto, maakuntaliiton valtuusto, sairaanhoitopiirin valtuusto ja kuntayhtymät.

Virkamiehet, virkahenkilöt, virallinen kuntaorganisaatio, virkakunta tai kaupungin johto esiintyivät kaikkien kohdekaupunkien vastauksissa. Eri keskustelijaryhmien kohtaamisia korostettiin myönteisinä. Kouvolaalaisvastaaja muotoili asian näin:

Kuntalaisia on kuultu monta kertaa, näitä kuntakierroksia pitäisi jatkaa. Näin virkahenkilöt, luottamusihmiset ja kuntalaiset pääsevät kertomaan ja kuulemaan viestejä suoraan ilman sanansaattajia.

Myös naapurikunnat olivat osallistuneet Seinäjoen kehittämisestä käytävään keskusteluun. Kaikissa tutkimuskaupungeissa oli kaupungin kehitysyhtiö ja elinkeinoyhtiö tai -keskus ollut mukana keskusteltaessa paikallista kehittämisestä.

Usein mainittuja keskustelijoita olivat kaupunkilaiset tai kansalaiset sekä tori- ja yleisötapahtumien osallistajat. Kouvolassa ”Pro Kouvola-porukka” oli osallistunut keskusteluun, ja sieltä todettiin valtakunnan tason keskustelleen täsmentämättä, missä ominaisuudessa kyseinen taso oli keskustelua käynyt. Mikkelistä nimettiin kaupunkilaisten lisäksi muun muassa City 2020 -projekti, kaupunginosaseurat ja kyläyhdistykset sekä yrittäjät. Kaupunkilaisia toivottiin aktiivisemmin mukaan. Seinäjoen valtuutetut luettelivat alueen yrittäjäjärjestöt, kolmannen sektorin edustajat, kehittäjäorganisaatiot, pankit, kauppakamarin, koulutuskuntayhtymät, yrittäjät ja eri harrastajaryhmät sekä maanomistajien edustajat maapolitiikkaa käsitelleessä seminaarissa. Ainoana kohdekaupungeista Seinäjoelta todettiin paikallisen lehdistön osallistuneen keskusteluun.

Keskustelua oli käyty ”– monella eri foorumilla” (Mikkeli), ”asioita vietään eteenpäin kaikilla foorumeilla” (Seinäjoki) ja ”foorumeita moninaisia” (Seinäjoki). Toisensuuntainenkin kuvaus tilanteesta esitettiin: ”– yhteistä foorumia ei oikein ole olemassa” (Kouvola).

Valtuusto ja valtuustoryhmät, seminaarit, valtuustoseminaarit ja niiden työryhmät, kehittämisseminaarit tai iltakoulut esiintyivät keskustelufoorumeina useissa vastauksissa. Kansalaisia kohdattiin toreilla tai muissa yleisötapahtumissa Kouvolassa. Niin myös Mikkelissä, josta tiiviisti esiteltiin ilmeisen monenlaisia keskustelupaikkoja sanoin ”kohtaamiset kuntalaisten kanssa” tai ”kuulemistilaisuudet” tai oli järjestetty ”temaattisia kansalaistilaisuuksia”. Yrityksiä ja yrittäjähdistysten edustajia kerrottiin tavatun aamukahveilla.

Perinteisten foorumien lisäksi Mikkelistä kerrottiin sosiaalisen median alkavasta käytöstä:

Toreilla ja turuilla on kansalaisten kanssa keskusteltu. Keskustan kehittämisestä on ollut muutama kansalaistilaisuus. Valtuustolla on ollut useita erinomaisia iltakouluja. Kouluverkkoa ja sotepalveluita on keskustelutettu kaupungin eri alueilla yhdessä aluetoimikuntien ja kaupunginosa-/kyläyhdistysten kanssa. Somessa ja sähköisissä välineissä jonkun verran, mutta ei vielä ollenkaan mahdollisuuksia vastaavalla tavalla.

Seinäjoeltakin sosiaalinen media mainittiin. Siellä yleisimpiä keskusteluareenoita olivat ”sanomalehdet, sosiaalinen media, seminaarit ja muut tilaisuudet. Ja tietenkin luottamuselinten kokoukset”.

Vuorovaikutustilanteita kyselyvastauksissa ei juurikaan kuvailtu tai kommentoitu. Osa keskustelujen kuvauksista käsitteli puhujien yksimielisyyden ja erimielisyyden asteita, osa jonkin asian puoltamista tai vastustamista ja osa muita keskustelutilanteiden piirteitä. Luonnehdintoja kuvaa hyvin valtuutetun kommentti Seinäjoelta: ”Vuorovaikutustilanteet vaihtelevia.”

Yhteistä keskustelua ei aina edes koettu olevan, kuten Kouvolasta todettiin: ”Keskustelun sijaan on ollut enemmän asioiden syöttämistä ja opettamista” ja ” – oma napa on Kouvolan edun edellä”. Mikkeliäiskuvauksissa kerrottiin tilannekokemuksista valtuustossa: ”Sinällään tilaisuudet ovat olleet rakentavia ja haettu yhteistä tahtoa” ja ”valtuustossa ainakin herättänyt mielipiteitä puolesta ja vastaan”.

Seinäjoelta todettiin muun muassa, että ”laajassa mitassa ’yleiskeskustelua’ ei käydä”. Vastauksessa kritisoitiin rivivaltuutetun tiedonsaannin vähäisyyttä kaupunginhallituksen keskusteluista ja kehittämistä koskeviin keskusteluihin käytetyn ajan puutetta seminaareissa. Eräässä Seinäjoen vastauksessa nähtiin kaupungissa olevan ”kauttaaltaan johtamisongelma”, ja toisessa vastauksessa kerrottiin kaupungin ja sitä ympäröivän alueen välisestä vuorovaikutuksesta. Kaupungin ulkopuolisten tahojen kanssa käytävästä keskustelusta oli mainintoja vain Seinäjoen vastauksissa.

Kyselyssä valtuutetut siis kertoivat, että kaupungin kehittämisestä käytävään keskusteluun osallistuvat kaikki tahot ja monella foorumilla. Mutta miten se näkyy strategioissa? Esimerkiksi Mikkelin strategiassa kerrottiin seuraavaa:

Strategiaa on valmisteltu poikkeuksellisen laajalla yhteistyöllä. On toteutettu kuntalaiskuulemisia, sidosryhmäkuulemisia, valtuusto- ja hallitusseminaareja, sekä esimiesten perspektiivipäivät. Kaikki kuulemisissa saadut kommentit, lausunnot ja muu anti on viety www.minunmikkelini.fi-verkkoalustalle ja jatkossa materiaali löytyy uusilta Mikkelin kaupungin kotisivuilla. Näin on toteutettu avoimen digitaalisen kaupungin ideaa myös strategiavalmistelussa.

Mikkelin strategian mukaan digitaalisuus on tärkeää, ja asukkaiden osallistamisella on haluttu korostaa asukkaiden aktiivista osallistumista hyvinvoinnin tuottamiseen. Se, mitä konkreettista hyötyä asukkaille digitaalisuudesta on tai miten asukkaiden näkemykset heidän tärkeinä pitämistään asioista ovat kenties vaikuttaneet strategian sisältöihin, ei ole luettavissa asiakirjasta. Laaja-alainen kommentointi ja sen kuuleminen eivät ole tuoneet strategia-asiakirjaan kaupungin eri alueiden tai osien, eri paikallisuuksien, erilaisia vahvuuksia tai tarpeita.

Asukkaat osallistuvat hyvinvoinnin lisäämiseen strategia-asiakirjan mukaan myös Kouvolassa ja Seinäjoella. Kouvolan strategiassa kuvattiin nykytilaa ja luvattiin muutosta toimintatapoihin: ”Yksipuolisesta virkamiestoiminnasta siirrytään sellaiseen toimintatapaan, jossa kansalaisyhteiskunnan toimijat osallistuvat aktiivisesti yhteistä hyvinvointia lisäävän toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen.” Seinäjoen strategiassa puolestaan todettiin, että ”Seinäjoen kaupunki tarvitsee strategian tavoitteiden saavuttamiseksi asukkaiden ja yritysten osallistumista”. Asukkaiden osallistumista kaupunkistrategian tuottamiseen Kouvolassa tai Seinäjoella ei strategia-asiakirjoissa mainittu.

Valtuutetut kommentoivat kyselyssä jonkin verran kaupungin kehittämistä koskevaa keskusteluilmapiiriä. Sitä luonnehdittiin joko positiivisilla määreillä tai toisaalta myönteisin ja toisaalta kielteisillä sanoilla tai annettiin pelkästään kielteisävyisiä kuvauksia. Rakentava, avoin tai kehittävä olivat adjektiiveja, joita oli käytetty useassa vastauksessa kuvaamaan myönteistä ilmapiiriä. Joskus ilmapiiriä pidettiin kaksijakoisena. Toisaalta se arvioitiin optimistiseksi, mutta siinä oli lisäksi piirteitä, jotka latistavat innostusta, kuten mikkeliläisvaltuutettu kuvaili. Seinäjoen ilmapiiriä kuvattiin joissakin vastauksissa vaihtelevaksi, ja kuntaliitoksilla nähtiin olleen vaikutusta keskusteluasetelmiin kaupungin ja ympäröivän maakunnan kesken.

Eryityisesti vaikea taloustilanne on heijastunut tutkimuskaupunkien kehittämistä käytävään keskusteluun, ja ristiriitaisistakin ilmapiireistä kerrottiin. Ongelmakokemuksista tuli mainintoja kaikista tutkimuskaupungeista. Mikkelin ja Seinäjoen valtuutettujen vastauksissa oli sekä myönteisiä että kielteisiä ilmapiirikuvauksia. Kouvolan vastaukset olivat selvästi muita kaupunkeja kielteisempiä.

Kaikki kohdekaupungit ovat liitoskaupunkeja. Viimeisimmät kuntaliitokset on tehty Kouvolassa ja Seinäjoella vuonna 2009 ja Mikkelissä 2013. Tehtyjä liitoksia ei strategioissa käsitelty, eikä paikallisuus esiintynyt niissä isku- tai avainsanana. Paikallisuus näkyi ensisijaisesti kaupungin alueen käsittelemisenä kokonaisuutena, mutta strategioista erottui joitakin koko kaupunkia pienemmillekin alueille ajateltuja toimia. Seinäjoen strategiassa kuvattiin myös kaupungin merkitystä seutukunnalle ja maakunnalle.

Strategioissa paikallisuus viittasi yleensä kaupunkiin kokonaisuutena. Kouvolan strategiassa tuotiin esille paikallisuuksia eri tarkkuudella niihin kohdistuvien toimien tai odotusten erilaisuuden mukaan. Maaseutua käsiteltiin yleensä kokonaisuutena, mutta laadukkaan ympäristön päämäärän tavoittelemisessa sai huomiota elinvoimaisten kylien ja taajamien vahvistaminen. Alueiden käyttöön kerrottiin olevan erityinen ”Kouvolan rakennemalli”. Rautatie- ja tiekohteita paikannettiin, ja maakuntia mainittiin yhteistyökumppaneina.

Mikkelin kaupungin visiossa kaupunki paikannettiin Saimaan rannalle. Strategiassa kaupunkia käsiteltiin yhtenä kokonaisuutena. Muita paikallisuuksia ei otettu esille, eikä sijaintia Saimaan rannalla käsitelty strategisena elementtinä muualla kuin liitteessä valtuustoseminaarin keskustelureferaatissa, joissa puhuttiin satama-alueen kehittämisestä.

Muista poiketen Seinäjoen kaupunkistrategia sisälsi kartan, joka antoi kuvan alueen erilaisista ympäristöistä ja niiden sijainnista. Alueesta esiteltiin erilaiset yhdyskuntatyyppit, ydinkeskusta, kaupunkialue, kirkonkylä-taajamat, kaupungin läheinen maaseutu ja kylät.

Seinäjoen strategiassa kuvattiin toimintaympäristön muutosta ja todettiin aluerakenteen eriytyminen ja keskittyminen Suomessa sekä sen heijastuminen muun muassa palvelujen järjestämiseen ja tarjontaan. Paikallisuuksia Seinäjoen strategiassa edusti vahvimmin koko kaupungin ohella kaupunkikeskusta, jonka uudistuminen oli poimittu yhdeksi keskeiseksi strategiavalinnaksi:

Kaupunkikeskustaa kehitetään kaupunkilaisia ja yhteisöjä parhaaseen osaamiseen, tietoon ja taitoon osallistavana kaupunkikampuksena. Yliopistojen ja korkeakoulujen tilojen ohella myös kansalaisopiston ”kansalaiskampus”, Apila ja Aallon kirjasto ja muut kaupunkilaisten yhteiset tilat tuovat parhaan tiedon, taidon ja osaamisen kaikkien ulottuville.

Kaupunkikeskustasta oli strategiassa erotettu alueita ja osoitettu rakennus- tuotannon painopisteitä. Esille oli nostettu muitakin paikallisuuksia, joiden menestymisen edistämiseksi Seinäjoen kaupunki halusi toimia. Näitä olivat esimerkiksi matkailualue, taide-, ravi- ja golfkeskus. Kylistä ja muista kaupunginosista oli yleinen toteamus: ”kaupunki tekee kylä- ja kaupungin- osayhdistysten kanssa niiden hanketoimintaa ja kyläinvestointeja edistävää yhteistyötä.” Seinäjoki oli strategiakirjaustensa mukaan valmis myös uusiin kuntaliitoksiin.

TIIVISTETTYSTI KEHITTÄMISKESKUSTELUISTA TUTKIMUSKAUPUNGEISSA

- Kaupunginvaltuutetut kuvasivat kunnan kehittämistä koskevia keskusteluja yleensä monipuolisiksi, mutta toisinaan yhteistä keskustelua ei koettu olevan.
- Valtuutettujen mukaan keskustelijatahoja ja -foorumeja oli useita.
- Strategia-asiakirjat olivat abstrakteja ja viestivät vahvasta samankaltaisuudesta yleisessä strategiapuheessa. Yhteisinä teemoina olivat kasvu, hyvinvointi, elinvoimaisuus ja yrittäjyys.
- Paikallisuus ilmeni strategioissa useimmin kuntakokonaisuutena, eikä niissä yleensä tuotu esille kunnan eri osia vahvuuksineen tai tarpeineen.
- Kuntalaisten osallistuminen kunnan kehittämistä koskeviin keskusteluihin ei näkynyt strategioissa.

Kuntasuunnittelu ja kuntien strategiatyö on vuosikymmenten aikana jonkin verran uudistunut muodoiltaan. Valtuutettujen vastauksista ja tutkimuskaupunkien strategioista hahmottuu kuitenkin kokonaisuutena melko perinteinen kuva kunnista paikalliskehittämisen keskusteluympäristöjen tuottajina.

Erilaisuudesta huolimatta tutkimuskaupungeissa keskustellaan yleisellä tasolla hyvin samanlaisista aiheista. Esitystavat ja tyyli vaihtelevat jonkin verran, mutta sisällön suhteen näyttää vallitsevan vahva yhdenmukaisuus.

Strategiadiskurssista voi myös hahmottaa yritysmaailmasta tuttua kuntakuvan luomisen markkinahenkisyyttä, pyrkimystä luoda strategialla myönteinen kuva kaupungista ja sen edistyksestä kehittämisestä.

Kunnan kehittämistä koskeva keskustelu ja vuorovaikutus kansalaisten ja sidosryhmien kanssa kuvataan tutkimuskaupungeissa sekä monipuoliseksi että aktiiviseksi. Strategioissa osallisuuden lisäämiseen ei kuitenkaan esitetä uusia välineitä tai toimintatapoja. Strategia-asiakirjoissa ei ollut viitteitä siitä, miten kuntien eri alueet olisivat myöhemmin laadittavissa toteutusohjelmissa esillä. Mediaympäristön toimijoista mainittiin konkreettisesti lähinnä vain paikallislehdet. Useiden valtuutettujen vastauksissa kaupungin kehittämisestä käytävää keskustelua kuvailtiin monilla foorumeilla käytäväksi ja monipuolisen osallistujajoukon kokoavaksi. Strategia-asiakirjoista ei kuitenkaan ollut välittömästi havaittavissa, miten nämä keskustelut olivat rikastuttaneet strategioita.

Paikallispoliitikot korostavat keskusteluja erilaisten ihmisten ja sidosryhmien kanssa. Keskustelut ovat pääosin henkilökohtaisia eivätkä siten julkisia. Pääosa keskusteluista käydään vertaisryhmissä, esimerkiksi valtuustoryhmien sisällä. Sosiaalinen media kyllä mainittiin joissain valtuutettujen vastauksissa, mutta merkittäväksi sitä ei luonnehdittu. Some nähdään lähinnä käyttämättömänä mahdollisuutena. Päätöksentekijät pitävät edelleen tärkeinä kunnan virallisia foorumeita ja strategia-asiakirjoja.

3.2 Kouvola, Mikkeli ja Seinäjoki somessa

Kouvolan kaupungin etusivulta ei löytynyt linkkejä sosiaalisen median kanaviin, mutta pienen etsinnän jälkeen sivuilta löytyi listaus, jossa lueteltiin kaikki kaupungin sosiaalisen median käyttäjätilit. Some-kanavat oli listattu viestinnän sivujen alle, eikä niihin ollut suoraa linkkiä etusivulta. Listauksen mukaan Kouvolalla oli Facebook-sivut sekä Twitter-, YouTube-, Instagram- ja LinkedIn-tilit. Internetsivuilla Kouvolan kaupungin viestintää luonnehdittiin ”monikanavaiseksi”. Sivuille mainittiin myös kahdesta kaupungin blogista, mutta näiden sivujen linkit veivät blogien sijaan Instagramiin. Siten sivujen perusteella jäi epäselväksi, oliko kaupungilla myös blogi. Internethaun perusteella blogia ei löytynyt.

Kouvolan kaupungin eri toimijoilla oli omia Facebook-sivujaan, joita oli listattu internetsivuille yhteensä 14. Omia sivuja oli esimerkiksi kirjastolla, kansalaisopistolla ja teatterilla. Kouvolan kaupungin Facebook-sivua oli käytetty ahkerasti lähinnä erilaisista tapahtumista viestimiseen. Sivulle oli päivitetty tapahtumia sekä Kouvola ja kouvolaalaisia koskevia uutisia. Sivun henki vaikutti olevan perinteistä uutiskanavaa rennompi, ja sivuilla oli esimerkiksi uutinen kouvolaalaisen sääbloggaajan suosioista sekä kouvolaisten hiihtäjien menestyksestä. Sivun julkaisut olivat keränneet pienehkön määrän reaktioita seuraajilta. Julkaisuilla oli muutamia tykkäyksiä, ja jotkin positiiviset uutiset olivat keränneet myönteisiä kommentteja tyyliin ”tämä oli hyvä uutinen!”. Kaupunki vaikutti seuraavan kanavaa aktiivisesti, sillä vastausta vaativiin kommentteihin (esimerkiksi huomautus siitä, tapahtuman kalenteripäivä ja viikonpäivä eivät vastaa toisiaan) oli vastattu, ja välillä kaupunki oli muutenkin osallistunut kommentointiin. Sivun päivittäminen oli verrattain aktiivinen, julkaisuja oli vähintään yksi päivässä, monesti useampikin. Sivuilla oli myös seuraajien aktivoimiseksi toteutettu arvontoja, joissa oli arvottu esimerkiksi lippuja tapahtumiin.

Kouvolan kaupungilla oli useita Twitter-tiliä, kaupungin oman tilin lisäksi muun muassa kirjastolla ja rekrytoinnilla oli omat tilinsä. Kaupungin Twitter-tiliä oli päivitetty aktiivisesti, keskimäärin ainakin kerran päivässä, ja tilille oli kertynyt lähes 3 000 twiittiä. Avoimia työpaikkoja oli Twitterin lisäksi mainostettu myös LinkedIn-profilissa. Instagram-tiliä oli kaksi, kaupungilla oli oma tilinsä ja matkailulla omansa. Kouvolan kaupungin tiliä oli päivitetty harvoin, eikä seuraajiakaan ollut juuri kertynyt, kun taas VisitKouvola-tilillä oli 228 seuraajaa ja julkaisujakin oli kertynyt 123.

Myös YouTubesta löytyi omat kanavansa Kouvolan kaupungille ja matkailulle (VisitKouvola). VisitKouvola-kanavalle oli ladattu vain 14 videota, eivätkä ne olleet keränneet katselukertoja muutamaa kymmentä enempää. Sen sijaan kaupungin kanavalle oli ladattu 111 videota, ja niitä oli katsottu satoja kertoja. Eniten katselukertoja olivat keränneet kaupunginvaltuuston kokoukset, joista suosituimpia on katsottu yli 2 000 kertaa.

Kouvolassa kaupunginhallituksen 13 jäsenestä kolme käytti aktiivisesti joko blogia tai Facebookia poliittiseen viestimiseen. Twitterin käyttäjiä oli saman verran, joskin he olivat eri henkilöitä kuin mainitut kolme. Myös

Kouvolan kaupunginhallituksen jäseniltä löytyi unohdettuja blogeja, jotka liittyivät aiempaan vaalikampanjaan ja olivat jääneet päivittämättä. Kaupunginvaltuuston jäsenistä 5 käytti sosiaalista mediaa aktiivisesti politiikkaan liittyen. Johtavista virkamiehistä kolmella oli LinkedIn-profiili, mutta muutoin he eivät käyttäneet virkojensa puolesta lainkaan sosiaalista mediaa.

Mikkelin kaupungin internetsivujen alalaidasta löytyivät linkit Facebookiin, Twitteriin ja YouTubeen. Toisin kuin muiden tutkimuskaupunkien kohdalla, Mikkelin sivujen viestintäosuudesta ei löytynyt mitään someen viittaavaa, ainoastaan viestintää tekevän henkilöstön yhteystiedot. Myöskään haulla ”sosiaalinen media” ei Mikkelin kaupungin verkkosivuilta löytynyt yhtään hakutulosta. Sen sijaan haulla ”some” löytyi muutama tulos, joista ainoa sosiaaliseen mediaan viittaava oli uutinen siitä, että Etelä-Savon pelastuslaitos löytyy Facebookista. Pelastuslaitoksen Facebook-sivulta löytyi tapahtumatiedotteita sekä erilaisia turvallisuusohjeita, kuten neuvoja hätäpuheluun ja muistutuksia heijastimen käytöstä.

Mikkelin kaupungin Facebook-sivuilta löytyi sekä linkkejä tuleviin tapahtumiin että joihinkin ajankohtaisiin uutisiin. Sivua oli päivitetty vähintään kerran päivässä, mutta julkaisut olivat keränneet vain muutamia tykkäyksiä ja kommentit olivat harvassa. Facebookista löytyi kaupungin sivujen lisäksi myös muiden kaupungin toimijoiden sivuja, mutta näiden löydettävyyttä edellytti tarkkanäköinen haun tekeminen. Esimerkiksi Mikkelin seudulle muuttamista edistävä ”Solmu – Solmi suhde Mikkelin seudulle” on Mikkelin kaupungin ylläpitämä organisaatio, joka markkinoi itseään erityisesti Facebookissa ja Twitterissä. Facebook-sivullaan Solmu markkinoi esimerkiksi Mikkelin alueen työpaikkoja.

Mikkelin YouTube-kanavalle oli ladattu muutamia kymmeniä videoita, joista katsotuimman oli Mikkelin esittelyvideo lähes 4 000 katselukerralla. Keskimäärin videoilla oli muutama sata näytökertaa, ja niiden sisältö oli vaihtelevaa. Kanavan sisältö koostui muun muassa kaupunginvaltuuston kokousten taltioinneista ja erilaisten tapahtumien mainosvideoista. Twitterissä Mikkeli oli ollut aktiivinen, kaupungin tilillä oli vajaa 2 500 twiittiä ja melkein 1 000 seuraajaa. Mikkelin matkailulla oli oma Twitter-tili, VisitMikkeli, jolla oli noin 600 seuraajaa, ja twiittejä oli kertynyt reilu 1 000. VisitMikkelillä oli myös oma Facebook-sivu.

Mikkelin kaupunginvaltuuston jäsenistä somessa oli aktiivisia vain 8. Kolme heistä oli varsinaisesti panostanut some-aktiivisuuteen. Osa oli kuitenkin kommentoinut muiden kirjoituksia, vaikka ei itse muuten olisikaan ollut aktiivinen. Virkamiesjohto näkyi somessa kaupunginhallitusta ja -valtuustoa vähemmän. Aktiivisuuden osalta esiin nousi ainoastaan teknisen toimen johtaja, joka oli käyttänyt Twitteriä paikallispoliittisista aiheista viestimiseen.

Mikkelin kaupunginhallituksen jäsenistä suurin osa oli virtuaalisesti näkymättömiä. Useimpien kohdalla hakutuloksissa ei noussut esiin mitään somen käyttöön viittaavaa, poikkeuksena henkilökohtaiset Facebook-profiilit ja vaalisivustot, joiden päivittäminen oli päättynyt kampanjan jälkeen. Somen sovelluksista yleisimmin käytetty oli Facebook, jota käytti kaksi kolmasosaa (10/15) hallituksen jäsenistä. Valtaosalla Facebook-profiili oli henkilökohtainen ja suljettu, ainoastaan kaupunginhallituksen puheenjohtajalla oli profiilissaan julkista sisältöä, joka liittyi kaupungin asioihin. Facebookin jälkeen yleisimpiä olivat vaalisivustot, joista osan yhteydessä oli myös blogitekstejä. Näitä sivustoja tai blogeja ei ollut päivitetty vaalien jälkeen.

Seinäjoen kaupungin etusivulta löytyivät linkit suosituimpiin some-kanaviin: Facebookiin, Twitteriin ja YouTubeen. Viestinnän sivuilta löytyi lisäksi samanlainen listaus sosiaalisen median tileistä kuin Kouvolan kaupungin sivuilta. Listauksen mukaan Seinäjoen kaupungilla oli edellä mainittujen tilien lisäksi myös blogeja, Instagram-tilejä ja Pinterest-profiili. Listasta löytyi myös linkki Seinäjokea käsittelevään Wikipedia-artikkeliin.

Seinäjoen kaupungin eri toimijoiden Facebook-sivuja oli listattu yhteensä 11 kappaletta. Näitä olivat muun muassa nuorisotyö, kansalaisopisto ja terveyskeskus. Seinäjoen kaupungin Facebook-sivuja oli käytetty enimmäkseen kaupungin tapahtumien markkinointiin. Lisäksi kaupungin työntekijät olivat laittaneet sivuille kuvia osallistuttuaan erilaisiin tapahtumiin, kuten koulurauhan julistamiseen tai Ruokaprovinsi-tapahtumaan. Julkaisu olivat keränneet muutamia kymmeniä tykkäyksiä ja satunnaisia kommentteja. Sivua oli selkeästi käytetty positiivisen hengen tavoitteluun, eikä sieltä juuri löytynyt poliittisia uutisia. Tästä poikkeuksena sivuille oli kuitenkin linkitetty turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksen harkintaan

liittyvä uutinen, joka oli heti kerännyt poliittissävyytteistä kommentointia lähinnä maahanmuuttoa vastaan. Kaupungin omalla tilillä ei ollut otettu osaa tähän keskusteluun, ja muihinkin sivulle jätettyihin kommentteihin oli vastattu harvakseltaan. Toisaalta merkkejä seuraajien aktivoimistoimista oli havaittavissa, ja esimerkiksi kysymys Seinäjoen kauneimmasta paikasta oli kerännyt kymmeniä vastauksia.

Kaupungin Twitter-tiliä oli päivitetty muutamia kertoja viikossa. Twiittejä oli kertynyt noin 400 ja seuraajia vajaa 500. Kaupungin YouTube-kanavalle oli ladattu parikymmentä videoita, joista katsotuina oli Seinäjoen kaupungin esittelyvideo 7 000 katselukerralla. Videoiden katselumäärät vaihtelivat suuresti: suosituimpia videoita oli katsottu tuhansia kertoja, kun taas jotkin videot olivat jääneet sataan näyttökertaan. Seinäjoen kaupunginvaltuuston kokoukset olivat YouTuben sijaan katsottavissa kaupungin omilla internetsivuilla, joilla ei ilmoitettu videoiden katselumääriä.

Seinäjoen Instagram-tilistä seuratuina oli kaupungin oma tili, jota oli sen perustamisesta asti päivitetty ainakin kerran viikossa, ja seuraajia on kertynyt 255. Seinäjoen kirjastolla oli Pinterest-tili, jota ei ollut alhaisesta seuraajamäärästä päätellen käytetty kovin aktiivisesti.

Seinäjokisten toimijoiden blogeja oli listattu kaupungin sivuille yhdeksän. Näitä olivat muun muassa kaupunginjohtajan blogi, kirjaston blogi, asuntomessujen 2016 blogi ja muutaman eri koulun ylläpitämät blogit. Suurin osa blogeista oli rakennettu Seinäjoen internetsivujen alaisuuteen, kaksi löytyi Bloggerista ja kaksi toimijan omien internetsivujen yhteydestä. Kaikkien sivulle listattujen blogien päivitystahti oli verrattain maltillinen, eivätkä ne olleet alustasta riippumatta keränneet kommentteja.

Seinäjoen kaupunginhallituksen 13 jäsenestä jopa 10 oli Facebook-profiileja, mutta valtaosan kohdalla kyse oli suljetusta yksityishenkilön profiilista, jossa saattoi tosin olla jonkin verran julkista, politiikkaan liittyvää sisältöä. Yksi kaupunginhallituksen jäsen käytti aktiivisesti poliitikko-identiteetille luotua julkista Facebook-sivua poliittisista asioista viestimiseen. Lisäksi hallituksessa löytyi yksi aktiivinen twiittaaaja.

Kaupunginvaltuuston jäsenistä näkyvän aktiivisia somen käyttäjiä oli 9, joista kolme twiittasi aktiivisesti politiikkaan liittyen ja neljä käytti aktiivisesti poliitikon Facebook-sivua. Kaupungin johtoryhmän aktiivisuus oli

vähäistä, kaupunginjohtaja ja kehitysjohtaja bloggasivat kaupungin omilla sivuilla, mutta muista sovelluksista heitä ei löytynyt. Kolmella johtavista virkamiehistä oli LinkedIn-profiili, mutta muutoin löytyi vain yksityisiä Facebook-profiileja.

Saadun yleiskuvan perusteella tutkimuskaupungit ovat ottaneet melko monipuolisesti käyttöönsä somen sovelluksia. Somessa oltiin lähinnä eri toimialojen mukaisesti. Etenkin omia Facebook-sivuja oli perustettu monille eri toimialoille ja kaupungin palvelusektorien toimijoille. Valtaosa kaupunkien käyttämistä tileistä perustui ajatukseen ajankohtaisen tiedon ja tapahtumien jakamisesta tilin seuraajille. Keskustelunavaukset ja vastaavuoroinen vuorovaikutus kuntalaisten kanssa ei noussut merkittävästi esiin tutkimuskaupunkien some-kanavissa.

Selkeimmin some-kanavansa esille toi Seinäjoki. Se oli ainoa kaupunki, jonka internetsivujen etusivulta löytyi suurikokoinen linkki kaupungin Facebook-sivulle. Seinäjoki oli myös ainoa kaupunki, joka oli aktivoitunut bloggaamisessa. Some-kanavien kokonaiskuvaa oli hahmoteltu Seinäjoella ja Kouvolassa, joiden kummankin sivuilta löytyi viestinnän osioista lista kaupunkien some-tileistä. Mikkelin some-aktiivisuus oli samaa luokkaa Kouvolan ja Seinäjoen kanssa, mutta koska se ei ollut listannut tilejään, kokonaiskuva Mikkelin some-läsnaolosta jäi hajanaiseksi.

Kaikki tutkimuskaupungit olivat päivittäneet Facebook-sivuaan säännöllisesti, joskin sivua käytettiin lähinnä perinteiseen tapahtumista tiedottamiseen. Eniten kuntalaisten kommentteihin oli vastattu Kouvolan sivuilla, ja Kouvolan käyttäjätilillä oli vastattu myös kommentteihin, jotka eivät olleet suoria kysymyksiä. Myös kaikkien tutkimuskaupunkien kaupunginvaltuuston kokoukset olivat katsottavissa verkossa.

Tarkasteltujen kaupunkien paikallispoliitikoista ja virkamiehistä pieni vähemmistö hyödynsi somea muutoin kuin yksityishenkilöidentiteettinsä puolesta. Some-aktiivisuus näytti olevan harvojen aktiivisten sisällöntuottajien varassa. Suurin osa poliitikoista ja hallintovirkamiehistä on jättänyt kokonaan somen ulkopuolelle. Kokonaisuudessa näyttää siltä, että some koettiin ennen kaikkea vapaa-aikaan liittyvän viestimisen välineenä eikä poliitikko- tai ammatti-identiteettiä haluttu tai osattu viedä somen foorumeille.

Taulukko 3.

Some-aktiiviset päättäjät tutkimuskaupungeissa 2014*.

	KOUVOLA	MIKKELI	SEINÄJOKI
Kaupunginhallitus	3	–	2
Kaupunginvaltuusto	5	8	9
Johtoryhmä	–	1	2

**Aktiivisuudeksi määritelty vähintään neljä paikallispolitiikkaan tai kehittämiseen liittyvää kirjoitusta/ blogi, Facebook tai aktiivisesti kirjoitettuja twiittejä.*

Tutkimuskaupunkien paikallispolitiikoista eniten sosiaalista mediaa olivat hyödyntäneet Seinäjoen päättäjät, joista muutama oli poliittisten asioiden kommentoinnissa hyvin aktiivisia. Valtaosalla sosiaalisen median käyttö jäi kuitenkin henkilökohtaisen Facebook-profilin ja päivittämättä jääneiden vaalisivujen varaan. Eniten päivittämättä jääneitä vaalisivuja löytyi mikkeliläisiltä, joiden aktiivisuus sosiaalisessa mediassa oli muutoinkin vähäistä.

Tutkimuskaupunkien paikallisten päättäjien somen käyttö on hyvin samansuuntaista kuin kunnissa yleensä. Vertailun koko maan tilanteeseen mahdollistaa Kuntaliiton alkuvuonna 2014 tekemä kysely, joka koski kuntien verkkoviestintää ja somen käyttöä. Säännöllisin välein tehtävään kyselyyn oli saatu vastauksia 170 kunnasta, ja vastausprosentti oli 53,1 (Hagerlund 2014).

Kyselyyn vastanneista kunnista 98 prosenttia oli ottanut käyttöönsä Facebookin virallisena viestintäkanavana. Sen jälkeen käytetyimpiä yhteisöpalveluita olivat Twitter (27 %) ja YouTube (26 %). Kun somen käyttöä tarkastellaan kuntakoon mukaan, huomataan, että suurimmat kunnat olivat ottaneet somen välineitä käyttöön pieniä kuntia huomattavan paljon useammin. Esimerkiksi Facebookia käyttivät jo kaikki yli 10 000 asukkaan kunnat, kun taas YouTubea ja Twitteriä käyttivät vain kaikki yli 100 000 asukkaan kunnat. Tutkimuskaupunkiemme kokoisissa 50 000–100 000 asukkaan kunnissa sekä YouTubea että Twitteriä käytettiin 82 prosentissa, blogeja 55 prosentissa ja LinkedIniä 18 prosentissa.

Tavallisimmista yhteisöpalveluista poiketen blogit eivät olleet löytäneet paikkaansa kuntakentällä. Ne ovat ainoa somen kanava, jonka hyödyntäminen kunnissa oli vähentynyt vuodesta 2011. Silloin blogeja kertoi hyödyn-

tävänsä 30 prosenttia vastanneista kunnista, vuonna 2014 enää 20 prosenttia. Vaikka osaa muutoksesta saattaa selittää kyselyyn vastanneiden kuntien vaihtuminen, se tuskin selittää kokonaan blogien suosion taantumista suhteessa muihin somen kanaviin. Blogien hyödyllisyyteen tai käyttökelpoisuuteen kuntakentän viestinnässä näyttää siis liittyvän joitakin toistaiseksi ratkaisemattomia ongelmia.

Twitter on puolestaan kasvattanut käyttäjämääriään myös kuntakentällä. Sen suosio on kolmessa vuodessa kaksinkertaistunut, kun vuonna 2011 Twitteriä käytti 13 prosenttia kyselyyn vastanneista kunnista, vuonna 2014 käyttöprosentti oli jo 27 prosenttia. Twitterin käytön yleistymistä voi selittää sen soveltuvuus yksisuuntaiseen ja nopeaan viestintään. Lyhyet twiitit ovat esimerkiksi blogitekstejä helpompia ottaa haltuun ja ylläpitää. Yhteisöpalveluihin verrattuna blogit ovat somen muotona haastavampia käyttää, koska tekstin tuottaminen vaatii enemmän ajattelua ja aikaa. Blogeihin liittyy myös keskeisesti päiväkirjamaisuus ja henkilökohtaisuus, minkä vuoksi onnistunut blogin haltuun ottaminen voi olla hankalampaa organisaationa kuin henkilönä. Blogoja on myös päivitettävä tarpeeksi usein, jotta ne pysyvät kiinnostavina.

Blogosfääriksi voidaan kutsua monien blogien muodostamaa viestintäympäristöä, joka koostuu eri julkaisualustoilla ja yksittäisillä sivustoilla ylläpidetyistä blogeista, jotka eivät muodosta yhtenäistä kokonaisuutta yhteisöpalvelun tavoin. Tämän tutkimuksen kohdekaupungeista ainoastaan Seinäjoella näkyy pyrkimys ottaa blogosfääriä jossain määrin haltuun. Senkin bloggaamisesta saama palaute jäi hyvin vähäiseksi. Blogien hyödyntämisen laskukehityksen taustalla saattaa olla se, että blogosfääri on hajanaisempi eikä sen hallinta ole yhtä yksiselitteistä kuin yksittäisen yhteisöpalvelun.

Kunnanvaltuuston kokousten seuraaminen oli Kuntaliiton kyselyn mukaan mahdollista vain 24 prosentissa kunnista vuonna 2014. Puolet kunnista vastasi, ettei kokousten videointi ollut edes suunnitteilla. Tässä suhteessa tutkimuskaupunkimme kuuluvat edelläkävijöihin, sillä kaikki olivat lisänneet valtuuston kokouksia omille sivuilleen tai YouTubeen ainakin jälkikäteen. Kouvolan kunnanvaltuuston kokousten keräämät katselukerrat osoittavat, että löytäessään kohdeyleisönsä valtuuston kokouksien videointi kiinnostavat kuntalaisia.

Selkeästi yleisin motiivi somen käyttämiseen kunnissa oli erilaisen tiedon jakaminen, kuten tapahtumien markkinointi ja tiedotteiden jakaminen. Palautteen vastaanottaminen ja siihen vastaaminen sekä muun osallisuuden lisääminen olivat selkeästi toissijaisia. Esimerkiksi tapahtumista kertoi somessa usein 54 prosenttia kunnista, kun taas usein palautetta vastaanotti 15 prosenttia. Yleisesti ottaen kaikki jakamiseen liittyvät syyt olla somessa mainittiin tärkeimpinä kuin vuorovaikutukseen perustuvat syyt. Valmis-teilla olevista asioista kertoi Kuntaliiton kyselyn perusteella somessa usein vain 8 prosenttia kunnista.

Toimialoittain tarkasteltuna aktiivisimmin somen yhteisöpalveluita käyttivät nuorisotoimi (80 %), kirjasto (70 %) ja kulttuuritoimi (55 %). Vähiten Kuntaliiton kyselyssä mainituista kunnan organisaatioista somea käytti kunnanhallitus (8 %), toiseksi vähiten muut luottamushenkilöt (9 %) ja kolmanneksi vähiten kunnanvaltuusto (11 %). Kunnanjohtajista joka neljäs (24 %) oli esillä somessa työroolinsa puolesta. Osuudet kuvastavat hyvin myös tutkimuskaupunkiemme tilannetta.

Kuntaliiton kyselyyn vastanneista kunnista peräti 59 prosenttia ilmoitti, ettei ole sisällyttänyt somen käyttöä mihinkään toimintasuunnitelmaansa tai strategiaansa. Somen käyttö vaikuttaisi olevan vasta muodostumassa suunnitelmalliseksi, sillä vain 39 prosenttia kunnista oli laatinut ohjeet somen käytöstä ja siellä toimimisesta ja 26 prosenttia kunnista suunnitteli tekevänsä ohjeistuksen lähiaikoina.

Sosiaalinen media koettiin tärkeimmäksi markkinointivälineeksi, mutta heti sen jälkeen tärkeimmät syyt olivat yhteisöllisyyden lisääminen ja tiedottaminen. Markkinoinnin kannalta somen käytön koki erittäin tärkeäksi 40 prosenttia, yhteisöllisyyden luomisen 38 prosenttia ja kunnan tiedottamisen kannalta 36 prosenttia. Sinällään on kiinnostavaa, että yhteisöllisyyden luomisessa sosiaalisen median käyttöä pidetään tärkeänä, mutta käytön motiiviksi mainittiin aiemmin lähinnä tiedon jakaminen, ei niinkään osallisuuden lisääminen. Somen käytön katsotaan kunnissa ehkä itsessään jollain tavalla lisäävän yhteisöllisyyttä.

Valtaosa kunnista koki onnistuneensa somen käytössä hyvin (35 %) tai keskinkertaisesti (41 %), mutta vain 1 prosentti kunnista koki onnistuneensa siinä erinomaisesti. Sen sijaan huonosti arvioi onnistuneensa 12 prosenttia.

Kuntaliiton kyselyyn vastanneista kunnista saadun yleiskuvan perusteella somen käytössä on vielä paljon parantamisen varaa, eikä erinomaisia käytänteitä ole juuri ollenkaan.

Kuntien välillä, erityisesti suurten kaupunkien ja muiden kesken on ilmeisen suuria tapauskohtaisia eroja somen käytössä ja kokeilujen määrässä. Tutkimuskaupunkiemme case-tarkastelun sekä Kuntaliiton kyselyn perusteella syntyykin yleiskuva, että Suomen kunnat kyllä ”ovat somessa”. Ne ovat ottaneet käyttöönsä erilaisia sovelluksia ja yhteisöpalveluja. Pääosin kunnat käyttävät somea omasta toiminnastaan tiedottamiseen ja näkyäkseen mediassa. Some-kulttuurin mukainen avoin vuorovaikutteisuus on kuitenkin osoittautunut kunnille vaikeaksi tehtäväksi.

Kuntien somen käyttö näyttäytyy vahvasti niiden palveluntuottajaroolin kautta. Palvelukunnan kuntalainen on asiakas, jolle tuotetaan palveluita. Palveluista tiedotetaan ja niistä toivotaan asiakaspalautetta. Palveluja tuotavan tai niitä järjestävän kunnan toiminta-ajatuksen keskiössä ei ole keskusteleva vuorovaikutus kuntalaisten kanssa. Asiakkaan rooli on eri kuin kumppanin rooli. Kuntaorganisaation vuorovaikutus kuntalaisten kanssa nousee toisella tavalla tärkeäksi tavoitteeksi, jos kunta nähdään kehittäjäroolissa ja mielletään elinvoimansa aktiiviseksi tuottajaksi.

Kuntien kirjallisissa strategioissa esitetään lähes poikkeuksetta pyrkimys vahvistaa kansalaisten osallisuutta. Tähän liittyen kunta kuvataan vilkkaasti keskustelevana yhteisönä. Vallitseva puhetapa ei kuitenkaan näytä konkretisoituvan sosiaalisen median foorumeilla vuorovaikutteisuudeksi. Vaikka paikalliset ihmiset ja yhteisöt ovat omaksuneet sosiaalisen median välineet ja toimintakulttuurin, kuntaorganisaatiot näyttävät olevan vielä melko heikosti siinä mukana. Tämän tutkimuksen kannalta kiinnostava havainto on myös se, että kehittämisajatusten vastavuoroiseen muotoiluun hyvin soveltuvien blogien osuus kuntien some-aktiivisuudessa näyttäisi olevan jopa vähenemässä. Somen käytössä korostuu lähinnä yksisuuntainen viestintä kuntaorganisaatiosta kuntalaisten suuntaan.

4 Toimijat ja some-tyylit avoimessa vuorovaikutuksessa

Sosiaalisen median virtuaalisissa keskustelutiloissa vuorovaikutus rakentuu pääasiassa erilaisten roolien, some-hahmojen tai henkilökuvien, välisenä vuorovaikutuksena. Näiden toimijuuksien taustalla on tietysti luonnollisia henkilöitä, jotka joko hyvin tietoisesti tai tiedostamattaan asettuvat johonkin rooliin tai omaksuvat jonkin identiteetin, joka vaikuttaa heidän tapansa ja tyyliinsä viestiä somessa.

Seuraavaksi tarkastelemme lähemmin kunnan kehittämistä koskevia some-keskusteluja. Keskusteluja tarkastellaan kuntainstituution oikeuttamien ja kuntaorganisaation synnyttämien toimijapositionien ja toimijuuksien (esimerkiksi kunnan hallintovirkamiesten ja luottamushenkilöiden) mukaan.

Hallintovirkamiehillä viitataan tässä tutkimuskaupunkien työntekijöihin, jotka eivät ole peruspalvelujen asiakasrajapinnan palvelutehtävissä, kuten terveyskeskuksissa, kouluissa tai päiväkodeissa. Tämä painotus johtuu tutkimuksen alkuasetelmasta, jossa tarkastelun painopiste on kunnan yleisessä kehittämisessä ja päätöksenteossa. Hallinnossa virkamiehet toimivat virkavastuisesti kunnan eri tehtävissä ja paikallispoliitikot puolestaan kunnallisen itsehallinnon oikeuttamin valtuuksin luottamustehtävissä. Molempiin toimijuuksiin sisältyy – kunnan tarkoituksen mukaisesti – kunnan ja kuntalaisten kaikinpuolisen hyvinvoinnin edistäminen.

Tutkimuksen analyysikehyksen mukaisesti kiinnitimme sosiaalisen median keskusteluja koskeneessa empiirisessä aineistossa huomiota keskustelun 1) foorumeihin, 2) yleisöön, 3) argumentteihin ja 4) vuorovaikutustyyliin.

4.1 Kansalaistoimijana somessa

Kansalaistoimijaidentiteetillä tarkoitamme sekä välillistä että välitöntä kansalaistoiminnan harjoittamista ja vaikuttamispyrkimystä. Siihen sisältyvät sekä kirjoittelu somessa ja pohdinta yhteiskunnallisista asioista että aktiivinen toiminta esimerkiksi yhdistyksissä tai järjestöissä. Aktiivinen kansalainen pyrkii vaikuttamaan yhteiskunnallisiin asioihin, mutta toiminta ei edellytä olemista tai edes pyrkimistä julkisiin asemiin, kuten luottamustehtäviin.

Kansalaisten vapaa ja monimuotoinen vuorovaikutus ei koko laajuudessaan voi olla tutkimuksen kohteena. Avaamme tarkastelun esittelemällä paikallisia kunnan kehittämiseen liittyviä some-keskusteluja kansalaisaktiivin näkökulmasta. Juuri some on tehnyt mahdolliseksi sen, että kansalaiset voivat aiempaa helpommin ja suoremmin ottaa aktiivisen roolin ja pyrkiä vaikuttamaan laajemmin kunnan kehittämisestä käytävään keskusteluun. Kansalaisidentiteetillä käyty keskustelu muistuttaa paikoin poliitikkoidentiteetillä käytyä keskustelua.

Kohdistimme analyysimme julkisiin keskusteluihin, joissa aktiiviset kansalaiset olivat vuorovaikutuksessa joko paikallispoliitikkojen, hallintovirkamiesten tai toisten aktiivisten kansalaisten kanssa. Keskustelujen julkisuusvaatimus rajasi tarkastelusta ulos kansalaisten keskenään, suljetuissa some-ryhmissä käymät keskustelut.

Kansalaiset ovat somen käyttäjinä heterogeeninen ryhmä. Somessa erotuvat kuitenkin aktiiviset sisällön tuottajat ja sivustaseuraajat. Seuraajat näkyvät lähinnä sivujen kävijätilastoissa. Heillä on tärkeä rooli keskusteluja seuraavana yleisönä. Suurin osa somen käyttäjistä on lähinnä vastaanottajia. Toisin kuin sivustaseuraajia, aktiivisia sisällöntuottajia sitoo osin sama tavoite kerätä ja ylläpitää luottamusta kuin poliitikkojakin.

Aktiivisten sisällöntuottajien kohdalla luottamuksen menetys voi olla vielä paljon pienemmästä kiinni kuin poliitikkojen kohdalla, sillä sisällön-

tuottajat ovat profiloituneet ensisijaisesti sosiaalisessa mediassa. Kansalaisten roolit vaihtelevat eri foorumeilla. Osa voi toimia aktiivisena sisällöntuottajana esimerkiksi vain suljetuilla foorumeilla, kun esimerkiksi bloggaajat voivat olla aktiivisia enimmäkseen julkisilla foorumeilla.

Paikallisiin poliitikkoihin ja hallintovirkamiehiin verraten aktiiviset kansalaiset voivat näkyä somen foorumeilla paljon laajemmin. Yksityishenkilöinä kansalaisten toiminnalle ei ole samalla tavalla rajoitteita. Valtaosa kansalaisten käymistä keskusteluista, mikä koskee myös paikallispoliittisia aiheita, käydään foorumeissa, jotka ovat ainakin osin suljettuja. Tällaisia ovat esimerkiksi kaikki kansalaisten Facebookissa käymät paikallispoliittiset keskustelut lukuun ottamatta julkisilla Facebook-sivuilla käytyjä keskusteluja.

Kun suljetuista foorumeista siirrytään keskustelemaan paikallispolitiikasta julkisiin foorumeihin, osallistumiskynnys nousee. Tämä näkyy esimerkiksi tarkastelluissa paikallispoliitikkojen Facebook-sivuissa, joissa vuorovaikutus jäi vähäiseksi. On oletettavaa, että niin poliitikkojen Facebook-sivuilla, Twitterissä kuin blogeissakin kommentoivat etupäässä valvetuneet kansalaiset, jotka seuraavat poliitikkojen tai virkamiesten toimia, sillä etenkin blogikirjoitusten huomaaminen vaatii aktiivista seuraamista.

Foorumeiden välisiä eroja ohjaavat niiden tekniset ominaisuudet, kuten rekisteröityminen. Joillekin foorumeille on mahdollista kommentoida ilman nimimerkkiä tai joka kerta erikseen keksityllä nimimerkillä, kun taas joillekin on rekisteröidyttävä. Myös rekisteröitymistä vaativille foorumeille luodussa käyttäjäprofileissa on eroja: toisille pystyy luomaan hyvinkin informatiivisen profiilin, jollaisia esimerkiksi monet bloggaavat kansalaiset suosivat.

Paikallisista asioista keskustelemiseen näyttäisivät soveltuvan hyvin paikallislehtien omat internetsivut, joiden foorumeille voi usein kommentoida ilman rekisteröitymistä. Tarkastelluista kaupungeista ainoastaan Seinäjoella julkaistavan Ilkan sivuilla kommentointi vaati rekisteröitymisen Facebookissa. Ilkan sivuilta löytyi huomattavasti vähemmän kommentteja kuin Kouvolan Sanomien ja Länsi-Savon sivuilta, joissa kommentointi oli mahdollista kirjautumatta millekään käyttäjätilille. Vaikka mahdollisuus kommentoida anonyymina yleensä lisää asiattomien kommenttien määrää, esimerkiksi Länsi-Savon sivuilta löytyi myös asiallista kommentointia paikallisuutisista ja -kehityksestä.

Esimerkki 1:

Kommenttiketju Länsi-Savon sivulla julkaistun ”Lautakunta hyväksyi suunnitelman – Raviradantien ali suksitaan ehkä jo ensi talvena” -uutisen perässä.

Lähettänyt 20. elokuu 2015 – 15:48 käyttäjä *Fakta (kirjautumaton)*
Hieno juttu. Turvallisuus ja käyttömukavuus nousevat aivan uudelle tasolle

Lähettänyt 20. elokuu 2015 – 16:37 käyttäjä *Anonymous (kirjautumaton)*
Alikulku on hyvä juttu, mutta miten tuo voi olla noin turkasen kallis?

Lähettänyt 20. elokuu 2015 – 17:01 käyttäjä *Hyvä (kirjautumaton)*
Hyvä tämä tukee Kalenvankankaan muita suuria tulevaisuuden hankkeita.

Lähettänyt 20. elokuu 2015 – 18:05 käyttäjä *Jukka Pöyry (kirjautumaton)*
Sinänsä alikulku on hyvä asia liikkujille mutta onko toteutusjärjestys oikein. Tusku-Seura ry pyysi viime ja toissa vuona kaupunkia rakentamaan kevyenliikenteen väylälle jatkoa Kalevankankaantiehen, jotta pienten ja isompienkin lasten ei tarvitsisi koulumatkallaan siirtyä kahta kertaa kohtalaisen vilkasliikenteisen kadun puolelta toiselle. Kielteisen päätöksen perusteluna oli muun muassa ettei ole rahaa! Minun mielestäni lasten koulumatkan turvallisuus tätä on tärkeämpi asia.

Lähettänyt 21. elokuu 2015 – 7:00 käyttäjä *tämä on alkua (kirjautumaton)*
Herrojen tonteille Kalevankankaalle.

Lähettänyt 21. elokuu 2015 – 7:29 käyttäjä *Anonymous (kirjautumaton)*
Pöyry kirjoitti syyn miksi en ole liittynyt enkä tule liittymään Tusku-Seuraan.

Lähettänyt 21. elokuu 2015 – 8:16 käyttäjä *Fakta (kirjautumaton)*
Pöyry valita noille kaupungin typeryksille, kun kevyenliikenteen väylä vaihtuu toiselle puolelle tietä kesken kaiken. Etkös sinä itse kuulu vastuullisten joukkoon.

Lähettänyt 21. elokuu 2015 – 14:40 käyttäjä *Jorma Myyryläinen*
Tuollaisiin latuihin voitaisi soveltaa Aaro Hellaakosken runon sanoja: *latua hiihtävä on latunsa vanki, vapaa on vain umpihanki.*

Paikallislehtien keskustelumahdollisuutta käytetään useimmiten yksittäiseen kommentointiin, jolloin tämän foorumin keskustelu jää yleensä satunnaisiksi kommentteiksi. Kuten edellä olevasta esimerkistä on nähtävissä, yksittäisten kommenttien ketjuissa kommentoijat viittaavat usein aiempiin kommentoijiin, etenkin jos ketju on sen verran lyhyt, että aiemmat kommentit ovat helposti luettavissa. Esimerkkikeskustelu on siitä poikkeuksellinen, että yksi kommentoija, nimimerkki Fakta, on jäänyt seuraamaan keskustelua ja osallistunut siihen uudestaan. Keskustelujen irtonaisuutta tällaisilla rekisteröitymättömillä keskustelufoorumeilla lisää se, että keskustelijat eivät saa ilmoitusta kommentteista, kuten Facebookissa tai Twitterissä.

Poliitikot ja etenkin virkamiehet näyttävät analyysimme perusteella asettavan kansalaiset usein yleisöksi, jonka ei edes oleteta tekevän juuri muuta kuin vastaanottavan annetun viestin. Etenkin aktiiviset kansalaiset pyrkivät rikkomaan tätä oletusta tuottamalla itse sisältöä sekä ammentamalla poliitikkojen julkaisemasta sisällöstä. Sinällään kansalaisten rooli poliitikkojen ja virkamiesten ajatusten haastamisessa on hankala, koska poliitikot lähtevät havaintojemme mukaan melko nihkeästi keskustelemaan ajatuksistaan julkisesti somessa.

Kansalaisten argumenttien laatu ja muoto vaihtelevat paljon. Kärkkäitä ilmauksia on huomattavan paljon enemmän kuin poliitikoilla ja virkamiehillä. Valtaosalla kansalaisista ei ole vastaavaa luottamusasemaa tai muuta vastuuta kommentistaan, mikä näkyy etenkin lennokkaana anonyymikommentointina. Toisaalta paikallislehtien sivuilla tapahtuvasta aktiivisesta kommentoinnista voi päätellä, että kiinnostusta asialliseen keskusteluun paikalliskehityksestä on.

Somesta ei kuitenkaan tunnu löytyvän paikallista kehittämistä koskevalle keskustelulle sopivaa foorumia. Valtakunnallisissa foorumeissa paikalliskehityksestä on puolestaan hankala keskustella, koska sieltä keskustelut eivät näytä löytävän kohdeyleisöään. Esimerkiksi ajoittain Seinäjoen asioita käsittelevän kansalaisaktivisti Timo Ekmanin blogista löytyy paljon valtakunnallisiakin keskusteluita, mutta Seinäjoen asioita käsittelevät tekstit jäävät niissä usein kokonaan ilman kommentteja.

Kansalaisten välinen vuorovaikutus on somessa vilkasta, poliitikoille tai virkamiehille kommunikointiin on suurempi kynnys. Yleensä kynnysen

ylittävillä on käsitellyistä asioista vahvoja mielipiteitä tai asiantuntemusta. Myös poliitikkojen luomissa foorumeissa vuorovaikutus on usein kansalaisten välistä, sillä poliitikot eivät itse osallistu aloittamiinsa keskusteluihin aktiivisesti.

Kansalaisten välisen vuorovaikutuksen laatu näyttääkin olevan pitkälti riippuvainen foorumista. Foorumeissa, joihin on keskittynyt samanhenkisiä aktiivisia kansalaisia (kuten Uusi Suomi, jossa keskustelevat yhteiskunnallisesti valveutuneet kansalaiset), keskustelu on yleensä vilkkaampaa kuin muissa somen sovelluksissa. Vuorovaikutusta on enemmän ja keskustelut ovat rakentavampia, jos keskustelijat ovat rekisteröityneitä käyttäjiä ja/ tai ovat myös itse bloggaajia. Esimerkiksi Uuden Suomen Puheenvuoroblogeissa on hyvin vähän provokatiivista kommentointia, jota löytyy etenkin paikallislehtien sivuilta tai internetin avoimilta keskustelupalstoilta.

Esimerkki 2:

Ote kommenttiketjusta Timo Ekmanin blogikirjoituksen ”Miksi?” perässä. Ekmanin blogi löytyy Uuden Suomen Puheenvuorosta, ja kyseinen blogiteksti käsitteli Seinäjoella sattunutta tapausta, jossa teinityttö surmasi toisen teinitytön keväällä 2015.

Jouko 30.4.2015 06:14

Hyvä kirjoitus. Some kirjoittelua asiasta katsottaessa näkee hyvin ihmisen raadollisuuden. Tuntuu, että moni suorastaan ”nauttii” saadessaan asiaa kommentoida ja väärääkin tietoa levittäessään. Ei kyllä kunniaksi meille ihmisille!

Kauko 30.4.2015 07:19

”Kriittisiä” kirjoituksia lukiessa logiikka tuntuu välillä siltä, että suomalaisten tekemät henkirikokset ja raiskaukset ym. olisivat jotenkin ”mamujen” tekoja ”ylevämpiä”. ”Miksi” voidaan kyllä silloinkin kysyä.

Pekka 30.4.2015 12:55

Sodassa 15-vuotiaat tappavat siinä, kuin vanhemmatkin, miksei rauhassakin? Oikeuspsykiatrian emeritusprofessori Hakolalla oli tapana sanoa, jotta ihminen on puolikesy suurpeto.

Aimo 30.4.2015 18:42

Eikös Härmässäkin ollut huonot häät, jos yhtään ei tapettu?

Pekka 30.4.2015 20:32

Kansakoulunopettaja kysyi eteläpohjalaiselta flikalta, jotta mitä se kuoleminen tarkoittaa. Vastaus: 1. *kuolee viinaan*, 2. *kuolee tautiin ja 3. puukolla tapetahan. Lopetetaan kuitenkin tähän, alkaa mennä makaaberiksi.*

Kalervo 30.4.2015 13:12

Lueskelin tossa erilaisia nettipalstoja ja itsekin pidin kokolailla typeränä yrittää heti laittaa tekoa mamujen syyksi. Valitettavasti vaan meitä on tässä maassa monenlaisia ihmisiä ja jotkut ihan oikeasti haluavat syyllistää ilman mitään parempaa tietoa.

Kuten blogisti itsekin totesi, niin sosiaalinen media aiheuttaa nykyisin sen, että tällaiset asiat leviävät hetkessä ympäri joka paikkaan.

Poliisin toiveet siitä, että ”ei leviteltäisi huhuja”, on aivan turhia, koska some.

Vaikka en itse mitenkään tärkeänä näekään että nimiä ja kansallisuuksia revitellään ympäri nettiä, niin hieman ihmetellä pitää tätä poliisien nykyistä ”tiedottamista”. Palstoilta löytyy esim. ymmärtääkseni syyttömän miespuolisen nimet ja sellaista, mutta poliisi ei edes tekijän sukupuolta pitkään kommentoinut. Pelkästään sen kertomalla olisi voitu estää jonkun viattoman miespuolisen arvelu syylliseksi.

Näkisinkin että poliisi omalla tiedottamattomuudellaan aiheuttaa pitkälti nykyisen meiningin ja sen että syyttömiäkin esiintyy näissä spekuloinneissa. Ihmisen sairaalloinenkin tiedonhalu ja uteliaisuus ja sen sellainen ei takuulla lopu sillä, että heristetään sormeja ja todetaan ettei noin saa tehdä.

Itse siis pitkälti sitä mieltä että blogistin mainitsema rikoskomisario ei nyt ainakaan ole ”tiedottamisellaan” mitenkään loistanut, mutta taisikin olla tärkeimpänä osoitella taas että ”nettitrollit” on haukuttu.

Petra 30.4.2015 14:12

Erehdyin vilkaisemaan Hommafoorumia vain löytääkseni edelleen surkuttelua siitä, että, vaalipäivänä ei tapahtunutkaan oikeasti joukkoraikausta. Joku kirjoittelija oli vielä viimeiseen asti yrittänyt pitää toivoa yllä.

Kuinka pahasti ihmisillä täytyy viirata, että ovat harmissaan siitä, ettei ollutkaan maahanmuuttajaraikausta, tai ylipäänsä mitään raikausta?

Miksi pitää kädet kyynärpäitä myöten rukoilla ristissä, että tekijät olisivat aina maahanmuuttajia?

Elämme hyvin, hyvin vinoutuneita aikoja.

Osanotot kotiseudullesi hirvittävästä tragediasta kaikille asianosaisille. Sen yksityiskohtia me emme voi edes yrittää ymmärtää.

Miikka 30.4.2015 14:43

On yhtä paha ruveta tässä asiassa väärää informaatiota levittämään tekijän taustoista yms. kuin on ruveta vetämään jotain hommafoorumilla ollutta, eduskuntavaaleihin liittynyttä älyttömyyttä tähän surma aiheeseen liittyvään pätevään tekstiin. Jatka mieluummin Petra hommafoorumi/persu vastaista taisteluasi omassa blogissasi, olisitko niin ystävällinen?

Petra 30.4.2015 14:48

Blogini ei ole Hommafoorumivastainen eikä persuvastainen, Hommafoorumin toiminnasta en tiedä paljonkaan, paitsi että siellä usein etsitään mamurikosuutisia. En tiedä kuka olet ja miten sinä moderoit Ekmanin blogia hänen puolestaan, mutta jos luet Ekmanin blogin, siinä todetaan että asiaa on varjostaneet mamujahdit tilanteessa, jotka eivät sovi siihen. Meillä on meneillään tällainen ilmiö

Miikka 30.4.2015 14:57

Olen lukenut blogikirjoituksen. Sinä vain lisäät vettä tuolla ulostulollasi mamujahtaajien myllyyn. Mielestäni tuon Timon tekstin pointit on ihan jossain muualla, kuin mamujahtaajissa. Ennemmin se mielestäni yrittää teroittaa yleisellä tasolla meille ihan kaikille että kannattaa miettiä mitä tästä asiasta julkisuuteen laukoo. Minä mitään moderoi, esitin vain ystävällisen toiveen ettei tästä vedettäisi mitään persu/mamu/suvaitsevaisuus keskustelua. Niitä kun on blogosfääri jo valmiiksi ihan pullollaan.

Petra 30.4.2015 15:24

Ei minulla sentään sellaista vaikutusvaltaa ole ☺

Miikka 30.4.2015 15:42

Kyllä sinun sanoillasi valtaa on. Sinä osaat käyttää sanoja taitavasti ja kuten tiedät retorisisilla keinoilla on monenmoista hyvää ja pahaa satu aikaan. Että ihan turhaan vähättelet sanoilla vaikuttamisen mahdollisuuksiasi. ;)

Itseänikin liippaa tämä aihe samalla lailla läheltä, kuin Timoakin. Olenhan asunut aikoinani noilla samoilla Joupin nurkilla. Kun ensimmäisen kerran sain tietooni tämän tapahtuman, en ollut uskoa lukemaani. Ja äimistymiseni vain lisääntyi, kun luin jonkun asiantuntijan kertomana, kuinka harvinaisia noin nuorena tehdyt surmatyöt ovat ja vielä harvinaisempia joissa epäilty ja uhri ovat molemmat noin nuoria naispuolisia.

Anssi 1.5.2015 00:14

Some on some, mutta valtamedian tulisi muuttaa toimintatapojaan. Sillä tavalla estetään amatöörien toiminta tiedonvälityksen saralla. Mediat peittelevät asioita vaikka poliiseilta saavatkin nopeasti tiedon tapahtumien kulusta. Tästä aiheesta itsellä omakohtaisia kokemuksia ja olen myös paljon kirjoittanut eri paikoissa.

Timo Ekman 1.5.2015 12:13

Heippa kaikille kommentoijille. Pistetään vähän yleisiä mietteitä tähän kommentteista.

Toki toki maanpuolustus ja sotatilanteet ovat peruste ihmisten tappamiselle, mutta en hakenut sitä tässä vaan vertasin tällaiseen tilanteeseen, mikä nyt on käsissä eli rauhan aikana tapahtunut tappo.

Petra puhui ihan asiaa siitä, että meillä on käsillä ilmiö, jossa aina jonkun kohahduttavan teon jälkeen jonkun porukan missio on ympätä se mamujen tekemiseksi, oli sitten tekoa tapahtunut tai ei. Se näkyi vaalipäivänä ja se näkyi tämän henkirikoksen jälkeen. Ja se tulee jatkumaan. Siinä mielessä Petran analogia oli ihan paikallaan, vaikka ei suoraan aiheeseen liittynytäkään. Hyvin tunteita herättävä tapaus kaiken kaikkiaan.

Somessa aktiivisten kansalaissisällöntuottajien suosio perustuu ansaittuun asemaan keskustelijoina ja yleisön luottamukseen. Poliitikoista heidät erottaa somessa ainakin se, että luottamuspääoma on suoraan riippuvainen sosiaalisesta mediasta. Siinä missä poliitikoille some on yksi tapa vaikuttaa ja välittää omia ajatuksia aktiivisille kansalaisbloggaajille, some on monesti tärkein tapa vaikuttaa ja välittää omia ajatuksia.

Vaikka tässä on kyse kansalaisten välisestä vuorovaikutuksesta, edellisessä esimerkissä tulee esiin, että kansalaisbloggaaja Timo Ekman vastaa tekstiään kommentoijien kansalaisten kommentteihin hyvin varovaisesti. Kansalaisaktiivi Ekmanin tapa kommentoida keskustelua onkin tässä mielessä hyvin samankaltainen kuin aktiivisten some-poliitikkojen. Hän ei esimerkiksi itse lähde osallistumaan keskusteluun, vaan päättää ne yleensä diplomaattisesti. Yleensä yhteiskunnalliset ja kantaaottavat bloggaajat joutuvat sitoutumaan samankaltaiseen luottamusta ylläpitävään tyyliin kuin poliitikot, vaikka he ovatkin vastuussa vain lukijoilleen, eivät äänestäjilleen kuten poliitikot. Vaikka asema on eri kuin bloggaavilla poliitikoilla, luottamus-

aseman ylläpitäminen ohjaa vuorovaikutusta samaan, äärimmäisyyksiä välttelevään suuntaan.

Kansalaisen identiteetillä esiintyvän henkilön some-vuorovaikutuksen vapausasteet ovat periaatteessa erittäin laajat. Tällä identiteetillä voi somessa esiintyä itsenään tai vaihtoehtoisesti kokonaan nimettömästi. Vapaudesta seuraa, että erilaisilla foorumeilla syntyy erilaisia vuorovaikutuksen alakulttuureita, jotka keräävät erilaisia toimijoita puoleensa. Lennokkainta keskustelua löytyy avoimilta nettifoorumeilta, joilla sananvapauden nimissä voi ”huudella” mitä vain, jos ilmaisu pysyy lain määrittelemissä puitteissa. Keskustelun tyyliä ohjaavat pitkälti foorumeiden tekniset ominaisuudet: vaatiiko kommentointi rekisteröitymisen ja onko tapana esiintyä omalla nimellään tai kuvallaan. Erityisesti avoimilla foorumeilla keskustelu on etupäässä satunnaista kommentointia, koska kommentoijat eivät saa ilmoituksia vastauksista eivätkä usein jää seuraamaan keskusteluja.

4.2 Hallintovirkamiehenä somessa

Hallintovirkamiesidentiteetti muodostuu tässä tarkastelussa kuntaorganisaatiossa olevan aseman mukaan. Aseman myötä identiteetti liittyy myös ammatillisiin ja muihin pätevyysvaatimuksiin, jotka ovat sekä aseman saavuttamisen edellytyksiä että siinä selviytymisen ehtoja. Virkamies on oman alansa asiantuntija. Koska tarkastelun pääpaino on kaupunkien yleiskehittämisessä, tarkastelu on tässä tutkimuksessa rajattu hallinnon piirissä toimiviin virkamiehiin eli hallintovirkamiehiin.

Tutkimuskaupunkien hallintovirkamiesten käymiä paikalliskehittämistä koskevia avoimia keskusteluja löytyi tämän tutkimuksen aineistoksi somesta hyvin vähän. Valtaosa näistäkin keskusteluista käydään kuntien itse luomilla foorumeilla. Poliitikot tai hallintovirkamiehet eivät käytä avoimia foorumeita keskinäiseen keskusteluun kunnan kehittämisestä. Näyttääkin siltä, että virkamiesten keskenään käymät keskustelut sekä vuorovaikutus poliitikkojen kanssa tapahtuu jossain muualla, joko somen suljetuilla foorumeilla tai kokonaan somen ulkopuolella.

Hallintovirkamiehet ovat ottaneet somea haltuunsa varovaisin askelin. Taustalla vaikuttavat varmasti sekä heidän asemansa työnantajan edustajina

että virkamiestyylin sopimattomuus somen toimintakulttuuriin. Somen avoin toimintakulttuuri perustuu ajatukseen, että kaikki toimijat voivat vapaasti kommunikoida toisilleen hierarkkisesta asemastaan riippumatta. Virkamiesten kannalta tämä on ongelmallista, sillä heidän viestintätyyliinsä perustuu suhteellisen tarkasti rajattuihin osaamis- ja vastuualueisiin. Koska virkamies ei voi ottaa työtehtävänsä puolesta kantaa kuin oman tehtäväalueensa asioihin, somessa tapahtuvan vuorovaikutuksen pitäisi olla tarkkaan säädeltyä, mikä ei ole käytännössä mahdollista.

Hallintovirkamiesten on asemansa ja tehtävänsä vuoksi erotettava somessa yksityishenkilöidentiteettinsä ja ammatti-identiteettinsä, koska jälkimmäisellä he edustavat työnantajaansa. Tämä tuodaan ilmi esimerkiksi Kouvolan kaupungin some-ohjeissa. Julkisten some-tilien yhteydessä mainitaan yleensä se, päivittävätkö henkilöt tiliä työnsä puolesta.

Hallintovirkamiehet tuntuvat operoivan ainoastaan työnantajansa tarjoamilla foorumeilla, sillä heitä ei virkamiesasemansa puolesta löydä kommentoimasta esimerkiksi kansalaisten, poliitikkojen tai muiden virkamiesten blogeja. Virkamiesten somen käyttö perustuu vahvasti työnantajan ohjeistukseen, mikä ei ainakaan toistaiseksi johda kovin monipuoliseen somen hyödyntämiseen. Virkamiehen voi kohdata somessa lähinnä kaupunkien kanavissa, joista useissa kaupunkiorganisaatio päivittää tilejään nimettömästi niin, ettei yksittäinen käyttäjä ole näkyvissä.

Hallintovirkamiehet suhtautuvat kansalaisiin pääsääntöisesti yleisönä, jonka odotetaan olevan lähinnä tiedon vastaanottaja. Koska he käyttävät työnantajansa luomia foorumeita, yleisön vaikutusmahdollisuudet ovat eri tavalla hallittavissa kuin avoimissa sosiaalisen median sovelluksissa. Esimerkiksi kaupunkien palautepalveluissa virkamieheltä saa vastauksen antamaansa palautteeseen, mutta keskustelun jatkaminen ei aina ole mahdollista. Kuntalaisilla ei näillä foorumeilla siten ole mahdollisuutta haastaa asemaansa tiedon vastaanottajana ja yleisönä.

Valtaosa hallintovirkamiesten ja kansalaisten välisestä vuorovaikutuksesta näyttää aineiston perusteella koostuvan palautteen antamisesta ja siihen vastaamisesta. Virkamiesten käyttämät argumentit ovat yleensä perusteluja jonkin toimen tekemiseksi tai sen tekemättä jättämiseksi. Monissa tutki-

muksessa tarkastelluissa vastauksissa virkamiehet käyttivät ”kapulakielistä” argumentaatiota. He vetosivat lakeihin, säädöksiin ja virallisiin päätöksiin. He saattoivat vastata kuntalaisen jättämään palautteeseen huomattavan yleisellä tasolla verrattuna alkuperäiseen kysymykseen, esimerkiksi tietyn kadun kuntoa perusteltiin kaupungin yleisellä päätöksellä olla kunnostamatta katuja. Parannusehdotuksiin ei siten usein vastattu toimenpiteillä, vaan perusteltiin nykyisiä järjestelyjä.

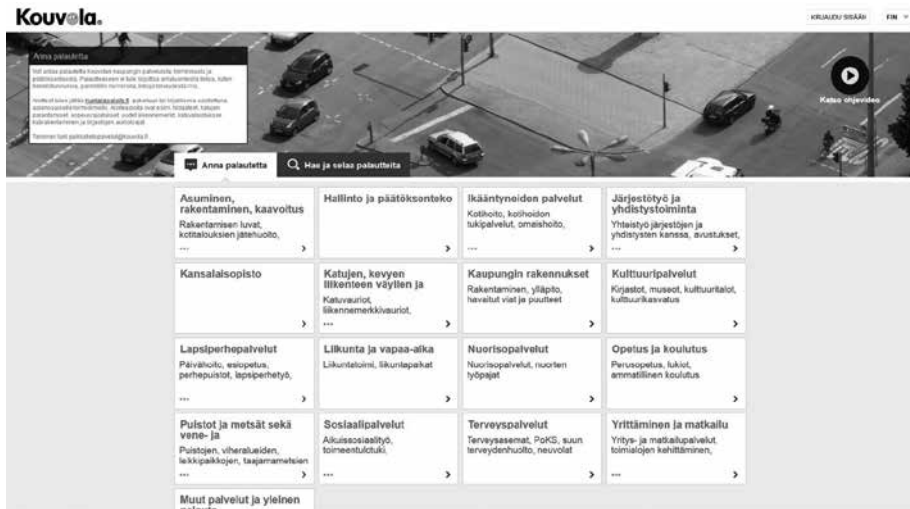
Koska suuri osa virkamiesten vuorovaikutuksesta kansalaisten ja poliitikkojen kanssa tapahtuu heidän työnantajinsa luomilla foorumeilla, vuorovaikutuksen tyyliä ja mahdollisuuksia ohjaavat kaupunkien nettifoorumeiden ominaisuudet. Tutkimuskaupungeista Kouvola ja Seinäjoki ovat luo- neet sivujensa yhteyteen palautefoorumit, joilla pääsee myös selaamaan annettuja palautteita ja niihin jätettyjä vastauksia. Myös Mikkelillä on sähköinen palautepalvelu, mutta palautteet eivät ole julkisia ja vastaukset lähetään vain palautteen antajalle.

Omissa foorumeissaan kaupungit pystyvät itse vaikuttamaan siihen, minkälainen vuorovaikutus on mahdollista. Kaungit eivät hyödynnä so- siaalista mediaa kuntalaisten kanssa keskustelemiseen, vaan hoitavat siellä lähinnä tiedotusta ja imagoviestintää. Virkamiesten ja kansalaisten välistä vuorovaikutusta hallitsee asiatyylinen viestintä, joka perustuu hallinnon näkökulmasta rationaaliin perusteluihin. Vaikka kaupungeilla on käytös- sään jonkin verran myös blogeja, valtaosa niistäkin on kaupunkien omilla sivuilla. Tutkimuskaupungeista ei löytynyt sellaista keskustelufoorumia, joka mahdollistaisi kansalaisille ja poliitikoille vapaan keskustelun virka- miesten kanssa.

Kaikki tutkimuskaungit tarjoavat jonkinlaisia mahdollisuuksia verkko- asiointiin ja palautteen antamiseen verkossa. Tutkimuksessa löydettiin yleislinjasta poikkeuksena yksittäisiä virkamiehiä, jotka ovat olleet aktiivisia somessa muutoinkin kuin työnantajinsa tarjoamalla foorumeilla, mutta havainnot jäivät yksittäisiksi. Virkamiesten ja kansalaisten välistä vuoro- vaikutusta löytyy helpoimmin kaupunkien tarjoamista foorumeista, minkä vuoksi tarkastelemme niitä seuraavassa hieman lähemmin.

Tutkimuskaupungeista Mikkelin virkamiehet jäävät näkymättömimmik- si, koska Mikkelin palautepalvelussa annetut palautteet eivät ole avoimesti

luettavissa. Mikkelin kaupungilta ei myöskään löydy blogoja, joten virkamiesten ääni ei pääse sielläkään kuuluville – niin kuin eivät kansalaisten tai poliitikkojen kommentitkaan. Siksi tässä yhteydessä ei päästy tarkastelemaan vuorovaikutusta tarkemmin Mikkelin osalta.



Kuva 1. Kouvolan kaupungin palautepalvelun etusivu.

Kouvolan kaupungin sivuilta löytyy palautepalvelu, jossa pääsee selaamaan annettuja palautteita joko päivämäärän tai aihealueen mukaan. Virkamiesten tai kaupungin työntekijöiden ei kuitenkaan tarvitse vastata annettuihin palautteisiin omilla nimillään. Vastausten tyyli on hajanainen. Palautteisiin olivat vastanneet paitsi virkamiehet, myös kaupungin muut työntekijät. Osa on vastannut palautteeseen omalla nimellään, osa taas nimettömästi. Myös yhteystietojen jättämisen suhteen käytäntö vaihtelee: osa nimellään palautteisiin vastanneista oli kirjannut palautteeseen myös yhteystietonsa (sähköposti ja/tai puhelinnumero), osa taas oli jättänyt vain nimensä. Palauteen jättäjä voi pyytää kaupungilta erikseen palautteeseen liittyvän yhteydenoton myös sähköpostilla tai puhelimitse, joten palauteen antajan kannalta yhteystiedot eivät ole välttämättömät.

Esimerkki 3:

Kouvolan palautepalvelussa hallinto ja päätöksenteko -kategoriassa annettu nimetön palaute.

Palaute: Haluaisin tietää kuka/ketkä ajavat vastaanottokeskusta kouvolaan. haluan tietää ketä osoittaa sormella kun ne kaikkialla muuallakin tulleet ”lieveilmiöt” alkavat kouvolassakin. Ps: jos ketään kiinnostaa niin vastustan jyrkästi hanketta.

Vastaus: Maahanmuuttovirasto ja Suomen Punaisen Ristin vastaanotto-keskusten koordinaattori ovat tiedustelleet SPR:n Kaakkois-Suomen piirin halukkuutta perustaa tarvittaessa uusi turvapaikanhakijoiden vastaanotto-keskus Kouvolan alueelle. SPR:n Kaakkois-Suomen piirin hallitus on kokouksessaan 25.7.2015 tehnyt päätöksen turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksen perustamisesta ja ylläpitämisestä mikäli Maahanmuuttovirasto sitä piiriltä pyytää ja Kouvolan kaupungin kanta keskuksen perustamiseen on myönteinen. Kouvolan kaupunki ei ole vielä käsitellyt asiaa.

Vaikka yllä olevaan palautteeseen ei ollutkaan jätetty vastausta nimellä, sitä voi pitää esimerkkinä sujuvasta vastauksesta. Kuten muissakin vastauksissa, esimerkissä kerrotaan tehdyistä päätöksistä ja siitä, mitkä tahot asiasta päättävät. Sujuvan vastauksesta tekee se, että se ottaa kantaa juuri kysytyyn vastaanottokeskukseen eikä lähde vetoamaan esimerkiksi Kouvolan kaupungin maahanmuuttopoliittisiin linjauksiin. Vastaus ei kuitenkaan vastaa suoraan esitettyyn kysymykseen ”ketä osoittaa sormella”, mikä johtuu osin siitä, ettei päätöstä ole vielä tehty. Osin suoran vastauksen puuttuminen johtuu siitä, ettei kysymykseen voi vastata asiallisesti. Palautepalvelussa saatujen vastausten epäselvyys voikin joissain tilanteissa johtua siitä, ettei kaupunki voi ottaa virallisesti kantaa esitettyihin kysymyksiin.

Edellisestä esimerkistä poiketen valtaosa palautepalveluun jätetyistä palautteista ei koskenut kunnallista päätöksentekoa, vaan olivat konkreettisia parannusehdotuksia. Kouvolan palautepalveluun oli jätetty 11.8.2015 mennessä 646 palautetta, joista 283 oli luokiteltu kategoriaan ”katujen, kevyen liikenteen väylien ja torien kuntoon liittyvät asiat sekä joukkoliikenne”, kun

taas luokassa ”hallinto ja päätöksenteko” oli annettu vain 11 palautetta. Määrät kertonevat siitä, että valtaosa annetuista palautteista koskee jotain kunnossapitoon liittyvää toimenpidettä eivätkä kuntalaiset pyri vaikuttamaan kunnallispolitiikkaan palautepalvelun välityksellä. Tämä on ymmärrettävää sen vuoksi, ettei palvelussa voi keskustella, vaan ainoastaan lähettää kertaluontoisen palautteen.

Esimerkki 4:

Kouvolan palautepalvelussa ”hallinto ja päätöksenteko” -kategoriassa annettu palaute, johon virkamies on vastannut nimellään.

Palaute: Miten on mahdollista, että suunnitelmissa on kävelykadun kattaminen? Tyhjiä liiketiloja ei saada täytettyä sillä keinolla. Kaupunkimme kadut ovat kuin kynnöspeltoa, eiko olisi järkevämpää hoitaa katuosuudet kuntoon ja käyttää vähäiset varat siihen. Tyhjää ei kannata kattaa.

Vastaus: Hei, kiitos palautteesta. Olemme tiedostaneet tilanteen. Katujen korjauksiin on osoitettu valitettavan niukasti määrärahoja. Toisaalta kaupunki haluaa satsata osaltaan Manskin ehostamiseen; viihtyvyyteen, esteettömyyteen ja yleiseen ulkoilmeeseen, joiden toivotaan vilkastuttavan Manskin toimintaa.

Ystävällisin terveisin
Tapani Vuorentausta
suunnittelupäällikkö
puh. 020 615 7096

Jälkimmäinen palaute vastauksineen on malliesimerkki siitä, miksi palautteen antaminen palvelussa saattaa tuntua turhautavalta. Virkamiehen jättämä vastaus kuittaa palautteen vastaanotetuksi, mutta samalla on luettavissa, ettei palaute johda mihinkään. Suunnittelupäällikkö perustelee lyhyesti tehtyä päätöstä eikä esimerkiksi kommentoi ollenkaan siihen, onko tilan viihtyvyyden parantaminen järkevää, kun tila on vajaakäytöllä. Koska palvelussa ei ole mahdollista keskustella, suunnittelupäällikön vastausta on mahdotonta kritisoida.

Kouvolan tavoin myös Seinäjoki tarjoaa kuntalaisille mahdollisuuden kommunikoida virkamiesten kanssa palautepalvelussa. Kaupungin sivuilta löytyy ”Osallistu ja vaikuta” -otsikolla sivu, johon on listattu kuntalaisten mahdollisuudet vaikuttaa kotikaupunkinsa asioihin. Kuntalaisia kehoitetaan antamaan palautetta sähköisessä palvelussa sekä keskustelemaan Facebookissa tai kommentoimaan nettisivuilla julkaistuja uutisia. Parhaiten vuorovaikutus toimii Kysy kaupungilta -palvelussa, jossa voi selata aihealueittain aiempia kysymyksiä ja vastauksia. Kuten Kouvolan-kin palvelussa, myös Seinäjoella kysymyksen jättänyt kuntalainen saa yhden vastauksen, johon ei voi enää vastata takaisin. Virkamiehet ovat vastanneet kysymyksiin nimillään, ja jatkokysymykset pyydetään osoittamaan suoraan heille. Siten annetuista palautteista ei synny julkista keskustelua.



Kuva 2. Seinäjoen kaupungin Kysy kaupungilta -palvelun etusivu.

Esimerkki 5:

Palaute katu- ja liikennesuunnittelusta Seinäjoen Kysy kaupungilta -palvelussa. Valtaosa palvelussa annetuista palautteista on alla olevan kaltaisia konkreettisia parannusehdotuksia.

Kiihdytyspätkä kuriin

Nimim. Päivittäin tien ylittävä (26.4.2015, klo 11:16)

Voisiko Herralankatu 23 ja 21 lähettyville saada hidasteita? Autot jne. ajavat kiertoliittymän ja Cafe Mondeon välissä reippaasti ylinopeutta. Suojatiekin on kummallisessa kohdassa kun pitää melkein ojassa kävellä ennen kuin siihen pääsee eli voisiko suojatien päähän saada vaikka jonkinlaista levennystä että pääsisi turvallisesti kumpaankin rakennukseen?

Keijo Kaistila, suunnittelupäällikkö (20.8.2015, klo 08:53)

Hidastetöyssyjä käytämme pääasiassa päiväkotien ja koulujen läheisyydessä sekä ikäihmisten vilkkailla kulkureiteillä. Paakadulle niitä ei pitäisi asentaa. Suojatiesaarekkeita voidaan käyttää. Herralankadun varteen ko. välille on tarkoitus rakentaa pyörätie lähivuosina. Silloin tilanne paranee.

Vuorovaikutusmahdollisuuksiltaan Seinäjoen palautepalvelu vastaa kuta-kuinkin Kouvolan palvelua. Seinäjoen sivuilta löytyy kuitenkin myös muita vuorovaikutusmahdollisuuksia: paitsi että kuntalaisia kannustetaan kommentoimaan sivujen uutisia, sivuilta löytyy myös blogeja, joihin voi kommentoida. Esimerkiksi Seinäjoen kaupunginjohtajalla on blogi kaupungin sivuilla ja sinne voi jättää kommentteja. Mahdollisuudesta huolimatta blogi ei ole kerännyt osakseen kommentteja, mikä selittynee kommentointisäännöillä.

Vuorovaikutusta virkamiesten kanssa Seinäjoen kaupungin sivuilla ohjaavat kommentointisäännöt, jotka ovat somen vapaaseen vuorovaikutuskulttuuriin verraten tiukat. Kaikki kommentit tarkastetaan, ja niitä julkaistaan vain virka-aikana. Lisäksi säännöissä ilmoitetaan, ettei kommentteihin vastata. Vastaamattomuus saa kuntalaisen eittämättä pohtimaan, mitä mieltä kommentoinnissa on. Sääntöjen valossa vuorovaikutusmahdollisuudet Seinäjoen kaupungin sivuilla jäävät näennäisiksi.

Hallintovirkamiesten vuorovaikutusta niin muiden virkamiesten, poliitikkojen kuin kansalaistenkin kanssa ohjaa keskeisesti heidän asemansa työnantajan edustajina. Tästä johtuen virkamiehet ovat vuorovaikutuksessa kansalaisten kanssa pääsääntöisesti työnantajansa osoittamilla foorumeilla. Tutkimuksen yhteydessä löytyi esimerkkejä ainoastaan virkamiesten ja kansalaisten välisestä vuorovaikutuksesta, koska vain kansalaiset olivat hyödyntäneet kaupunkien tarjoamia keskustelumahdollisuuksia. Vuorovaikutus kansalaisten kanssa jäi hyvin pintapuoliseksi, koska kaupunkien foorumit eivät tarjonneet mahdollisuuksia pidempään vastavuoroiseen vuorovaikutukseen. Tapauskaupunkien tarkastelun perusteella voi todeta, että virkamiesten ja poliitikkojen sekä virkamiesten keskenään käymät keskustelut käydään joko suljetuilla foorumeilla tai vaihtoehtoisesti kokonaan sosiaalisen median ulkopuolella.

Onko virkamiesten ja kuntalaisten välinen dialogi tuomittu epäonnistumaan? Voisiko virkamiesten vuorovaikutuksen tyyli muuttua? Tyylin muutosta on oman kokemuksensa perusteella pohtinut Helsingin apulaiskaupunginjohtajana (2003–) toimiva Pekka Sauri. Hän on yksi aktiivisimmista kuntakentän some-vaikuttajista Suomessa. Sauri on ottanut useilla tahoilla kantaa hallinnon avoimuuden ja vuorovaikutuksen lisäämisen puolesta. Sauri tarkastelee virkamiesten ja kansalaisten välistä vuorovaikutusta teoksessaan *Julkishallinto ja sosiaalinen media* (Sauri 2015).

Saurin mukaan somen tarjoama uudenlainen toimintaympäristö voisi muuttaa kuntaorganisaation ja kuntalaisyhteisön välistä suhdetta niin, että kuntalaiset voisivat toimia aktiivisemmin kunnan kehittämiseksi. Tälle muutokselle Sauri näkee tilauksen, sillä useasti kuntalaiset jäävät kehittämiseen liittyvissä keskusteluissa passiivisiksi tai heidän ideansa jäävät vähälle huomiolle.

Some on Saurin kokemuksen mukaan jo vahvistanut uudenlaista kaupunkikulttuuria Helsingissä. Tämä on näkynyt muun muassa aktiivisten kansalaisten järjestäminä kaupunkitapahtumina (emt., 37–38). Näille tapahtumille on ollut yhteistä se, että ne on organisoitu pitkälti somessa. Seuraava askel olisi, että kansalaisten aktiivisuutta voitaisiin hyödyntää laajemmin kuin yksittäisten tapahtumien organisoimisessa. Facebookissa organisoituja kansalaistapahtumia lukuun ottamatta somessa on Saurin mukaan

toistaiseksi vähän sellaisia foorumeita, joissa aktiiviset kansalaiset voisivat kohdata toisensa, virkamiehistä tai paikallispoliitikoista puhumattakaan.

Sauri näkee somen mahdollisuuksien olevan pitkälti hyödyntämättä. Syynä tähän todetaan usein, että kaikki eivät käytä somea tai internetiä ylipääntensä (emt., 52). Mikä on sellainen keskustelufoorumi, jossa kaikki olisivat? Perinteisesti tällaisina foorumeina on pidetty erilaisia asukastilaisuuksia, mutta niiden merkitys kansalaisten aktivoimisessa on kyseenalainen. ”On sivumennen sanoen riipaisevaa havaita, että fyysisiin asukastilaisuuksien osallistuvien keski-ikä on nykyisin varsin korkea. Paikalle ilmestyvät ne ihmiset, joilla on eniten hankaluuksia liikkumisessa. Nuoret, jotka liikkuvat vilkkaasti, loistavat yleensä poissaolollaan.” Koska nuoret eivät koe asukastilaisuuksia omaksi vaikuttamisen kanavakseen, osallistumismahdollisuudet pitäisi viedä sinne, missä nuoret jo ovat – siis someen. (Emt., 32.)

Helsinkiä voi tarkastella esimerkkinä siitä, kuinka kuntaorganisaatiossa voidaan siirtyä perinteisestä sähköpostiviestinnästä sosiaaliseen mediaan (emt., 35–37). Helsingissä oli useita lumisia talvia 2010-luvun alussa, mikä sai kuntalaiset lähettämään runsaasti palautetta sähköpostitse kaupunginjohtajalle. ”Kaupunkilaiset lähettivät lumesta runsaasti palautetta, joka oli välillä varsin värikästä, aggressiivistakin. -- -- Kannattaa samassa yhteydessä mainita, että jos jaksaa laskea kymmeneen ja vastata asiallisesti alatyyliseen tai suorastaan herjaavaan palautteeseen, saman lähettäjän seuraava viesti on jo huomattavasti huonesiistimpi.” Saurin mukaan kirjoitustyyli ja sen muuttuminen johtuvat siitä, että kansalaiset eivät ajattele jonkun tosiaan lukevan heidän viestinsä ja vastaavan siihen. ”Kun vastaus sitten kuitenkin tulee, tilanne muuttuu välittömästi. Kahden omalla nimellään esiintyvän henkilön välinen keskustelu on hyvin harvoin alatyylistä tai herjaavaa.”

Sosiaaliseen mediaan siirtymisen seurauksena sähköpostipalautteen määrä väheni. Sauri päättelee tämän johtuvan osin monenkeskiseen vuorovaikutukseen siirtymisestä. ”Kaupunkiorganisaatio oli tullut mukaan kaupunkiyhteisön keskusteluun. Ymmärrys oli lisääntynyt molemmin puolin ja vastakkainasettelu vähentynyt--.” Saurin mielestä muutos ei tietenkään tarkoita, että some olisi jollain tavalla poistanut käsillä olevat ongelmat, mutta läsnäolo siellä toi mukanaan avoimemman vuorovaikutuskulttuurin

ja vähensi ainakin Helsingin kohdalla vastakkainasettelua kaupunkiyhteisön ja kaupunkiorganisaation välillä.

Saurin mukaan somessa annettu palaute on yleensä hillitympää kuin kahdenvälisissä sähköposteissa. Someen siirtyminen onkin tärkeää myös maineenhallinnan kannalta. ”Jos organisaatio on aktiivisesti mukana keskustelussa, erilaisten kohujen ja niistä johtuvien mainetappioiden todennäköisyys vähenee.” Vaikka lyhyellä tähtäyksellä voi olla helpompi pidättäytyä keskusteluista, pitkällä tähtäyksellä voi saavuttaa luottamusta ja tunnettuutta. Keskustelussa paras argumentti voittaa – jos et ole mukana, se ei voi olla omasi. (Emt., 41.)

Somen käyttöönotto jäykkään toimintakulttuuriin totuneessa organisaatiossa ei ole aivan yksioikoista. Jos somessa haluaa saada viestinsä kuuluville, diplomaattinen toisaalta-toisaalta-argumentointi ei ole paras vaihtoehto. Toiseksi somessa tapahtuva kaksisuuntainen vuorovaikutus vaatii taakseen henkilön. Myös organisaation edustajan on kyettävä selittämään asiat ymmärrettävästi, eikä hän voi turvautua vain esimerkiksi pöytäkirjamerkintöihin. Saurin mukaan vaatimus saattaa tuntua monesta virkamiehestä pelottavalta ja se on myös kaksisuuntaisen ja monenkeskisen keskustelun suurin haaste. (Emt., 43.)

Persoonallinen ote hämärtää viranhaltijoiden työidentiteetin ja yksityisen identiteetin rajaa, mikä voi aiheuttaa epävarmuutta ja pelkojakin. Saurin mukaan pelot ovat turhia, koska persoonallinen ote ei tarkoita yksityisten asioiden kertomista, vaan lähinnä viestintätyyliä. Kansalaisten osallisuuden kannalta olennaista on se, miten vallankäyttäjät perustelee ja selittää tehtäviä päätöksiä ja linjauksia. Sen sijaan ratkaisematta on se, miten tulisi suhtautua siihen, että keskustelu somessa jatkuu myös virka-ajan ulkopuolella.

Sauri ohittaa kysymyksen siitä, kuinka eri toimialoista vastaavat virkamiehet voisivat keskustella kuntalaisten kanssa vapaasti. Kukin virkamies pystyy vastaamaan vain omaa tehtäväänsä koskeviin kysymyksiin, mitä esimerkiksi somea käyttävät kansalaiset eivät tule todennäköisesti ajatelleeksi. Ongelma on seurausta aiemmin esitetystä kuntien sektoroituneen, hierarkiaan ja sääntelyyn perustuvan toimintakulttuurin ja somen avoimen toimintakulttuurin ristiriidasta. Ainoastaan kaupunginjohtaja voisi oman

tehtävänsä puolesta toimia somessa laaja-alaisesti ja somen vaatiman toimintakulttuurin mukaisesti, koska hänen toimialaansa kuuluvat yleisellä tasolla kaikki kaupungin asiat.

Somen avoimen ja kuntaorganisaation hierarkkisen vuorovaikutuksen yhteentörmäys selittää sitä, miksi kunnat ovat toistaiseksi mahdollistaneet asukkailleen yhteydenoton virkamiehiin lähinnä vain itse hallinnoimillaan foorumeilla. Aloittaiset foorumit mahdollistavat sen, ettei esimerkiksi katujen kunnossapidosta vastaava viranhaltija joudu ottamaan kantaa terveydenhuollon laatua koskeviin kysymyksiin. Asiantuntemusrajojen ylittämislta ei rajattomassa somessa kuitenkaan voi välttyä.

Sauri näkee somen ideoimiseen kannustavana toimintaympäristönä, joka voisi tuoda kuntayhteisöä ja -organisaatiota lähemmäs toisiaan. Hänen mukaansa some mahdollistaa ympäristön, jossa ideoita voi jalostaa eteenpäin muiden kanssa. Yhteinen ideoiden työstäminen voi osaltaan auttaa ratkaisemaan yhden julkishallinnon perusongelman eli hallinnon mieltämisen kuntayhteisöstä irralliseksi maailmaksi. Saurin mukaan somen tuoma avoin kommunikaatio voi olla avain kuntaorganisaatioiden toimintatapojen muuttamiseen. Toisaalta Sauri toteaa, että vuorovaikutuksen ei ehkä tarvitsisi-kaan muuttaa päätöksentekojärjestelmää, vaan ainoastaan päätösten pohjana olevaa keskustelua.

Sauri ei tarkemmin analysoi kunnallisen päätöksenteon poliittista ulottuvuutta ja poliitikkojen roolia some-keskusteluissa. Tältä osin Saurin analyysiä onkin välttämätöntä täydentää. Kuntaorganisaatioiden some-kulttuurien ymmärtämisen ja erityisesti paikallisen kehittämisen näkökulmasta on tärkeää kohdistaa huomiota siihen, miten paikallispoliitikot asemoituvat muotoutumassa olevaan uuteen poliittiseen some-tilaan.

4.3 Paikallispoliitikkona somessa

Poliitikkoidentiteetti sisältää tässä tarkastelussa sekä kunnallispoliitikon ja puolueen jäsenen että kunta- ja eduskuntavaaliehdokkaan näkökulmat. Paikallispoliitikon tärkein tehtävä on osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja pyrkiä vaikuttamaan paikalliseen, erityisesti oman kuntansa kehitykseen ja kehittämiseen. Paikallispoliitikoksi määritellään tässä luottamus-

henkilöasemassa toimiva henkilö, jolla on vaaleissa saavutettu poliittinen asema ja mandaatti omassa kaupungissaan. Poliitikon rooliin kuuluu julkisuudessa toimiminen eli esiintyminen, kirjoittaminen, argumentointi ja debatointi julkisilla foorumeilla. Paikallispoliitikot olivat tämän tutkimuksen kannalta erityisen kiinnostavia, koska heidän identiteettinsä poliitikkona perustuu kansalaisilta saatuaan luottamukseen ja sen luottamuksen ylläpitämiseen.

Verkoissa tunnistettavan ja näkyvän some-aktiivisuuden perusteella tutkimuskaupungeissa toimivat paikallispoliitikot (valtuutetut ja kaupunginhallituksen jäsenet) voitiin alkukartoituksen perusteella jaotella karkeasti kolmeen luokkaan. Ensinnä ovat poliitikot, jotka näkyvät sosiaalisen median käyttäjinä hyvin vähän tai eivät lainkaan. Toiseen ryhmään kuuluvat somea jonkin verran jatkuvasti julkisesti käyttävät henkilöt ja kolmantena (sekä pienimpänä) ryhmänä ovat somea paljon ja avoimesti käyttävät paikallispoliitikot.

Valitsimme lähempään tarkasteluun kolme poliitikkoa, yhden kustakin ryhmästä ja kaupungista. Kaupungin nimellä ei tässä ole merkitystä, koska kunkin ryhmän edustajia löytyi jokaisesta kaupungista. Nimesimme poliittikotyyppit etunimillä tarkastelua varten seuraavasti: Mervi edustaa somea vähän julkisuudessa käyttäviä, Kalevi jonkin verran somea avoimesti käyttäviä ja Sonja monipuolisesti ja avoimen aktiivisesti somea käyttäviä paikallispoliitikkoja. Esimerkkipoliitikot edustavat samalla eriasteista somekulttuurin omaksumista. Tarkastelemme poliitikkojen somen käyttöä ensin yleensä ja sen jälkeen analysoimme tarkemmin näiden poliitikkojen blogikirjoittelua.

Kaikissa tässä tutkimuksessa tarkastelluissa liitoskaupungeissa poliitikkojen yleisimmin hyödyntämä sosiaalisen median foorumi on Facebook, joka on laajimman käyttäjäkunnan kerännyt sosiaalisen median sovellus Suomessa (Tilastokeskus 2014). Esimerkiksi Mikkelin kaupunginhallituksen jäsenistä kymmenellä viidestätoista on Facebook-profiili, joskin vain kolmella on profiilissaan julkista sisältöä ja vain yhdellä sisältö liittyy julkisiin asioihin. Havainto viittaa siihen, että useat paikallispoliitikot käyttävät sosiaalista mediaa, mutta vain harva osaa tai haluaa käyttää sitä myös poliittikoidentiteettinsä puolesta.

Yleisimmin käytetyssä sovelluksessa Facebookissa on mahdollista erotella henkilökohtainen ja julkinen profiloituminen niin, että poliitikkoidentiteetille voi laatia julkisuuden henkilöille tarkoitetun Facebook-sivun ja yksityishenkilölle tavallisen Facebook-profiilin. Toistaiseksi hyvin harva ainoastaan kunnallispolitiikassa profiloitunut poliitikko on hyödyntänyt mahdollisuutta erotella yksityishenkilö- ja poliitikkoidentiteettinsä. Muutenkin sosiaalista mediaa näyttävät hyödyntäneen aktiivisimmin ne poliitikot, jotka ovat olleet ehdolla myös valtakunnan politiikassa, ja sivuja on useimmiten päivitetty aktiivisimmin juuri vaalien aikaan.

Useat blogia pitävät paikallispoliitikot olivat luoneet bloginsa Bloggeriin tai omien internetsivujensa yhteyteen, jolloin kommentointi blogeissa jäi hyvin vähäiseksi. Tutkimuksessa tarkasteltujen blogien perusteella blogin sijainti portaalissa lisää kommentointia. Siten blogien luominen irrallisille alustoille viestii siitä, etteivät poliitikot halua varsinaisesti integroitua bloggaajayhteisöihin, jollaisia muodostuu nimenomaan blogiportaaleissa.

Poliitikkojen esisijainen syy käyttää sosiaalista mediaa vaikuttaa tämän tutkimuksen aineistojen valossa olevan omien ajatusten esille tuominen, ei vuorovaikutus kohdeyleisön kanssa. Poliitikot käyttävät somea tässä mielessä hyvin paljon perinteisen median tavoin: vuorovaikutusta yleisön kanssa ei juuri odoteta eikä esimerkiksi sisällön tuottamisessa hyödynnetä vastaanottajia. Yleisön rooliksi jää lähinnä poliitikkojen tekstien lukeminen. Esimerkiksi blogiteksteissä hyödynnetään usein keskustelun herättäjinä erilaisia käsiteltäviä aiheeseen liittyviä kysymyksiä tekstin lopussa, mutta tällaisia on hyvin vähän tarkastelluissa paikallispoliitikkojen blogeissa.

Some-kulttuurissa yleisön ajatellaan haastavan sille asetetun aseman: monesti kommentoijat alkavat keskustella keskenään aiheesta, vaikka poliitikko ei itse osallistuisi keskusteluun. Tämän voi nähdä myös niin, että yleisö näkee merkitykselliseksi keskustella aiheesta, vaikka poliitikko ei kommentoisi heidän kommenttejaan. Ihmisiä saattaa motivoida myös se, että he olettavat poliitikon lukevan keskustelun joka tapauksessa, vaikka tämä ei itse osallistuisikaan siihen. Esimerkiksi seuraavassa keskusteluteksteissä keskusteluun osallistunut aktiivinen kansalainen, joka esittäytyy blogissaan valveutuneeksi äänestäjäksi, ottaa aktiivisen keskustelijan roolin keskustelun aloittaneen poliitikon sijaan.

Esimerkki 6:

[Paikallispoliitikko Sonjan tilapäivitys hänen omassa Facebook-profilissaan.]

”Naiset kotiin, isät töihin – siinäkö on suomalaisen perhepolitiikan uusi suunta?” Kuulostaa tosi innovatiiviselta.

http://yle.fi/uutiset/nakokulma_latteaidit_kuriin/7767273

Henna: En pitänyt tästä jutusta. Tyhmästi on nostettu tekstin kärjeksi se, että äidillä on oikeus lämpimään kahviin. No ei ole. Lapsen perusturvan tarpeet menevät kyllä äidin nautinnonhalujen yli. Mutta kyse on valinnanvarasta ja perheiden moninaisista tilanteista sekä turvaverkkojen löyhyydestä, joista kaikista tässäkin tekstissä puhutaan. Niiden vuoksi vastustan molempia uudistuksia. Koska kärjeksi on kuitenkin nostettu tuo tyhmä kahviasia, pelkään tämän artikkelin itse asiassa tekevän karhunpalveluksen. Äh.

Sonja: Mä taas jotenkin ajattelen, että kun kärkenä on tuo kahviasia, saattavat myös muut kuin asiaan täysin vihkiytyneet lukea artikkelin ja ehkä saada jotain uusia näkökulmia omaan ajatteluunsa.

Henna: Toivottavasti. Mutta lopussa kirjoittaja itse unohtaa ne pointit ja palaa JÄRKYTTÄVÄÄN KYLMÄÄN KAHVIIN. Tyhmä kärjistys, jonka pelkään jäävän päällimmäisenä mieleen. Pitääkin opponoida omassa blogissa...

Tellervo: Mua kummastuttaa koko kotihoidontuki asiassa se, että perheiltä poistettais valinnanvapaus. Nythän kotihoidontuki on mitä tasa-arvoisin. Lapsen kanssa voi olla kumpi tahansa vanhempi. Sitä maksetaan alle 3 vuotiaan kotihoidosta ja väliä ei ole kumpi on kotona. Sen on vanhemmat saanu päättää keskenään. Tiedän monia perheitä joissa isä on käyttänyt mahdollisuutta olla kotona ja äiti on mennyt töihin. Tiedän myös monia perheitä jotka ei pärjäisi äidin palkalla ja kotihoidontuella. Lapsi olisi laitettava hoitoon, vaikka sitä ei kumpikaan vanhemmista haluaisi. Eli mikä on parasta perheen kannalta?

Satu: Empä tunne edellistä kommentoijaa, mutta kyllä mä niin samaa mieltä kanssasi olen. Kotihoidontuen uudet rajoitukset ovat kyllä valinnanmahdollisuudesta ja perheiden omasta päätösvallassa koskien oman perheensä asioita hyvin kaukana! Täysin turhia koukeroita ja paperisotaa

perheille. Ja myös minun tutuissa moni isä hoitaa lapsiaan kotona ihan vapaaehtoisesti ilman lain pakotetta. Mutta päivähoito vanhemmalle lapselle toisen vanhemman ollessa kotona pienemmän kanssa on mielestäni täysin turhaa ja sen oikeuden voisi poistaa täysin.

Henna: Satu, lukaisepa tämä bloggaus jonka aiheesta tein. Subjektiiivinen päivähoito-oikeus ei ole todellakaan turha, vaikka se teidän perheessä sitä olisi. [http://lapsiperheet2015.fi/.../ei-tassa-latteaitien.../Ei tässä latteaitien oikeuksia ajeta](http://lapsiperheet2015.fi/.../ei-tassa-latteaitien.../Ei_tässä_latteaitien_oikeuksia_ajeta)

Sonja: Loistava kirjoitus subjektiiivisesta päivähoitosta Henna! Kotihoidontuen jakamisesta, on hienoa, että niin monen tuttavista isätkin jäävät kotiin. Tilastot eivät kuitenkaan näytä yhtä hyvältä ja yli 90% perheistä äiti jää kotiin. Olen samaa mieltä siinä, että valinnanvapaus on tärkeää ja siksi tämä asia onkin kipeä. Haluaisin lakiuudistusta vastustavilta esimerkkejä, miten työelämän tasa-arvoa ja naisten asemaa voitaisiin parantaa? Itse näen, että tämä nyt puhuttu uudistus tulisi ehdottomasti kytkeä vanhempainvapaiden jakamiseen 6+6+6 mallilla. Eli tuolloin isän kuuden kuukauden osuus olisi ansiosidonnainen ja siksi mahdollinen taloudellisestikin perheissä, joissa isä tienaa enemmän. Ehkä sen jälkeen isät haluaisivat vielä jäädä hetkeksi kotiin, jos äiti on löytänyt paikkansa työelämässä. Sitten voidaan vielä vaihtaa, jos äiti haluaa jäädä kotiin. Tämä olisi iso uudistus työmarkkinoille, mutta sellaista mielestämme tarvitsemmekin.

Sonja: Ja laitetaan nyt tähänkin vielä aloitteeni, jonka tein Seinäjoen kaupunginvaltuustossa tuntiveloitteiseen päivähoitoon siirtymisestä.

Johanna: Vähän asian vierestä mutta siis mä luin kyllä tuon Annen kirjoituksen ihan eri näkövinkkelistä kuin Henna. Tuon ”latteäidit” -terminhän kirjoittaja on sarkastisesti muotoillut Raimo Sailaksen sanomisten pohjalta, eikä kirjoittaja tuossa muutenkaan minusta puolusta subjektiiivista päivähoito-oikeutta vedoten siihen että äidit saisivat juoda rauhassa lattea vaan siihen, että oikeus on monissa perheissä elintärkeä juuri vanhempien jaksamisen ja lasten hyvinvoinnin kannalta.

Henna: Johanna, kyllä mä tuon saman sieltä luin. Kirjoittaja vaan rakennevalinnallaan avaa mahdollisuuden unohtaa kaikki muut subjektiiivista päivähoitoa tarvitsevat. Sekin kyllä jäi epäselväksi,

onko Sailas tätä hoito-oikeuden rajausta tosiaan ehdottanut. En huomannut suoraa linkkiä siihen ja käsitin että kirjoittaja lähinnä epäili idean olevan lähtöisin Sailakselta, mutta ehkä luin huonosti. Sinällään Raimo Sailas on kyllä tehnyt monta hyvää, vaikkakin suorapuheista huomiota kansantaloudesta. Jos päivähoito-oikeutta on esittänyt rajoitettavaksi niin se ei sitten ole ollut yksi niistä.

Edellinen esimerkkiteksti on siitä poikkeuksellinen, että se on tyyliltään harvinaisen rakentava ollakseen Facebookissa käyty keskustelu. Valtaosa Facebookista löytyneistä keskusteluista oli tyyliltään hajanaisempia, ja yllä olevan kaltaisia rakentavia keskusteluja löytyi enemmän blogiportaaleista. Toisaalta on kuitenkin huomattava, että tällainen rakentava paikallispolitiikon profilista löytyvä keskustelu on käyty valtakunnallisesti merkittävästä asiasta, eikä se ole missään erityisessä yhteydessä politiikon kotikaupunkiin.

Aineistossamme poliitikkojen argumentointityylit eroavat muun muassa siinä, nojaavatko he etupäässä puolueensa välittämiin kannanottoihin vai pohjaavatko mielipiteensä omaan argumentaatioonsa. Facebookissa ja Twitterissä, joissa päivitykset ovat lyhyitä, kannanotot nojaavat yleensä uutiseen, kolumniin tai blogitekstiin, jotka on linkitetty päivitykseen. Nämä voivat olla joko valtakunnan laajuisia uutisia, joita kommentoidaan, tai vaihtoehtoisesti omia tai puolueen tuottamia mielipidekirjoituksia.

Poliitikot olivat erityisen aktiivisia vaalien aikaan, jolloin monet kirjoitukset käsitelivät valtakunnallisia aiheita, jotka saattoivat olla peräisin puolueiden ohjelmista ym. linjauksista. Vaikka ehdokkaat on jaettu äänestysalueittain, oman alueen asioita tuotiin kampanjoinnissa yllättävän vähän esille. Aiheiden valinta johtunee median tuottamasta yhdenmukaistavuudesta, jonka myötä sosiaalisessa mediassa korostuvat yhä enemmän samat valtakunnan laajuiset asiat.

Tarkastellut poliitikot toivat erityisesti eduskuntavaalien aikaan keväällä 2015 esille lähinnä valtakunnan laajuisesti käsiteltyjä aiheita. Kun tarkasteluun otetaan alkuvuosi 2015, huomataan, että kunnallispoliitikoiksi profiloituneet poliitikot ottavat kantaa myös kuntiensä asioihin, mutta paikallisten aiheiden käsittely vähenee vaalikampanjoiden aikaan. Muutos saattaa johtua siitä, että poliitikot ovat vaalien aikaan ottaneet kantaa pinnalla oleviin asioihin, jotka eduskuntavaaleissa ovat pääosin valtakunnallisia. Esimerkiksi kouvola-

lainen poliitikko oli tehnyt blogissaan uudenvuodenlupauksia kouvolaalaisille, mutta käsitellyt keväällä, etenkin vaalien aikaan huhtikuussa, lähinnä kansallisia aiheita. Blogin päivittäminen myös loppui vaalien jälkeen.

Vaalien aikaan paikallispoliitikkojen huomiota valtakunnan aiheisiin ohjaavat ainakin vaalikoneet, joissa kysymykset ovat valtakunnallisissa vaaleissa kaikille samat. Paikallispolitiikan kannalta ajateltuna paikallispoliitikkojen ei siis välttämättä ole eduksi yrittää profiloitua valtakunnan politiikassa, koska se ajaa huomion pois paikallisista asioista. Eräs eduskunta-vaaleissa ehdolla ollut paikallispoliitikko toteaa Facebook-sivullaan, että toritapaamisessa ”keskusteltiin vaaliteemoista”. Kyseinen ehdokas on ottanut kantaa esimerkiksi opintotuen tulorajoitukseen ja ajokortin kalleuteen, mitkä varmasti ovat yleisiä teemoja yksilöidympiä, mutta eivät millään tavalla paikalliseen kontekstiin sidottuja.

Tarkasteltaessa poliitikkojen, kansalaisten ja virkamiesten välistä vuorovaikutusta somessa esille nousee keskeisenä vuorovaikutuksen määrä. Sekä tarkasteltujen Facebook- ja Twitter-tilien että blogien perusteella poliitikkojen ensisijainen päämäärä on pikemminkin omien ajatuksien levittäminen kuin niistä palautteen saaminen. Vuorovaikutuksessa on määrällisten erojen lisäksi havaittavissa tyyllisiä eroja, jotka liittyvät siihen, millaisen muun identiteetin mukaan poliitikot missäkin sovelluksessa profiloituvat.

Vuorovaikutuksen tyyli vaihtelee sovelluksien välillä, ja se näyttäisi olevan yhteydessä poliitikkojen identifioitumisen kanssa. Vuorovaikutus voi vaihdella myös sovelluksen sisällä: esimerkiksi Facebookissa vuorovaikutus kansalaisten ja poliitikon välillä on erilaista henkilökohtaisessa Facebook-profilissa, kun sitä verrataan poliitikon identiteetille luotuun Facebook-sivuun. Vaihtelevuus perustuu todennäköisesti siihen, että Facebook-profilissa erikseen hyväksytyt kaverit näkevät poliitikon kansalaisena, vaikka tämä välittäisikin poliittisia ajatuksiaan, ja siten katsovat kommunikoivansa kansalaisena kansalaiselle.

Kynnys kommentoida on suurempi silloin, kuin paikallispoliitikko nähdään vain poliitikon identiteetin kautta (yleensä kaikissa muissa sovelluksissa paitsi Facebookin profilissa). Vaikka yksittäiset keskustelut Facebook-profilissa ja -sivulla saattavat tyyllisesti muistuttaa toisiaan, vuorovaikutusta on laajemmin tarkasteltuna selkeästi enemmän yksityishenkilön profilissa

kuin poliitikon sivulla. Ero vuorovaikutuksen määrässä on kiinnostava, sillä Facebook-profilissa voivat kommentoida vain erikseen hyväksytyt kaverit, kun taas Facebook-sivut ovat julkisia ja kaikkien rekisteröityneiden Facebook-käyttäjien on mahdollista osallistua keskusteluun, jolloin potentiaalisten keskustelijoiden määrä on huomattavasti suurempi.

Paikallispoliitikkojen käyttämällä foorumeilla on yleistä, että keskustelu siirtyy nopeasti ainoastaan kommentoijien – useimmiten kansalaisten – väliseksi. Poliitikot eivät katso tarpeelliseksi osallistua keskusteluun asialinjaa pidempään. He eivät yleensä lähde väittelemään toisinajattelijoiden kanssa. Sama pätee myös Facebook-profileissa, vaikka ne periaatteessa perustuvatkin yksityishenkilön identiteettiin. Poliitikolle on tärkeätä varjella luottamuspääomaansa myös somessa. Kärjekkäissä kiistoissa on riskejä luottamuspääoman menettämiseen.

Seuraavassa on esimerkki (7) keskustelusta poliitikon Facebook-sivulta. Linkkiä kommentoineet kansalaiset päätyvät keskustelemaan keskenään, kun poliitikko pitää asialinjansa ja lopettaa keskusteluun osallistumisen. Valtaosa poliitikkojen Facebook-profileissa ja -sivuilla käydyistä keskusteluista noudattelee tätä linjaa, joskin harvoissa tapauksissa keskustelut saattavat jatkua pidempinä ja siten syventyä.

Esimerkki 7:

[Paikallispoliitikko Sonjan Facebook-päivitys]

Jatkan tärkeiden asioiden listaani tasa-arvolla: Kaiken päätöksenteon takana tulee olla tasa-arvo. Kaikkia sukupuolia ja sukupolvia tulee kohdella tasa-arvoisesti. Ajatteletko sinä samoin?

Jenni: Minä en ole vielä ääntäni antanut. En osaa päättää ketä teistä useasta mainiosta vihreästä ehdokkaasta äänestäisin. Simulta Sonja kysyisin mielipidettä kouluasioista, niistä sinulla taitaa olla tietoa. Kyläkouluja lakkautetaan ja Lehtimäen yhtenäiskoulun hajoittamisesta on lehdistäkin kirjoiteltu. Päättäjien mielestä on ihan kohtuullista, että Lehtimäen yläkoululaisilla koulupäivä pidentyisi n. kahdella tunnilla, koulumatkojen muodossa. Lisäksi sitten mahdolliset odotteluaajat. Se kaikki on pois vapaa-ajasta ja harrastuksista ja tietysti aamulla herätys aikaistuu. Säästöjähän tästä ei synny kaupungille, pitkässä juoksussa todennäköisesti huomattavasti

menoja. Täällähän on siis se tilanne, että yläkoululaisten määrä pysyy samana tai on itseasiassa jopa pienoisessa kasvussa. Koulu olisi mielestäni tärkeä lähipalvelu, siellä lapset käyvät lähes päivittäin. Itse olen valmis ajamaan terveyskeskukseen, kauppaan ym, niitä en tarvitse päivittäin. Koulujen lakkauttaminen tyhjentää maaseutua perheiden muuttaessa ymmärrettävästi koulujen läheisyyteen. Mitä sinun mielestäsi voitaisiin ja tulisi tehdä, että maaseudullakin voitaisiin taata peruskoulupalvelut niin, että lasten koulupäivät ja koulumatkat eivät veny kohtuuttoman pitkiksi? Totuushan on, että mikäli maaseutu halutaan pitää asuttuna, tarvitaan työpaikkojen lisäksi myös lasten palvelut.

Jenni: Niin ja onhan ne nytkin lakiin määriteltynä ne ylärajat koulumatkojen keston pituudelle. Tuntuu kuitenkin, että niistä on tullut lähinnä tavoite tässä keskittämisenossa. Pitäisikö muutkin kuin taloudelliset seuraukset arvioida kun kouluja lakkautetaan?

Sonja: Ehdottomasti pitää arvioida myös muut seuraukset. Ja kun usein ne syntyvät kulut ovat välillisiä ja tulevat viiveellä, myös se pitää ottaa huomioon. Kuntapäätäjänä ymmärrän tietenkin myös kuntien tuskan tässä asiassa, säästöjä on saatava aikaan. Kun vain olisi viisautta ajatella pidemmäs. Juuri paikoissa, joissa oppilasmäärä saattaisi olla jopa kasvussa, tulisi ottaa muutaman vuoden aikalisä ja seurata tilannetta. Lehtimäen tilanteeseen en ole tarkemmin perehtynyt.

Jenni: Niin, kyllähän se koulun lakkauttaminen saattaa juuri sillä hetkellä näyttää paperissa hyvältä, saadaan niitä tarvittavia säästöjä. Mutta jos päätökset aiheuttavat pitkällä tähtäimellä lisämenoja, niin sitä sitten ihmetellään. Itseäni tässä eniten harmittaa lasten puolesta. Lehtimäelle tuskin enää yläkoulua saadaan, asiaa ei taideta pyörittää, vaikka sisimmässään tiedettäisiinkin, että virhe tuli tehtyä. Ja eiköhän täältä tämän päätöksen myötä useampi perhe muuta pois, eikä uusia paluumuuttajia ainakaan saada, pieni yhtenäiskoulu olisi voinut niitäkin jopa houkutella. Päätös siis ajan myötä tekeekin sen yläkoulun tarpeettomaksi. Mutta toivottavasti tulevaisuudessa vaadittaisiin hieman laajempaa vaikutusten arviointia.

Joni: Lapsiin ja nuoriin pitää panostaa, sillä heidän on aikanaan elätettävä myös omat lapsensa ja tuolloin eläkkeelle siirtyneet ikäluokat. Kuitenkin siten, ettei tyydytä ruokkimaan vain passivoivaa tietokone-pelailua, vaan panostetaan enemmän lasten ja nuorten sosiaaliseen hyvinvointiin, ja osallistetaan heitä yhteiskunnalliseen toimintaan.

Asiatyylissä pitäytymisen voi katsoa vähentävän poliitikkojen ja kansalaisten välistä vuorovaikutusta, koska kynnyksen luoda keskustelua poliitikon kanssa nousee, kun tyyli pysyy asiapitoisena. Rohkeampi heittäytyminen väittelyyn toisi keskusteluun todennäköisesti toisenlaista dynamiikkaa. Keskustelutyylillä selittänee Facebook-profilin ja -sivun välisiä eroja: koska kaverit näkevät poliitikon yksityishenkilönä, he saattavat kommentoida myös poliittisia aiheita innokkaammin, vaikka eivät tietäisikään itse aiheesta paljoa. Vastaavaa ei tapahdu poliitikon Facebook-sivuilla. Harva tohtii olla eri mieltä ilman tietoon perustuvaa argumenttia. Toisaalta poliitikoilla vaikuttaisi olevan Facebook-kavereinaan muita poliitikkoja ja muuten aktiivisia kansalaisia, jotka ottavat kantaa nimenomaan yksityishenkilön profiilissa eivätkä täysin julkisissa kanavissa.

Esimerkki 8 on poliitikon profiilissa käydystä keskustelusta, joka koskee pakolaisten vastaanottamista. Tarkastelluista poliitikoista useimmilla oli Facebook-kavereinaan muita poliitikkoja tai muuten yhteiskunnallisesti aktiivisia kansalaisia, jotka haastoivat poliitikon esiin tuomia mielipiteitä. Tällaisia poliitikkojen kesken käytyjä dialogeja löytyi tutkimuksessa juuri Facebook-profiileista, jotka ovat puolijulkisia, ei niinkään kokonaan avoimilta foorumeilta.

Esimerkki 8:

[Paikallispoliitikko Sonjan Facebook-päivitys, jossa linkki tämän omaan kolumniin.]

Kirjoitukseni päivän Ilkassa. ”On huolestuttavaa, että meillä on varaa olla solidaarisia vain nousukauden aikana, ja jättää taloudellisesti vaikeina aikoina kaikista suurimmassa hädässä olevat vaille apua.”

Ari-Pekka: Sonja.... Humaanisuus ei ole välttämättä hukassa tuossa pakolaisuus asiassa... kirjoituksesi oli ihan hyvä mutta jos valtio laittaa ”rahahanoja” kunnille kiinni ko. asiassa.. niin silloin pitää uskaltaa tehdä jotakin.... minusta ihan hyvä asia, että E-P on tässä ensimmäinen... muut tulee sitten perässä!

Sonja: Onko valtio nyt sitten laittanut rahahanoja kiinni? Minun käsittääkseni täsä ei ollut tässä kyse.

Ari-Pekka: Niin minä olin jostakin lukennut? ehkä näin unta... oma oletukseni on siinä, että valtiolta ei ole tulollaan enää ns. sovittua summaa... mutta jos se ei ole näin... niin sitten mä mietin asiaa uudelleen.

Sonja: Juttelin pakolaiskoordinaattorin kanssa ja hän kyllä edelleen kertoi, että kunta saa valtiolta tukea kolmen vuoden ajan.

Juha: Lautakunnan jäsenenä voin tuoda esiin, että kyllä se raha-perusteinen päätös oli. Ja sen verran haluan korjata, että päätös tehtiin mielestäni toukokuussa 2014. Kaikesta on leikattu mistä on voitu, ja hiukan sellaisestakin mistä ei pitäisi voida. Harri Jokirannan esitys, mistään rasismista tai muukalaisvastaisuudesta ei ollut kysymys. Nyt asiasta nostettu aikojen päästä haloo. Kukaan poliitikko Seinäjoella ei ole mitään sanonut minulle asiasta ennen tätä YLE:n kohua.

Sonja: No sehän siinä surullista onkin, ettei kukaan ole puuttunut. Pienen ryhmän ongelma on, kun ei joka lautakunnassa ole edustajaa, niin ei pysy mukana kaikissa päätöksissä. Kuulin tästä, kun valmistauduin maahanmuuttoon liittyvään paneeliin ja soitin pakolaiskoordinaattorille. Siksi en itse ole tähän puuttunut aikaisemmin. Mun mielestä on hyvä, että asia nostettiin nyt esiin.

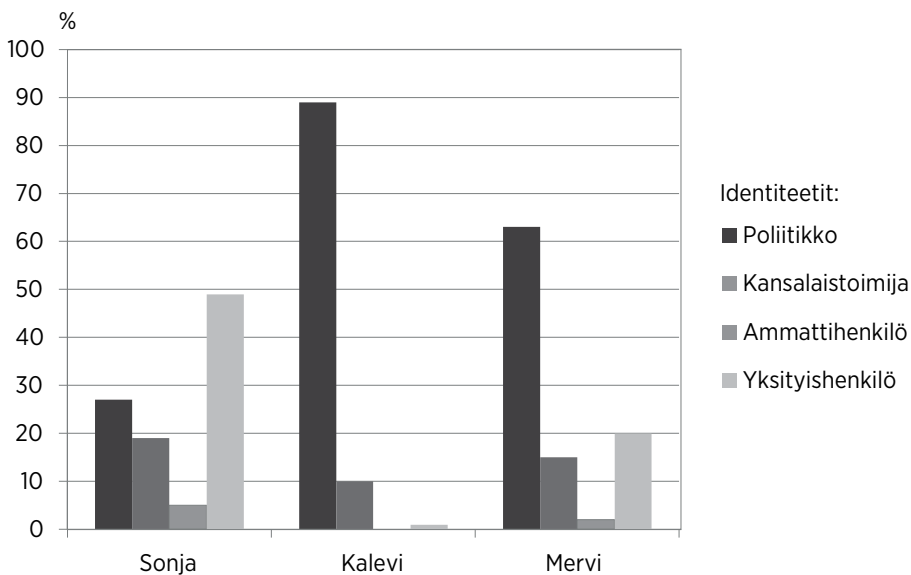
Paikallispoliitikot näyttävät toimivan monipuolisesti eri rooleissa somen poliittisessa tilassa. Poliitikkoroolinsa lisäksi he toimivat sosiaalisessa mediassa aktiivisina kansalaisina, oman ammattinsa ja harrastustensa edustajina sekä perheenjäseninä. Aktiivisilla poliitikoilla on somessa monia viiteryhmiä ja vuorovaikutuksen foorumeita, joiden jäsenille avautuu mahdollisuus uudenlaisen poliittisen tilan rakentamiseen. Näin ajateltuna juuri paikallispoliitikot ovat kuntien uuden some-kulttuurin avain-toimijoita.

Tässä tutkimuksessa paikallispoliitikkojen ja kansalaisten välisen vuorovaikutuksen tarkempaa analysointia varten kohdensimme analyysimme poliitikkojen ylläpitämiin blogisivustoihin. Aineiston muodosti edellä mainittujen poliittikotyyppien edustajiksi valittujen paikallispoliitikkojen blogit.

Kaupunginvaltuutettu Sonjan blogikirjoituksia oli kertynyt nykyisen bloggin aloittamisesta joulukuusta 2008 maaliskuun 2015 loppuun yhteensä 279

kappaletta. Kalevi oli aloittanut bloginsa lokakuussa 2012, ja tarkastelujakson loppuun mennessä kirjoituksia oli yhteensä 163. Mervi oli blogikirjoituksista päätellen aloittanut bloginsa syksyllä 2006, vaikka ensimmäiset tuotokset näkyvät nyt blogilinkeissä vuoden 2008 teksteinä. Päiväyksien ristiriitaisuus johtunee siitä, että blogialustaa oli vuosien mittaan uusittu ja vanhempia kirjoituksia oli ilmeisesti siirretty vuonna 2015 uudelle alustalle. Mervillä oli blogissaan yhteensä 46 kirjoitusta.

Paikallispoliitikot olivat kirjoittaneet kunkin blogitekstinsä yhden tai useamman kirjoittajaidentiteetin näkökulmasta, ja blogitekstejä oli ryhmitelty kansalaistoimijan, yksityishenkilön, ammattihenkilön ja poliitikon näkökulmista. Kuviossa 3 on esitetty näiden kirjoittajaidentiteettien osuudet prosentteina kunkin henkilön blogikirjoituksista. Kirjoitukset, joissa on käytetty useita kirjoittajaidentiteettejä, on merkitty jokaisen käytetyn identiteetin mukaiseksi. Moni-identiteettinen blogikirjoitus on syntynyt esimerkiksi silloin, kun kirjoittaja on kertonut päiväkirjanomaisesti vaikkapa viikon tapahtumista.



Kuvio 3. Kirjoittajaidentiteettien esiintymisosuudet valittujen poliitikkojen blogikirjoituksissa blogin aloittamisesta maaliskuun loppuun 2015 saakka.

Sonja oli käyttänyt kirjoituksissaan monipuolisimmin kaikkia mainittuja identiteettejä, joista yksityishenkilöidentiteetti oli alussa hallitseva vuonna 2008 aloitetulla blogipalstalla. Poliitikkokirjoitukset lisääntyivät ajan mittaan, ja niiden osuus oli suurin jakson loppupuolella vuosina 2013–2015. Kalevi on ollut selvästi poliitikkokirjoittaja koko bloggaajauransa ajan vuodesta 2012. Sonja ja Kalevi pitivät blogiaan säännöllisesti ja aktiivisesti. Mervi kirjoitti blogiinsa vuosina 2006–2012 ja oli kirjoittajana ensisijaisesti poliitikko, mutta muitakin identiteettejä oli esillä erityisesti vaalien välillä. Hän on pitänyt pitkiä taukoja blogikirjoittamisessa, eikä vuoden 2012 jälkeen uusia tekstejä ole blogiin tullut.

Poliitikkoidentiteetin mukaisiin kirjoituksiin on tässä tarkastelussa luettu kunnallispolitiikon, puolueen jäsenen sekä kunta- ja eduskuntavaaliedokkaan tekstit. Kaikki tässä tarkasteltavat valtuutetut olivat aloittaneet blogin pitämisen vaalien innoittamana. Kalevilla ja Mervillä tässä seurattava blogi oli alun perin osana vaalikampanjaa, ja Sonja oli pitänyt ensin erillistä vaaliblogia, josta saamiensa kokemusten perusteella oli aloittanut tässä seurattavan blogin. Poliitikot eivät kuitenkaan ole blogeissaan suoraan käsitelleet, mihin tarkoitukseen he nykyistä julkaisufoorumia käyttivät.

Eniten poliitikkokirjoituksia oli blogissaan tuottanut Kalevi (145 kappaletta). Pisimmän ajan kuluessa niitä oli kirjoittanut Sonja, jolta kirjoituksia oli kahdeksalta vuodelta, yhteensä 92. Mervi oli aloittanut blogikirjoittelun aikaisemmin kuin muut, jo vuonna 2006, ja poliitikkokirjoituksia oli kertynyt yhteensä 29. (Taulukko 4.)

Taulukko 4.

Tutkimukseen valittujen poliitikkojen poliitikkoidentiteetin mukaisten blogikirjoitusten määrät 2006–2015.

Vuosi	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 31.3. asti	Yhteensä
Kirjoittaja	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl
Sonja	–	–	3	6	10	3	18	29	17	6	92
Kalevi	–	–	–	–	–	–	4	33	82	26	145
Mervi	1	5	6	1	7	7	2	0	0	0	29

Aloittaessaan bloginsa Sonja kertoi, että hän vain haluaa kirjoittaa ja blogikirjoittaminen on kivaa. Hänen mukaansa oli hyvä, jos joku lukee kirjoituksia. Hän kertoi tuolloin kirjoittavansa omasta elämästään, seuraavansa myös maailman menoa ja varsinkin oman paikkakuntansa asioita varavaltuutettuna. Poliittisen kirjoittelun myöhemmin vahvistuessa Sonjalla on todennäköisesti ollut muitakin kirjoittamismotiiveja, mutta niitä hän ei ole teksteissään käsitellyt.

Sonjan kaikista blogikirjoituksista oli keskimäärin lähes joka toisessa useampi kuin yksi kirjoittajaidentiteetti. Varsinkin aluksi poliitikkoidentiteettiä ilmentäneissä teksteissä oli mukana muitakin identiteettinäkökulmia. Poliittisten kirjoitusten määrä ja osuus lisääntyivät selvästi vuodesta 2013 alkaneella valtuustokaudella kaupunginvaltuutetun statuksen myötä. Vuosina 2014–2015 poliitikkoidentiteetti oli nähtävissä jo yli 50 prosentissa hänen blogikirjoituksistaan. Samalla pelkästään poliittisiin kysymyksiin keskittyneiden tekstien määrä ja osuus kasvoivat.

Kirjoitukset olivat ensisijaisesti paikallispoliitikon tuottamia paikallisista aiheista, mutta lisäksi esillä oli puolueen jäsenen mielipiteitä tai vaalikampanjointia oman eduskuntavaaliehdokkuuden tai muiden eri vaaleissa ehdokkaina olleiden tukemiseksi. Kirjoituksia oli myös puolueen kannanotoista ja yleensä politiikkaan osallistumisesta sekä äänestämisen merkityksestä. EU- ja eduskuntavaalien alla Sonja esitteli näkemyksiään valtakunnallisista aiheista.

Sonjan poliitikkokirjoituksia oli julkaistu myös kolumneina tai mielipidekirjoituksina paikallisissa lehdissä tai puolueen lehdessä. Joitakin kirjoituksia oli syntynyt vastauksiksi muiden henkilöiden mielipidekirjoituksiin. Blogisivuilla oli kirjoitusten ohella valokuvia ja muutamia videoklippejä.

Kaupunginvaltuutettu Kalevin kirjoittajaprofiili oli erityisen selkeä. Kirjoitukset heijastivat lähes aina poliitikon mielipiteitä, ja kirjoittaja keskittyi blogissaan yleensä yhteen asiaan kerrallaan. Hän ei tuottanut moni-identiteettisiä tekstejä. Kalevi ei blogissaan tuonut esille kirjoittajamotiiviaan. Hän käytti blogiaan monien kollegojensa tavoin vaalityön välineenä, mutta hänen kirjoittelunsa oli luonnehdittavissa ensisijaisesti poliittisen työn välineeksi. Kalevin poliitikkokirjoitukset koskivat usein paikkakunnan ajankohtaisia asioita, joita käsiteltiin kaupunginvaltuustossa tai -hallituksessa.

Tyyli oli kriittinen, ja usein kritiikin kohteena oli kaupungin organisaatio ja toiminta.

Kalevi esitteli blogissaan yksin tai yhdessä muiden kanssa tekemiään valtuustoaloitteita yli kymmenen kertaa ja lisäksi jonkin kerran muiden tekemiä aloitteita, joita hän piti kannatettavina. Lisäksi Kalevi toi blogissa julki kokouksissa käyttämiään puheenvuoroja. Blogissa oli usein linkkejä asiakirjoihin tai mediassa aiheesta olleisiin toimittajien juttuihin tai lukijoiden kirjoituksiin. Osan linkitetyistä mielipidekirjoituksista hän oli tuottanut itse tai yhdessä puoluetoverinsa kanssa, osa oli muiden kirjoittamia. Mukana oli myös paikallisen lehden tekstiviestipalstalla olleita lyhyitä kannanottoja sekä joitakin valokuvia ja videoklippejä.

Kalevin blogissa oli esillä myös valtakunnallisia asioita. Vaalit saivat huomiota ja puolue vaalityötä niin eurovaalien, kuntavaalien kuin eduskuntavaalienkin alla bloggaajalta, joka oli kunta- ja eduskuntavaaleissa itsekkin ehdokkaana. Eduskuntavaalityö lisääntyi blogissa tarkastelujakson lopussa maaliskuussa 2015.

Mervin blogikirjoittelu oli alkanut vaalien alla. Blogin pitämisen motiivia hän ei ole palstallaan käsitellyt, mutta blogi vaikuttaa toimineen hänellä nimenomaan vaalikampanjoinnin välineenä. Kirjoittelu oli vilkkaimmillaan juuri vaalikampanjoiden aikana ja poliitikkoidentiteetti kirjoituksissa vallitsevana. Aiheet käsittelivät eri vuosina järjestettyjen vaalikampanjoiden tapahtumia, nimekkäiden puolueen jäsenten vierailuja lähialueella kampanjoita vauhdittamassa sekä joitakin sisältökysymyksiä, joiden bloggaaja on katsonut olevan noina aikoina merkittäviä. Syksyn 2012 jälkeen Mervi ei ole enää kirjoittanut blogiinsa.

Vaalikampanjoiden välillä Mervin kirjoitukset heijastivat monipuolisemmin kirjoittajaidentiteettejä. Moni-identiteetisessä poliitikon, kansalais-toimijan ja yksityishenkilön silmin kirjoitetussa blogitekstissään Mervi toi julki motiivinsa osallistua poliittiseen toimintaan inhimillisen arjen sujuvuuden parantamiseksi.

Tarkastelluille bloggaajille oli ominaista esitellä kirjoituksissa omia ajatuksiaan. Kenelläkään heistä ei ollut tapana kysyä lukijoiden mielipiteitä poliittisista tai muistakaan teemoista. Tosin Sonja satunnaisesti tiedusteli lukijoidensa näkemyksiä.

Kommentteja Sonjan kirjoituksiin, joissa poliitikkoidentiteetti oli ainoa tai ensisijainen, kertyi selvästi enemmän kuin muiden tässä tarkasteltavien poliitikkojen kirjoituksiin, 29 kommenttia 15 kirjoitukseen. Kommenttien lukumäärässä ovat mukana sekä lukijoiden kommentit että bloggaajan vastaukset heille. Yhteensä poliittikkokirjoituksia Sonjan blogissa oli 92, joten niistä noin joka kuudes herätti jonkinasteista keskustelua blogipalstalla. Keskusteluissa oli esillä kuntapäätäjän käsittelemiä paikallisia puheenaiheita. Myös vaalikampanjakirjoitukset saivat joitakin kommentteja.

Sonjan kirjoituksia kommentoineet vaikuttivat olleen suurelta osalta nuoria naisia ja ainakin osa bloggaajan tavoin nuoria perheenäitejä, mutta miehiäkin oli mukana. Monet keskustelijoista kuuluivat ilmeisesti Sonjan tuttavapiiriin ja olivat aiemmin antaneet palautetta hänen yksityishenkilökirjoituksistaan. Osa poliittisia kirjoituksia kommentoineista ilmoitti nimensä, mutta osa kommentoi anonyymillä statuksella. Jotkut esittäytyivät nykyisiksi tai entisiksi kaupungin luottamushenkilöiksi. Sonja mainitsi blogissaan keskusteluista kuntalaisten kanssa myös erilaisissa tilaisuuksissa ja tapahtumissa.

Kalevin ja lukijoiden välinen vuorovaikutus ei ollut vilkasta blogipalstalla. Kolme poliittikkokirjoitusta sai palautetta kahdelta henkilöltä ja yhteensä viisi kommenttia, jotka sisälsivät Kalevin vastaukset. Jotkin kommentit koskivat kirjoituksen ulkopuolisia asioita, ja jossakin annettiin kirjoittajalle kiitosta hänen näkemyksistään. Kommentoijat allekirjoittivat tekstinsä etuna sukunimellä.

Blogikirjoitusten ja niihin sisältyneiden lehtikirjoituskopioiden tai linkkien perusteella Kalevi oli kuitenkin saanut palautetta blogistaan muilla foorumeilla. Kalevi esitteli blogipalstallaan muun muassa paikallisessa maakuntalehdessä julkaistua vastinetta hänen aiemmalle blogikirjoitukselleen. Lisäksi Kalevi oli liittänyt blogiinsa kommentin, jonka hänen sanoma-lehtikirjoituksensa oli saanut toisen poliitikon blogissa, paikallisen maakuntalehden tekstiviestipalstalla saamiaan kommentteja kannanotoistaan ja esimerkiksi näkymää vaalikonevastauksestaan paikallislehden jutussa. Samoista aiheista Kalevi oli kirjoittanut blogiteksteissään.

Mervi käsitteli blogissaan verkossa vaikuttamista, kun hän kirjoitti olleensa siihen opastavassa koulutuksessa. Hän totesi jatkavansa blogin pitämistä ja kertoi kotisivujensa olevan uudistumassa, minkä uskoi edistävän

yhteydenpitoa lukijoiden kanssa. Näin lukijat tavoittavat bloggaajan mielipiteitä ja ajatuksia ajankohtaisista asioista. Oli odotettavissa, että toteamuksesta seuraisi lukijoiden palautteita blogisivuille.

Yhtään kommenttia ei Mervin blogipalstalla kuitenkaan ollut. Yhteydenpidon tai palautteen saamisen merkitystä hänkään ei blogissaan ole käsitelty. Blogikirjoituksissaan Mervi mainitsi ihmisten tapaamisista vaalikampanjakäynneillä ja keskusteluista heidän kanssaan. Muut palautteen saamisen välineet eivät tulleet esille blogipalstalla.

TIIVISTETTYSTI – PAIKALLISPOLIITIKOISTA SOMESSA

- Paikallispoliitikkojen suhtautumisessa someen, kirjoittamisaktiivisuudessa ja bloggaustyyleissä on huomattavia yksilöllisiä eroja.
- Paikallispoliitikkojen vuorovaikutustyyli vaihtelee muun muassa sen mukaan, kuinka paljon he korostavat puolueensa linjaa.
- Paikallispoliitikkojen blogikirjoittelu näyttää olevan ensisijaisesti omien näkemysten esittelyä ja poliittisen kannatuksen vahvistamisen tavoittelua.
- Paikallispoliitikkojen blogikirjoittelun tavoitteena ei näytä olevan keskustelun herättäminen tai palautteiden saaminen.
- Paikallispoliitikot välttävät debatteja julkisilla foorumeilla.
- Vertaisvuorovaikutus toisten poliitikkojen kanssa tapahtuu muualla kuin somen avoimilla foorumeilla.
- Paikallispoliitikkojen ja kunnan hallintovirkamiesten välinen vuorovaikutus ei näy avoimessa sosiaalisessa mediassa vaan tapahtuu pääasiassa muualla.
- Useimmin somessa profiloituvat poliittisesti ne paikallispoliitikot, joiden tavoitteena on pyrkiä valtakunnan politiikkaan.
- Profiloituminen somessa poliitikoksi näyttää vähentävän vuorovaikutusta kansalaisten kanssa.
- Kansalaiset saattavat somessa haastaa poliitikkoja keskustelemaan, mutta hyvin harvoin poliitikot lähtevät mukaan keskusteluihin.

Suomalaisten kuntien välillä on eroja siinä, miten somea käytetään. Paikallispoliitikkojen aktiivisuuden eroista ei ole saatavilla tarkempaa tietoa, mutta tämän tutkimuksen perusteella voidaan olettaa eroja löytyvän esimerkiksi eri poliitikkosukupolvien välillä. Myös tutkimuskaupunkien paikallispoliitikoista löytyy hyvin erilaista suhtautumista someen, ja bloggajien aktiivisuus ja tyyli vaihtelevat.

Poliitikkojen vuorovaikutustyyliä ohjaa etupäässä se, kenen kanssa he ovat vuorovaikutuksessa. Täysin julkisissa kanavissa, joissa poliitikot ovat vuorovaikutuksessa lähinnä kansalaisten kanssa, keskustelutyyli säilyy varovaisena ja asiapitoisena. Paikallispoliitikot eivät antaudu väittelyihin kansalaisten kanssa. Varovaisuusperiaate näyttää ohjaavan heidän vuorovaikutustyyliään kaikilla avoimilla foorumeilla.

Toisaalta paikallispoliitikot kuvaavat kunnan keskusteluympäristön ja kontaktinsa hyvin monipuolisiksi. Koska rikas keskustelukulttuuri ei näy avoimilla somen foorumeilla, on oletettavaa, että esimerkiksi vertaisvuorovaikutus toisten poliitikkojen kanssa tapahtuu suurimmaksi osaksi julkisuu-delta suojassa, esimerkiksi somen suljetuilla foorumeilla.

Poliitikoilla on erityisen keskeinen asema paikalliskehittämisen poliittisen tilan luomisessa ja siellä käytävien kehittämispoliittisten keskustelujen aikaansaamisessa, mutta toistaiseksi keskustelutilan haltuunotto ei ole kovin hyvin onnistunut. Poliitikoilta voisi odottaa nykyistä suurempaa vuorovaikutushakuisuutta, antautumista keskusteluihin tai väittelyihin esittämiensä näkemysten perustelemiseksi, hiomiseksi ja jalostamiseksi.

5 Some muuttaa vallan ja luottamuksen suhteita

Olemme edellä analysoineet kuntien paikallista kehittämistä koskevia avoimia keskusteluja sosiaalisessa mediassa. Havaintomme viittaavat siihen, etteivät kunnat ole löytäneet toimivia tapoja olla avoimesti vuorovaikutuksessa kuntayhteisön kanssa. Havaintomme tukevat aiempia tuloksia politiikan ja hallinnon etäännyttämisestä kansalaisista ja heidän keskustelukulttuuristaan (esim. della Porta 2013). Kansalaiset eivät myöskään pidä kuntademokratian käytänteitä enää ajanmukaisina (Rättilä & Rinne 2016, 65–68). Yksittäisiä some-kokeiluja ja henkilökohtaisia interventioita on tehty, mutta systeemiin, toimintakulttuuriin vaikuttaviin muutoksiin ei ole päästy. Yleistä, rakenteista lähtevää selitystä tilanteelle voidaan hakea alussa esittämiemme, kunnan olemusta kuvaavien tulkintojen kautta.

Suuri osa kuntainstituutiota ohjaavasta normistosta on luotu ennen sosiaalisen median aikakautta. Kaikkia mediaympäristön luomia haasteita tai mahdollisuuksia ei siten ole otettu huomioon kunnan institutionaalisia puitteita määriteltäessä. Julkisen hallinnon instituutiona kunta on muutoksiin konservatiivisesti reagoiva ja hitaasti sopeutuva toimija.

Julkisoikeudellisina instituutioina kuntien perinteessä korostuu asioiden hallinnollinen, muodollinen ja henkilöistä riippumaton käsittelytapa ja vuorovaikutustyyli. Kunnat käyttävät julkista valtaa tehtävissä, joita ne

hoitavat lakien, säädösten ja ohjeiden mukaisesti. Normeja tai niiden soveltamista ei pidetä paikallisesti keskusteltavina kysymyksinä. Monissa julkishallinnollisissa tehtävissä kunnat toimivat ulkoa ohjattuina. Niiden oma ohjaus- ja päätösvalta on rajallista. Institutionaalinen ohjaus asettaa yleiset puitteet esimerkiksi sille, miten henkilökohtaisella tyyllillä kunnallisissa tehtävissä oleva henkilö voi toimia.

Toiseksi kunta on ammatillisesti erikoistunut ja sektoreihin jakautunut hallinto- ja palveluorganisaatio, jossa työskentelee pitkälle koulutettuja asiantuntijoita. Useimmat kuntalaiset, samoin kuin muiden sektorien asiantuntijat, ovat ulkopuolisia amatöörejä. Ammatilliset koulukunnat hallitsevat sisältöjä ja vaikuttavat asioiden valmisteluun ja kehittämiseen monilla tavoilla. Toiminta tapahtuu pääsääntöisesti vertaisten kesken ja omisissa piireissä, ei julkisuudessa keskustellen. Oman ammatillisen identiteetin ja työssä onnistumisen kannalta ongelmien jakaminen eli keskustelu sosiaalisessa mediassa ei motivoi kunnan virkamiehiä riittävän vahvasti. Työnkuvaan pohjautuen virkamiesten keskeisenä roolina on palvelutyö ja tehtyjen päätösten toimeenpaneminen.

Kunnan viranhaltijat toimivat päätöksenteon valmistelijoina. Tämän roolin keskiössä ei ole toimia keskustelun herättäjänä tai keskustelukumppanina. Eri palvelusektoreilla, kuten kouluissa, päiväkodeissa ja kirjastoissa, vuorovaikutteisuutta somessa on kuitenkin kehitetty. Paikalliskehittämisen kannalta ongelmaksi muodostuu tällaisen vuorovaikutuksen hajautuneisuus sektoreille sekä kokonaiskuvan puute. Kokonaiskuvaa rakentavan strategisen kehittämisshenkilöstön määrä niin esimerkkikunnissa kuin muissakin kunnissa on yleensä pieni. Voimavarat somen käyttöön-ottoon sekä vuorovaikutuskulttuurin luomiseen ovat siten niukat.

Kuntainstituution oikeuttaman aseman perusteella kuntaorganisaatiossa toimivat myös kuntalaisten vaaleilla valitsemat luottamushenkilöt. Luottamushenkilöt toimivat välittäjinä kuntalaisten suuntaan ja suunnasta. Luottamushenkilöiden mahdollisuudet vaikuttaa kuntaorganisaation toimintaan tai toimintatapoihin vaihtelevat henkilökohtaisen aseman ja taustalla olevan poliittisen ryhmän valta-aseman mukaan. Poliittiset voima-suhteet ja asema poliittisen päätöksenteon hierarkiassa vaikuttavat mahdollisuuksiin muuttaa kunnan toimintapolitiikkoja. Pienen puolueen valtuute-

tulla on rajallisemmat mahdollisuudet vaikuttaa linjakysymyksiin kuin valtuustoluonnet edustajalla.

Poliitikot ovat virkamiehiä vahvemmin sidoksissa kuntalaisilta saamaansa valtuustuuteen ja luottamuspääomaan. He toimivat usein myös aktiivisesti paikallisen kansalaisyhteiskunnan piireissä, järjestöissä, yhdistyksissä ja yrityksissä. Luottamushenkilöt voivat virkamiehiä vapaammin toimia poliittikkoidentiteetillä sosiaalisen median kentillä kuntaorganisaation ulkopuolella.

Kolmanneksi kunnat voidaan nähdä sosiaalisesti monimuotoisina ja -äänisinä yhteisöinä ja kulttuurisina mosaiikkeina, joiden toimijat – kuntalaiset – ovat suurelta osin jo omaksuneet ja ottaneet käyttöön sosiaalisen median välineet ja viestintäkulttuurin. Aktiivisten henkilöiden lisäksi monet yhteisöt, intressiryhmät, yritykset, ammattiryhmät sekä paikallisyhteisöt ovat sosiaalisen median vakiintuneita käyttäjiä. Jokaisella on omia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tavoitteita sekä toimintatapoja, jotka ovat saaneet sosiaalisesta mediasta uutta voimaa, vaikuttavuutta sekä näkyvyyttä. Sosiaalinen media tukee näiden toimijoiden julkista erottautumista ja ryhmäytymistä.

Kuntien toiminnallisen perinteen ja rakenteiden näkökulmasta tarkasteltuna viimeksi mainittu kunnan yhteisöllisen olemisen muoto näyttää asettuneen jännitteeseen suhteeseen hallintopainotteisen ja asiantuntijavaltaisen kuntaorganisaation toimintakulttuurin kanssa. Tilanne vaikuttaa lukkiutuneelta, jumilta, josta ei ole helppoa ulospääsyä.

Ratkaisuja voidaan etsiä tutkimalla niitä sosiaalisia vuorovaikutussuhteita, joissa kuntaorganisaation toimijoiden vuorovaikutus kansalaisten kanssa realisoituu käytännön kohtaamisina. Tässä tutkimuksessa juuri sosiaalisen median nähdään toimivan näyttämönä, jossa mainittu jännite ilmenee mutta myös hakee purkautumisen väyliä ja muotoja. Sosiaalinen media on osa ongelmaa, mutta se voi olla myös pala ratkaisua, koska juuri somen analyysin kautta voidaan löytää ratkaisuja kuntien digitaaliseen tulevaisuuteen.

Poliitikot ovat ongelman ratkaisijoina avainroolissa. Paikallispoliitikot ovat asemansa puolesta keskeisiä toimijoita kyseisen jännitteen käsittelijöinä ja suunnan näyttäjinä. Perimmäisen tehtävänsä mukaisesti paikallispoliitikot asettuvat välittäjiksi ja mediayhteiskunnan kansalaisten keskustelukulttuurin ylläpitäjiksi kuntaorganisaatiossa.

Ratkaisuhakuksia poliitikkoja on sosiaalisessa mediassa vielä liian vähän. Tutkimuskaupunkien paikallispoliitikoista noin viidesosa oli tunnistettavan aktiivisia somessa. Suhteellisen pientä osuutta selittää osaltaan luottamushenkilöiden ikäjakauma. Kansalaisten lailla myös poliitikot jakautuvat somen käyttöaktiivisuuden mukaan siten, että nuorempi sukupolvi on aktiivisempaa. Aktiiviset some-käyttäjät ja nuoret päättäjät ovat paikallispoliitikkojen keskuudessa vähemmistönä. Demokraattisessa päätöksentekojärjestelmässä vähemmistön on käytännössä mahdotonta tehdä järjestelmäuudistuksia.

Some-aktiivinen paikallisten päättäjien vähemmistö on ajoittain näkyvästi esillä, mutta se ei ole pystynyt merkittävästi edistämään some-kulttuuria ainakaan tutkituissa kuntaorganisaatioissa. Yksittäisiä toimia on kokeiltu ja varovaisia askelia avoimuuden suuntaan on otettu. Tästä esimerkkinä ovat päätökset avata kaupunginvaltuustojen kokoukset julkisiksi internetiin. Päätöksenteon ja keskustelun julkisuutta ja avoimuutta menettely toki lisää, mutta uutta foorumia kehittämistä koskeville keskusteluille kansalaisten kanssa se ei avaa.

Tutkimuksen analyysiä tarkennettiin poliitikkojen henkilökohtaisesti pitämiin blogisivustoihin. Näin pyrittiin saamaan tarkempi kuva siitä, miten eri tavoin sosiaalista mediaa käyttävät poliitikot toimivat somessa. Johtopäätöksenä on, että poliitikot käyttävät sosiaalista mediaa lähinnä omien ajatusten välittämiseen yleisölle. He eivät antaudu varsinaiseen keskusteluun lukijoidensa kanssa, vaan päinvastoin vetäytyvät keskusteluista, jos kommentointi ajautuu pois omalta agendalta.

Somea hyödyntäen aktiiviset paikallispoliitikot ovat onnistuneet laajentamaan poliittista tilaa omasta näkökulmastaan. He ovat löytäneet uuden välineen viestien välittämiseen ja oman poliittisen kannatuksen ylläpitämiseen tai jopa lisäämiseen. Poliitikot ovat omaksuneet some-kulttuuriin liittyvän henkilökohtaisen joukkoviestinnän periaatteen. Some on tuonut mahdollisuuden vapautua perinteisen median muodoista ja journalistisesta kontrollista. Omia ajatuksia voi välittää suoraan yleisölle ilman välikäsiä, viiveitä tai omaa viestiä vääristäviä toimittajien tulkintoja. Haastateltu paikallispoliitikko Sonja kuvaa tätä seuraavasti: ”Kyllähän se [some] helpottaa jollain tavalla sen oman asian esille saamista. Voi luoda itte sen kanavansa,

väylänsä. Ei oo riippuvainen esimerkiksi sanomalehdistä, julkaiseeko se sun kirjoituksia.”

Henkilökohtaiseen käyttöön otetusta somesta paikallispoliitikot ovat kansalaisten lailla löytäneet uuden valtaantumisen käytännön, poliittisiin kilpailijoihin nähden ehkä myös kilpailuedun. Poliitikon pyrkimys turvata luottamuspääomansa avoimilla foorumeilla saa hänet käyttäytymään somessa varovaisesti. Poliitikon tarkoitus ei ole etäännyttää vaan lähentää yleisöä omiin ajatuksiin, ja somen avoimiin keskusteluihin sisältyy näin myös riskejä.

Riski luottamuspääoman heikkenemisestä voidaan nähdä perustavana syynä sille, etteivät edes some-aktiiviset paikallispoliitikot ole vieneet omaa tyyliään voimakkaammin keskustelemaan ja vuorovaikutteiseen suuntaan. Tämän tutkimuksen havaintojen perusteella myös some-aktiiviset poliitikot välttävät ajautumista avoimiin väittelyihin kansalaisten kanssa. Some on tässä mielessä poliitikon kannalta ensisijaisesti henkilökohtaisen luottamuspääoman ylläpitämisen väline.

Kuntaorganisaation vitkaista etenemistä kohti some-kulttuurin avointa vuorovaikutusta näyttäisi selittävän kahden keskeisen toimijatahon epäilevä tai varovainen suhtautuminen sosiaalisen median avoimia keskustelufoorumeita kohtaan: a) virkamiesten tiukka pitäytyminen viranomaistyylin mukaisessa vuorovaikutuksessa ja omassa asiantuntijapositiossa sekä b) paikallispoliitikkojen omaksuma tulkinta käyttää sosiaalisen median avoimia välineitä lähinnä vain henkilökohtaiseen poliittiseen viestintään ja yksisuuntaiseen vaikuttamiseen. Kumpikaan toimijataho ei siis ole aktiivisesti asettanut tavoitteekseen kehittää järjestelmätasolla kuntaorganisaation sisäistä avointa keskustelukulttuuria kunnan paikallisen kehittämisen kysymyksissä.

Julkisuuden keskusteluvirrassa kuntia koskevia uudistushankkeita kohtaan esitetään toistuvasti kritiikkiä. Sitä esittää muun muassa kuntien virkamiesjohto, jonka kommentoissa näkyy turhautuminen. Tässä keskustelussa mediaympäristön muutos tai sosiaalinen media eivät nouse esiin mahdollisuuksien kautta. Päinvastoin näyttää siltä, että yleinen kriittisyys uudistuksia kohtaan kohdistuu osin myös sosiaaliseen mediaan.

Kuntarahoituksen (2016) tekemän kyselyn mukaan kuntien virkamiesjohdosta peräti 65 prosenttia näkee, että poliittisen päätöksenteon hitaus ja

päätösten pitkittyminen ovat suurin uhka kuntien ja palveluiden kehittämisessä. Esimerkiksi Kouvolan kaupunginjohtaja toteaa Helsingin Sanomien haastattelussa seuraavaa: ”Poliittinen ilmapiiri on mennyt kansanhuvipuolelle, kun päätöksentekijöiksi on tullut populistisia ryhmiä.” Turhautuneena kaupunginjohtaja toteaaakin, että poliittinen keskustelu on muun muassa sosiaalisen median kautta mennyt torihuuteluksi, jossa ”henkilöt ovat tärkeämpiä kuin asiat”. Tässä keskustelussa myös luottamushenkilöiden ja virkamiesten työnjako on mennyt ”iloisesti sekaisin”. (HS 18.4.2016.)

Sosiaalisen median hyödyntäminen kunnan kehittämisessä ei ole niiden tehtävien joukossa, joihin kuntapäätäjien enemmistö olisi nähnyt tarpeelliseksi paneutua. On todennäköistä, että some näyttäytyy monille paikallisille päättäjille sekavana ja epämääräisenä asiana, joka kytkeytyy satunnaisesti ja vaikeasti hahmotettavalla tavalla muihin julkisuudessa käytyihin ajankohtaisiin keskusteluihin, kuten niin sanottuun vihapuheeseen. Media-yhteiskunnan digitaalisen kommunikaatio- ja viestintäkulttuurin muutoksen suhdetta kuntien rakennemuutokseen ei vielä riittävästi ymmärretä.

Sosiaalisessa mediassa näkyvästi esiin nousseet äärimielipiteet eivät myöskään ole lisänneet luottamusta siihen, että rakentava poliittinen keskustelu on somessa mahdollista. Virkamiehet ja kuntapäätäjät epäilevät tai jopa pelkäävät, ettei somessa käytävä keskustelu pysy hallinnassa, vaan riistäytyy hallitsemattomaksi. Haastateltu paikallispoliitikko Mervi kuvaa somekeskustelun hallinnan ongelmaa seuraavasti: ”Se on aika raadollistakin. Jos jollain tavalla satut väärin kommentoimaan sinne [someen] asiaa, niin siihen kyllä sitten kommentoidaan vielä enemmän.”

Mervin kommentista tunnistaa ajatuksen, että somen kanssa on oltava varovainen. Hän arvioi riskit hyötyjä suuremmiksi eikä henkilökohtaisesti näe somen viestintäympäristöä niinkään ratkaisujen vaan jopa uusien hallitsemattomien ongelmien lähteenä. Kokeneena poliitikkona hän haluaa välttää näitä ongelmia ja tyytyy siten vaikuttamaan perinteisillä tavoilla. Tässä yhteydessä some näyttäytyy vakiintumattomana ja hallitsemattomana poliittisena tilana.

Paikalliskehittämisestä keskusteleva some ei voi jäsentyä itsestään. Se ei myöskään kehity vain henkilökohtaisen joukkoviestinnän otteilla, jolloin kukin toimija käyttää sosiaalisen median välineitä vain omaan viestintään

tai omaksi hyödyksi. Kuntaorganisaation etäännyttäminen kuntayhteisön keskusteluista ei voida estää ilman instituutio- ja organisaatiotason uudistuksia ja kokonaisvaltaista otetta. Lähentymisedellytyksiä pitäisi luoda suunnitelmallisella toiminnalla, johon paikalliset päättäjät yhdessä sitoutuvat.

Muutosten mittakaavat ovat tässä ajassa poikkeuksellisia. Kuntaorganisaatioissa ollaan perustavien kysymysten äärellä: Millaiseksi kunnan perustehtävä tulisi ymmärtää? Mikä käsitys eri toimijatahoilla on kunnan tarkoituksesta ja tehtävistä? Mihin suuntaan kunnan idean ja roolin nähdään kehittyvän? Kuntakäsityksen ja kunnan identiteetin kannalta liikkeessä ovat sekä kunnan institutionaaliset ehdot (normiperusta ja legitimitetti) että kuntien rooli ja tehtävät hallinnon kokonaisuudessa. Maakuntien muodostuminen on suurin yksittäinen kuntien asemaan vaikuttava hallintorakenteen muutos, jonka päälinjat ovat tiedossa (ks. Tarasti 2016).

Ajankohtaisessa muutostilanteessa kunnille avautuu tilaisuus etsiä itse vastauksia paikallisen kehittämisen käytänteitä koskeviin kysymyksiin. Some on osa mediayhteiskunnan kulttuuria, ja sitä kautta se on myös pala ratkaisua, jolla paikalliset päätöksentekijät voisivat kuroa umpeen kuntayhteisön suuntaan avautunutta vuorovaikutusvajetta sekä kehittää kunnan perustehtävän suunnassa suhdettaan kuntayhteisöön ja kuntalaisiin.

Sosiaalisen median ja digitaalisten ratkaisujen avulla voitaisiin lisätä kunnan virkamiesten, luottamushenkilöiden ja kuntalaisten mahdollisuuksia muodostaa uudenlaisia kehittämissyhteisöjä ja -projekteja sekä

- 1) tehdä yhteistyötä kunnan strategian luomisessa ja toimeenpanossa
- 2) tunnistaa eritasoisia ongelmia ja etsiä niihin yhdessä ratkaisuja
- 3) tuottaa tietosisältöjä yhdessä
- 4) yhdistellä sekä jakaa taitoja ja kyvykkyyksiä yhteisissä projekteissa
- 5) linkittää kokemustietoa tilastolliseen ja muulla tavoin järjestettyyn tietoon.

Kunnan ideaan sisältyvä ajatus keskusteleavasta paikallisyhteisöstä on perusjuonteena kunnissa edelleen vahva. Vuorovaikutuksen korostaminen tulee ilmi niin tutkimuskaupunkien valtuutettujen puheissa kuin kuntastrategioissa. Mutta tämän dialogin muodot eivät ole kehittyneet ajan vaatimusten ja mahdollisuuksien mukaisesti. Demokraattisessa järjestelmässä politiikka

ja päätöksenteko perustuvat vuorovaikutukseen, verkostoihin sekä henkilö- ja ryhmäkohtaiseen vaikuttamiseen. Mediyhteiskunnan näkökulmasta keskeiseksi kysymykseksi nousee päätöksentekoprosessien avoimuus ja läpinäkyvyys.

Paikallisten päättäjien puheissa ja strategioissa sosiaalinen media mainitaan yhtenä vuorovaikutuksen muotona, mutta sitä kuvaillaan toistaiseksi marginaalisena, joskin todennäköisesti vahvistuvana kanssakäymisen foorumina. Tällaisena ”käyttämättömänä mahdollisuutena” some ilmenee myös kuntien sosiaalisen median käyttöä koskevassa Kuntaliiton kyselyssä. Some nähdään tärkeänä erityisesti kuntalaisten yhteisöllisyyden kannalta.

Mediaympäristön voimakas konvergenssi, yhdenmukaistuminen, näkyy tutkimuskaupungeissa sekä keskusteluun nousevien asiasisältöjen että perinteisen ja uuden median toisiinsa kietoutumisessa. Paikallislehteä pidetään tärkeänä mediana. Tätä tukevat myös perinteisen median käyttäjätilatot. Sanomalehdillä on lukijoita, ja niiden keskustelupalstat kiinnostavat myös verkkomuodossa kommentoijia ja keskustelijoita. Uutislähteenä perinteistä mediaa pidetään luotettavampana kuin yhteisöpalveluja. Sosiaalista mediaa ei enää nähdä perinteisen median kilpailijana vaan sitä täydentävänä viestinnän muotona.

Tiedotusvälineet ja toimittajat ovat perinteisesti tehneet yhteistyötä niin valtakunnallisten kuin kuntien paikallisten päättäjien kanssa. Perinteisen median muutoksen myötä yhteistyön perinne on luonnollisella tavalla siirtynyt osittain verkkoon. Samalla myös perinteiset viestinnän tavat ja tyylit ovat siirtyneet uudelle foorumille. Verkossa julkaiseminen ei kuitenkaan tee perinteisestä mediasta itsestään selvästi osaa sosiaalista mediaa, vaan se edellyttää somen keskustelumahdollisuuksien aktiivista hyödyntämistä. Samalla tavalla kunnan perinteisten toimintojen, kuten palautepalvelun, vieminen verkkoon ei täytä somen toimintakulttuurin piirteitä.

Paikallisille medioille näyttää olevan avautumassa rooli paikallista kehittämistä koskevien keskustelujen foorumeina. Paikallislehtien internetsivujen yhteydessä olevat keskustelupalstat ovat viime vuosina keränneet rakentavaa keskustelua kaupunkien kehittämisestä, vaikka mukana on toki avoimille keskustelupalstoille tyyppillistä lennokasta ja kärkevää anonyymi-komentointia. Tutkimuskaupungeissa paikallislehtien internetsivut

näkyivät julkisuudessa lähes ainoina avoimina foorumeina, jotka paikallisasioista kiinnostunut kansalainen löytää helposti.

Suomalaisessa keskustelussa on toistaiseksi kiinnitetty liian vähän huomiota mediayhteiskunnan ja projektiyhteiskunnan aiheuttamien muutosten yhteisvaikutukseen. Niitä yhdistävä ajatus vallankäytön muotojen ja valtasuhteiden muutoksesta on Manuel Castellsin 2000-luvun tuotannon keskeinen teema (Castells 2009; ks. myös Anttiroiko 2015). Projektiyhteiskunta viittaa uudenlaisiin toiminnan organisoitumisen tapoihin, jotka ilmenevät uudenlaisessa hallinnassa, kuten erilaisiin ohjelmiin perustuvana kehittämisenä ja niiden kautta rahoitettuina projekteina (Rantala & Sulkuinen 2007; Sjöblom & Godenhjelm 2009).

Myös kuntaorganisaatiot ovat pitkälle integroituneet kehittämiskulttuuriin, jonka tyypillisenä piirteenä on organisoitua jonkin tehtävän tai tavoitteen saavuttamiseksi muodostetun projektin mukaan. Kuntien hajautuneessa konsernirakenteessa projekteilla on tärkeä rooli juuri paikallisen kehittämisen ja kumppanuuksien rakentamisessa. Projektit ovat mikroverkostoja, joiden dynamiikassa viestinnällä ja kumppanuuksilla on keskeinen merkitys. Projekti on kielellisen kommunikaation ja vuorovaikutuksen muoto (Uotila 2011 ja 2012).

Projektit voidaan ymmärtää dynaamisen yhteiskunnallisen muutoksen itsenäisiksi toimijoiksi. Projektit ovat määräaikaista ja tavoitteista yrityksiä, joilla on tarkoitus ja tavoitteet, omat resurssit sekä johto. Monilla projekteilla on nykyisin myös omat verkkosivut tai blogi. Muutama pieni projekti ei vielä saa aikaan suurta muutosta, mutta satojen tai jopa tuhansien projektien yhteisvaikutus paikalliseen kehitykseen – ja kehittämistä koskevaan keskusteluun – voisi jo olla merkittävä.

Projektien vaikuttavuuden kannalta kriittisen tärkeä kysymys onkin, miten avoimesti projektit kommunikoivat ja verkottuvat kohdeyleisönsä ja toistensa kanssa. Projekteja rahoitavissa ohjelmissa liikutellaan isoja taloudellisia resursseja. Projektimaailma on tärkeä osa uutta poliittista tilaa, jossa valta on hajautunut. Projektit ovat digitalisoituvan mediayhteiskunnan kiinnostavimpia toimijoita, joiden merkitystä viestinnän ja vuorovaikutuksen kannalta ei tällä hetkellä kuntaorganisaatioissa riittävästi tunnisteta. Projekteissa tuotetaan paljon sosiaalisen median sisältöä.

Myös tutkimuskaupunkien kehittämiskulttuurissa projekteilla on vakiintunut asema. Hieman yllättävää onkin, etteivät projektit tulleet esiin kyselyyn saaduissa valtuutettujen vastauksissa. Vaikuttaa siltä, että projektien merkitys on jäänyt huomaamatta tai niitä ei osata katsoa paikalliskehittämistä koskevan keskustelun näkökulmasta. Juuri projektien ansiosta löytyy tutkimuskaupungeista kuitenkin kiinnostavia kokeiluja ja avauksia, joilla voisi olla merkitystä kunnan kehittämiskulttuurin uudistamisessa.

Esimerkiksi Kouvolassa on rakennettu uudenlaista sosiaalisen median kanavaa ja rajapintaa nuorten ja opiskelijoiden suuntaan lähestymällä kaupungin imagoa huumorin ja kärjistyksen keinoin. Betonihelveti.fi-sivustolla rohkaistaan ajattelemaan itse ja julkaisemaan sisältöjä Kouvolan kehittämiseen liittyen. Mikkeliässä on puolestaan vuodesta 2013 lähtien toteutettu vuorovaikutteista ”Digitaalinen kaupunkiseikkailu” -tapahtumaa, jossa osallistetaan kaupunkilaisia ja erityisesti nuoria opiskelijoita. Tapahtumassa hyödynnetään verkko- ja mobiilipeliteknologiaa. Käytännön toteuttajana on sovelluspalveluyritys Observis Oy. Ideana on luoda kaupunkiin uudenlainen näkökulma pelillistämällä ja tuomalla nuoria houkuttelevaa festarimeininkiä kaupungin palveluiden ja ilmeen kehittämiseen. Samanhenkinen oli toukokuussa 2016 Mikkelin keskustan kauppakeskuksessa toteutettu Hackmikkeli-tapahtuma (www.hackmikkeli.fi), jossa kilpailtiin siitä, mikä tiimi luo parhaimman uuden digitaalisen palvelun kaupunkilaisille. Tapahtuma liittyi Mikkelin kaupungin kehitysyhtiön Miksein koordinoimaan projektiin. Voittaneen ”Lupa vaikuttaa” -sovelluksen tarkoituksena oli aktivoida kaupunkilaisten talkootoimintaa ja edistää kuntalaisten ja kunnan virkamiesten välistä kommunikaatiota.

Näille kiinnostaville kokeiluille on yhteistä ja tyypillistä, etteivät ne ole vielä kytkeytyneet kuntalaisen näkökulmasta ymmärrettävällä tavalla kaupunkiorganisaatioon tai kaupungin kehittämisestä käytävään laajempaan keskusteluun. Paikallisia päättäjiä näillä foorumeilla ei juuri lainkaan tapaa. Kokeilut havainnollistavat ja ilmentävät sitä, miten suuresti sosiaalisen median diginatiivit käyttötavat eroavat kuntaorganisaation omista nykykäytänteistä. Edellä mainitut projektit ja kokeilut osoittavat kuitenkin esimerkillään muutoksen tarpeen.

6 Kuntien paikkaperustainen kehittäminen ja some

Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen vuosina 2013–2015 toteuttaman, median uusia rooleja ja tehtäviä digitaalisessa merkitys yhteiskunnassa hahmotelleen hankkeen havainnoista syntyy seuraava yleisnäkymä: media on vuonna 2030 läpikietoutunut yhteiskuntaan, yrityksiin ja ihmisten arkeen. Niin yritykset kuin muutkin yhteisöt (kuten kunnat) tuottavat monimuotoisesti journalismia ja mediasisältöjä yhteiseen kommunikaatiokudokseen. Tiedon luotettavuus on koetuksella. Median ammattilaisten roolina on lähinnä koostaa ja kuratoida tietosisältöjä, ei niinkään tuottaa uutta tietoa. (Heinonen & Ruotsalainen 2014 a, b; Taylor ym. 2015.)

Heinonen ja Ruotsalainen kutsuvat (2014a, 11–13) ensisijaisesti verkossa tapahtuvaa tulevaisuuden verkkoviestintää ja journalismia diginatiiviksi, verkossa syntyneeksi ja sen arvot omaksuneeksi viestinnäksi. Diginatiivit julkaisut ovat jatkumoa blogeille. Niissä voidaan kirjoittaa periaatteesta mistä ja millä tyylillä tahansa. Lajityyppeinä ovat kommentti, analyysi ja essee. Hybridiset tekstit synnyttävät uudenlaista viestintää, joka kytkeytyy saumattomasti uusien arvoyhteisöjen jaettuihin intresseihin ja yhteiseen oppimiseen.

Mediayhteiskunnan kommunikaatiokudoksessa kunnat voidaan perustellusti nähdä paikkaperustaista kehittämistä korostavan poliittisen tilan

tulevaisuuden toimijoina. Kunnilla on rooli paikalliskehittämistä palvelevan tiedon sekä oppimisen organisoijina. Paikkaperustaisuudella tarkoitetaan kehittämistä, jossa paikan merkitykset, tulkinnat ja resurssit otetaan mukaan strategiseen kehittämiskeskusteluun. (Paikkaperustaisuudesta tarkemmin Luoto ym. 2016.) Kunnat ja kaupungit voidaan myös nähdä media-yhteiskunnan digitaalisen osallistumisen alustoina (platformeina), jotka saattavat yhteen toimijat ja datan (esim. Anttiroiko 2016).

Kunnat ovat perinteisiä paikallisen hallinnan instituutioita. Tähän pohjautuen kunnilla on digitalisoituvassa mediayhteiskunnassa luonteva tehtävä paikallisina arvoyhteisöinä. Kuntien tärkeänä tulevaisuuden tehtävänä on paikallistaa muutos paremmin hallittavaksi, tehdä taloudellisen, sosiaalisen ja ekologisen muutoksen monimutkaiset vaikutukset paikallisesti ymmärrettäviksi ja tartuttaviksi. Muutoksista käytävän keskustelun, tiedonmuodostuksen ja oppimisen yhteydessä paikallinen kehitys on muutettavissa haltuun otettavaksi todellisuudeksi, asioiksi ja ilmiöiksi, joihin jokainen kansalainen voi kokea pystyvänsä vaikuttamaan omalla toiminnalla.

Tulevaisuudentutkija Sirkka Heinosen (2009, 6) mukaan ”sosiaalisessa mediassa on kyse osallistumisesta, vuorovaikutuksesta ja jakamisesta, joka tapahtuu nettiyhteisöissä”. Tähän liittyvä kuntavisio olisi, että kunnille muotoutuu rooli digitalisoituvan yhteiskunnan paikallisen elinvoiman instituutioina ja verkostoina, jotka luovat edellytyksiä kuntayhteisön osallistumiselle, vuorovaikutukselle ja keskinäiselle jakamiselle.

Mainittu visio kytkeytyy sekä hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuudesta esitettyihin näkemyksiin (esim. Ilmola & Casti 2014) että toukokuun alussa 2015 voimaan tulleen kuntalain (410/2015) osoittamaan kuntien vastuuseen. Uusi kuntalaki velvoittaa paikallisia päättäjiä pitämään huolta kuntalaisten monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista niin asioiden valmistelussa ja suunnittelussa kuin jatkuvassa kehittämisessä.

Seuraavassa esitämme tutkimuksen havaintoihin liittyen muutamia ratkaisuja siihen, miten kunnat voisivat kehittyä mediayhteiskunnassa vaikuttaviksi, paikallista elinvoimaa ja osallistumista edistäviksi toiminnallisiksi alustoiksi. Seuraavat kolme esitystä pureutuvat kukin yhteen ongelma-alueeseen: a) uuden ja perinteisen median suhteeseen, b) sosiaalisen median hajanaisuuteen sekä c) älykkäiden digitaalisten sovellusten hyödyntämiseen.

Kuntien ja paikallismedian kumppanuus

Mediatutkijoiden mukaan sosiaalisen median nousu on vaikuttanut kokonaisvaltaisesti perinteisen median kenttään. Toimintatavat ja liiketoimintaideat ovat muuttuneet radikaalisti, mutta on virheellistä väittää, että sosiaalinen media olisi syrjäyttämässä perinteistä mediaa. Kyse on oikeammin siitä, että perinteinen ja uusi media etsivät uudenlaista synergiaa ja yhteistyön muotoja, eikä niitä enää voi edes selkeästi erottaa toisistaan. Niin kauan kuin media työstää kieltä ja kuvia viestinnässään, on journalistisella osaamisella oma sijansa uudessa mediassa. Mediayhteiskunnan muutoksessa erityisen tärkeää on journalismiin usein liitetty vaatimus viestinnän laadusta ja totuudellisuudesta.

Mobiilin median yleistymisestä huolimatta suomalaiset lukevat edelleen perinteisiä sanomalehtiä, katselevat televisiota ja kuuntelevat radiota huomattavan paljon. Paikallislehdillä on suhteellisen vahva asema erityisesti lähivuotisten välittäjinä ja paikallisten keskustelujen ylläpitäjinä. Kuntien toiminnassa ja niiden toiminnan seuraamisessa paikalliset mediat ovat tärkeitä. Kuntien kehittämisestä käytyjä keskusteluja referoidaan ja keskustelua myös käydään pienimuotoisesti paikallislehtien digitaalisilla ja painetuilla sivuilla. Kansalaiskommentointi ja keskustelu ovat osin siirtyneet verkkoon lehtien verkkoversioiden myötä. Keskustelu- ja kommentointimahdollisuudet ovat jatkuvasti lisääntyneet, ja kuntalaiset ovat osallistuneet keskusteluun.

Kuntien paikalliskehittämistä koskevien keskustelujen näkökulmasta olisikin perusteltua kehittää edelleen perinteisen median, paikallisten sanomalehtien ja paikallisradioiden, sekä sosiaalisen median eri muotojen välistä vuorovaikutusta. Perinteinen media on myös monille paikallispoliitikoille sosiaalista mediaa tutumpi ympäristö. Sitä pidetään myös somea vakaampana ja luotettavampana foorumina, jossa on mahdollista luoda keskustelulle jossain määrin hallittavat puitteet ja säännöt.

Paikallisten medioiden merkitykseen liittyen on nostettu esiin käsite hyperlocal, jolla viitataan voimakkaasti paikallisiin yhteisöihin ja ilmiöihin kiinnittyvään mediaan. Metzgar kumppaneineen (2011, 3) määrittelee tämän hyperpaikallisen median verkossa toimivaksi, alueperustaiseksi ja yhteisö-

orientoituneeksi ja paikallista sitoutumista edistäväksi toimintatavaksi, joka täydentää ja tarkentaa median tuottamaa kuvaa kohteena olevasta alueesta tai aiheesta.

Kuntien ja paikallisen median yhteistyön tiivistyminen hyperpaikalliseksi kumppanuudeksi ei itsessään kyseenalaista vapaan tiedonvälityksen ja journalistisen vapauden ideaa. Sosiaalisessa mediassa perinteisen median rooli ”vallan vahtikoirana” voi jopa vahvistua. Sosiaalisen median kulttuuri on jo vaikuttanut perinteiseen mediaan, ja tämän liiton odotetaan syvenevän. Kuntaorganisaation lähentyminen paikallista mediaa kohtaan voisi tuoda viestinnällisiä vaikutteita myös uudistuvan kuntaorganisaation toimintakulttuuriin.

Kokoavat keskustelualustat ja sovellukset avointen projektien paikalliskehittämisessä

Kuntaorganisaatioiden läsnäolo somessa on nykyisin pirstaleista, mikä vaikeuttaa paitsi some-tilien löytämistä myös niiden hallinnointia. Tutkimuskaupunkien some-kanavien välillä ei juuri lainkaan ollut linkityksiä esimerkiksi Facebookista Twitteriin tai toisin päin. Eri toimijoiden tilit ovat hajallaan. Paikallisen kehittämisen kannalta tärkeitä kokonaiskuvaa on mahdoton hahmottaa.

Tiedämme, että sosiaalisen median kenttä on luonnostaan hajanainen, jopa jatkuvasti hajautuva. Kunnat ovat olleet passiivisia tai haluttomia panostamaan uusien foorumeiden tai sovellusten kehittämiseen ja käyttöön-ottoon. Melko yksinkertaisillakin toimilla päästäisiin eteenpäin. Ensi vaiheessa voitaisiin hajallaan olevat sosiaalisen median välineet koota omaan portaaliin, jonka alaisuudessa toimijakohtaiset sivut olisivat. Näin sosiaalisen median sfääristä blogeineen ja muine keskustelukanavineen saataisiin kuntalaisille paremmin havaittava ja yhtenäisempi kuva. Sosiaalisen median nykyistä selkeämpi hahmottaminen voisi houkuttaa myös uusia käyttäjiä.

Yhtenäisemmän ja näkyvämmän keskusteluportaalin taustalla tulisi vaikuttaa näkemys keskustelevalammasta kansalaisten kunnasta. Kunnan tehtävä ei ole vain hallinnoida ja tuottaa palveluja, vaan toimia myös kuntalaisten

kanssakäymisen ja vaikuttamispyrkimysten näkyvänä alustana sekä mobilisoida ja kannustaa kuntalaisia osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttavaan toimintaan. Tässä onnistuminen edellyttäisi paitsi uusien foorumeiden luomista myös selkeämpää ja yhtenäisempää vaikutusmahdollisuuksien markkinointia.

Kuntien paikalliskehittämiseen on vakiintunut moninaisten projektien pohjalta erityinen julkisen rahoituksen ja kehittämisen muoto. Puhutaan projektiyhteiskunnasta, jonka toimijat muodostavat laajan projektityöntekijöiden luokan (Sjöblom & Godenhjelm 2009; Kovách & Kučerová 2006). Kymmenistä tai jopa sadoista jatkuvasti käynnissä olevista projekteista muodostuu hajautunut, mikro-organisoitu ja johdettu kehittämisen ja kehittämiskeskustelujen käytäntö.

Projekteissa työskentelee tavoitteellisia kehittäjiä, useat kokeneita projektityön ammattilaisia. Projekteja, lyhytaikaisia kokeiluja ponnahtelee julkisuuteen ja medioihin sieltä täältä. Tämän tutkimuksen eräs havainto on, ettei tätä projektikulttuuria pysty hahmottamaan sosiaalisen median avoimilla keskustelufoorumeilla. Puhumattakaan, että kuntalaiset pystyisivät muodostamaan kokonaisvaltaisen kuvan esimerkiksi oman asuinalueensa tai kiinnostuksensa osalta. Mitä itseä kiinnostavia projekteja kunnassani tai kulmakunnassani on käynnissä?

Projektimuotoisen kehittämisen hahmoton olemus ja järjestäytymätön vuorovaikutus johtavat julkisten varojen tehottomaan käyttöön. Olisi hyödyllistä kehittää läpinäkyvämpää ja avoimempaa projektikulttuuria, jossa myös sosiaalinen media olisi integroituneesti mukana. Näin voitaisiin parantaa projektien välistä vuorovaikutusta sekä kuntalaisten mahdollisuuksia osallistua projekteihin. Projektikansalaisuuden vahvistaminen olisi luonnollinen osa uudistuvan kunnan osallistumiskulttuuria ja oppimista (Hyyryläinen 2013, 69). Esimerkiksi yrittäjät ovat kymmenien kehittämisprojektien kohderyhmänä, mutta yrittäjien arjessa ei useinkaan ole mahdollista osallistua niihin. Projekteista ei saa helposti tietoa, vaikka kymmenet tai sadat projektipäälliköt työskentelevät juuri yritysten menestyksen eteen. Hybridinen projektimaailma olisi mahdollista ottaa paremmin haltuun ja tehdä näkyväksi sosiaalisessa mediassa.

Koneällyn tuottamien analyysien hyödyntäminen kuntien kehittämisessä

Tieto- ja viestintäteknologisissa välineissä ja sovelluksissa on nykyisin ominaisuuksia, joita voidaan kutsua älykkäiksi. Laitteissa olevat ohjelmistot kykenevät tekemään analyyskejä ja oppimaan saadun palautteen ja keskinäisen vuorovaikutuksen perusteella. Sosiaalisen median verkostoissa niistä tuleeekin toimijoita, joiden kanssa ihmiset ovat vuorovaikutuksessa. Esimerkiksi ohjelmistojen kyky ymmärtää sanojen ja lauseiden merkityksiä kehittyi koko ajan. Semioottisesti kyvykkäät koneet (Honkela 2012) voivat melko nopeasti viedä meidät tilanteeseen, että esimerkiksi kunnan kokoisena organisaation sisällä ja sen rajapinnoilla tapahtuvista keskusteluista ja dokumenteista voidaan tehdä tehokkaasti koosteita ja sisältöjä kuvailevia analyyskejä.

Näin ajateltuna koneäly tulisi apuun moninaisten keskustelujen kokoaamisessa ja ryhmittelemisessä esimerkiksi osana strategiaprosessia. Kunnan eri toimialoilta saataisiin esiin monipuolisesti ne asiat, joita keskusteluissa pidetään tärkeinä. Tällaisista sovelluksista odotetaan läpimurtoja esimerkiksi hyvinvointialan ja hyvinvoinnin edistämisen alueilla. Näköpiirissä on myös hyvinvointisovelluksia, jotka yhdistelevät tilastollista dataa ja kokeuksellista tietoa. Hyvinvointi-informatiikan tutkimus on edennyt ensimmäisiin käytännön kokeiluihin (esim. Honkela ym. 2012). Myös erilaisia ratkaisuja ja kehittämisideoita voitaisiin kerätä, koota ja jalostaa pidemmälle viedyn massiivisen tietoaineiston käsittelyautomaatiikan avulla. Näin kuntaorganisaatiossa pystyttäisiin nykyistä paremmin tunnistamaan ne asiat, jotka kiinnostavat kuntalaisia tai joita kunnan palvelurajapinnassa olevat henkilöt pitävät työssään tärkeinä.

Koneällyn ja -analyysien kehityksen myötä suuri tiedon ja informaation määrä tai tiedon moninaisuus eivät olisi uhkakuva resurssien niukkuudesta kärsivälle hallinnolle. Nykyisin kuulee sanottavan, että tietoa on liikaa. Sillä tarkoitetaan yleensä sitä, että kaikkea relevanttiakaan tietoa ei ole nykyisillä resursseilla mahdollista analysoida, jalostaa ja käyttää. Aika- ja henkilöresurssit eivät riitä. Tähän ongelmaan törmätään muun muassa siinä, kun keskustellaan kansalaisten henkilökohtaisen tiedon, niin kutsutun ”my data” käytöstä. My data on henkilötasolta kerättyä tai jatkuvasti kerättävää ajankohtaista tietoa esimerkiksi kuntalaisten hyvinvoinnista tai palvelu-

tyytyväisyydestä. Tietoa saadaan jatkuvasti valtavia määriä, ja ne muodostavat massiivisia tietokantoja (big data), jonka käsittelyn esteenä on käsittely- ja analyysitekniikan kehittymättömyys. (World Economic Forum 2011.)

Edellä esitettyjen ideoiden tarkoituksena ei ole teknisin ratkaisuin etäännyttää kuntalaisia paikallisista päättäjäistä tai kuntaorganisaatioissa toimivista ammattilaisista, vaan päinvastoin kehittää uudistuvien kuntaorganisaatioiden ja kuntayhteisöjen rakentavaa keskustelua ja vuorovaikutusta hyödyntämällä kehittyneitä tiedon ja datan käsittelyä. Tehtävässä onnistuminen edellyttää vahvaa ihmisenäkökulmaa teknologiseen muutokseen. Tietoteknologiaan onkin alettu ottaa entistä vahvemmin myös yhteiskuntatieteellisiä ja humanistisia näkökulmia. Digitaaliset ihmistieteet ovat uusi kansainvälinen, monitieteinen ja kasvava tutkimusala, jossa muun muassa edellä esiin nostettuihin kysymyksiin etsitään ratkaisuja.

Uudet teknologiat eivät luonnollisesti poista poliittisten arvovalintojen merkitystä. Poliitikassa toimivien henkilöiden pitää keskittyä siihen tärkeään tehtävään, johon heidät on kansalaisten luottamuksen varassa valittu – tekemään yhteiskunnan kannalta tärkeitä arvopohjaisia linjavalintoja.

Osa uusien kuntien tulevaisuudesta avautuu parhaillaan työstettävien institutionaalisten ratkaisujen kautta. Ne luovat toiminnalle yleiset puitteet. Kouvolan, Mikkelin ja Seinäjoen kaltaisille keskikokoisille muutoskaupungeille meneillään oleva digitaalinen rakennemuutos tarjoaa historiallisen mahdollisuuden ottaa osa kehityksen ajureista omiin käsiin ja rakentaa omaehtoisesti omaa tulevaisuutta digitalisoituvan yhteiskunnan paikallisina instituutioina. Pieniä kuntia yhdistäneillä kaupungeilla on tärkeä rooli paikallisen muutoskestävyyden ja yhdenvertaisen paikalliskehityksen edistäjinä.

Digitalisaation myötä sosiaalinen media on nopealla tahdilla kietoutumassa yhteiskunnan rakenteelliseen uudistumiseen. Tässä kokonaisuudessa valtasuhteet jäsentyvät uusilla ja vaikeasti ennakoitavissa olevilla tavoilla. Valta on somessa dynaamista. Sitä on helpompaa ottaa kuin pitää. Valtaa voi edelleen käyttää power over -merkityksessä ja saada toinen käyttäytymään halutulla tavalla. Toisaalta power to -merkityksessä valta on myös

somessa asioiden ajamisessa välttämätön voima. Digitalisaation kiihdyttämä valtasuhteiden muutos on käynnissä myös kunnissa.

Somessa muotoutuva valta näyttäytyy monille uhkana, mutta se tarjoaa myös mahdollisuuksia hakea ongelmiin ratkaisuja. Kuntien päätöksentekijöillä ja kuntalaisilla on monia mahdollisuuksia tarttua somen valtaan. Tarvitaan osaamista ja näkemystä mutta myös rohkeata uusien sovellusten kehittämistä ja kokeilua. Kunnille on avautunut tilaisuus ottaa oma roolinsa paikallisina arvoyhteisöinä sekä ohjata digitaalista viestintää yhteistä hyvää edistävään suuntaan.

Lähteet

- Ahvenainen, M., Hietanen O. & Huhtanen H. (2009a). Smart Forest @ Future Home – Älykkäästi kotona pidempään (ÄLYKOP) -hankkeen tulevaisuusprosessin loppuraportti. Tulevaisuuden tutkimuskeskus. Tutu-julkaisu 4/2009. Turun kauppakorkeakoulu.
- Ahvenainen, M., Hietanen O. & Huhtanen H. (2009b). Tulevaisuus paketissa. Tulevaisuuden tutkimuskeskus. Tutu-julkaisu 2/2009. Turun kauppakorkeakoulu.
- Anttiroiko, A.-V. (2015). Verkostoyhteiskunta. Verkostot yhteiskuntatutkimuksessa. Eriksson K. (toim.) Gaudeamus. 180–195.
- Anttiroiko, A.-V. (2016). City-as-a-Platform: The Rise of Participatory Innovation Platforms in Finnish Cities. Sustainability 8/922.
- Arendt, H. (2002). Vita Activa. Ihmisenä olemisen ehdot. Vastapaino. Tampere.
- Bilbao-Osorio, B., Dutta, S. & Lanvin, B. (eds.) (2014). The Global Information Technology Report 2014. Rewards and Risks of Big Data. World Economic Forum. Geneva.
- Boyd, D. M. & Ellison, N. B. (2007). Social Network Sites: Definition, History and Scholarship. Journal of Computer-mediated Communication. Vol. 3, Is. 1. 210–230.
- Castells, M. (2000). The Rise of Network Society. 2. painos. Oxford. Blackwell.
- Castells, M. (2009). Communication Power. New York. Oxford University Press.
- Dahl, R. A. (1957). The Concept of power. Behavioral Science 2(3), 201–215.
- della Porta, D. (2013). Can Democracy be saved: participation, deliberation and social movements. Cambridge: Polity Press.
- Hagerlund, T. (2014). Kuntien verkkoviestintä ja sosiaalisen median käyttö -kysely 2014. Kuntaliitto. <http://www.kunnat.net/fi/Kuntaliitto/media/tiedotteet/2014/04/201404some/Kuntien%20verkkoviestinn%C3%A4n%20ja%20sosiaalisen%20median%20kysely%202014%20-%20tulokset%20FI.pdf>

- Heinonen, S. & Ruotsalainen, J. (2014a). Sirpaleinen symbioosi. MEDEIA-hankkeen tulevaisuuslinikka I ”Media ja journalismi 2030. Heikkoja signaaleja ja uusia alkuja 4.4.2014.” Tulevaisuuden tutkimuskeskus. Tutu e-julkaisuja 8/2014. Turun yliopisto.
- Heinonen, S. & Ruotsalainen, J. (2014b). Uusi journalismi? MEDEIA-hankkeen Tulevaisuuslinikka II 23.10.2014. Tulevaisuuden tutkimuskeskus. Tutu e-julkaisuja 16/2014. Turun yliopisto.
- Heinonen, S. (2009). Sosiaalinen media. Avauksia nettiyhteisöjen maailmaan ja vuorovaikutuksen uusiin muotoihin. Tulevaisuuden tutkimuskeskus. Tutu e-julkaisuja 1/2009. Turun kauppakorkeakoulu.
- Helsingin Sanomat (2016). Epävarmuus haittaa palvelujen kehittämistä. Kuntapolitiikka: Kuntajohtajat moittivat hitaita päätöksiä. Toimittaja Jaana Savolainen. HS 18.4.2016.
- Honkela, T., Izzatdust, Z. & Lagus, K. (2012). Text Mining for Wellbeing – Selecting Stories Using Semantic and Pragmatic Features. In: A.E.P. Villa (eds.) ICANN 2012. Part II. LNCS 7553, 467–474.
- Honkela, T. (2012). Semioottisesti kyvykkäät koneet sovelluksineen. Futura 2/2012. Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry. Helsinki. 27–41.
- Hyyryläinen, T. (2013). Paikallisuus ja vastavoimaliikkeet verkostoyhteiskunnassa. Teoksessa: Björn, I., Jokinen, P., Kotilainen, J., Schuurman, N., Sireni, M. (toim.) Korpisisiologi(aa). 59–72.
- Ilmola, L. & Casti, J. (2014). Hyvinvointiyhteiskunta 2030. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 2/2014.
- Jenkins, H. (2006). *Convergence Culture. Where the Old and New Media Collide*. New York University Press.
- Jenkins, H. & Deuze, M. (2008). Editorial, *Convergence Culture. The International Journal of Research into New Media Technologies*. Sage. 14:1, 5–12.
- Kuntalaki 2015. Kuntalaki 410/2015. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150410>
- Kováč, I. & Kučerová, E. (2006). The Project Class in Central Europe: The Czech and Hungarian Cases. *Sociologia Ruralis*. Volume 46, Issue 1, 3–21.
- Kuntarahoitus (2016). Viisi väitettä kuntataloudesta: talouspäättäjien näkemykset julkisen sektorin mahdollisuuksista ja uhkista. Kuntarahoituksen trendiraportti. Huhtikuu 2016.
- Lappalainen, P. (2005). Verkolla valtaa. Internet ja poliittisen kansalaistoiminnan näkymät. SoPhi 98. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylän yliopisto. Minerva Kustannus Oy.
- Lappalainen, P. (2002). Poliittisen tyylin taito. Vastapaino. Tampere.
- Luoto, I., Kattilakoski, M. & Backa, P. (toim.) (2016). Näkökulmana paikkaperustainen yhteiskunta. Platsbaserat samhälle som perspektiv. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Alueiden kehittäminen 25.
- Manninen, A. (2010). Palveluja vai byrokraatia? Suomen kunnallishallinto sotien jälkeen. Kunnallisan alan kehittämisiäitiö. Edita Publishing Oy. Helsinki.
- Matikainen, J. (2009). Sosiaalisen ja perinteisen median rajalla. Viestinnän tutkimuskeskus CRC, Helsingin yliopisto.

- Metzgar, E. T., Kurpius, D. D. & Rowley, K. M. (2011). Defining hyperlocal media: Proposing a framework for discussion. *New Media & Society*. Sage. 1–16.
- Naím, M. (2013). *The End of Power. From Boardrooms to Battlefields and Churches to States, Why Being in Charge Isn't What It Used to Be*. Basic Books.
- Pietikäinen, P. (toim.) (2010). *Valta Suomessa*. Gaudeamus.
- Rantala, K. & Sulkunen, P. (toim.) (2007). *Projektiyhteiskunnan kääntöpuolella*. Gaudeamus.
- Reimer, B. & Brett, M. (2013). Scientific Knowledge and Rural Policy: A long-distant Relationship. *Sociologia Ruralis*. Vol. 53, Number 3, 272–290.
- Riukulehto, S. (toim.) (2016). *Kunnan, rajat, kulttuuri. Muutoskokemuksia. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura*. Helsinki.
- Rättilä, T. (2007). Sosiaalisen median mahdollisuudet kodin, koulun ja kunnan viestinnässä. Blogipäiväri-tutkimushankkeen loppuraportti. Tampereen yliopiston julkaisuja, sarja B, 47.
- Rättilä T. & Rinne, J. (2016). *Kuntademokratia kaksilla raiteilla. Kunnallisalan kehittämmissäätiön Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 96*.
- Sauri, P. (2015). *Julkishallinto ja sosiaalinen media. Kunnallisalan kehittämmissäätiön Polemia-sarjan julkaisu nro 98*. Helsinki: Kaks – Kunnallisalan kehittämmissäätiö.
- Seppänen, J. & Väliaverronen, E. (2013). *Mediayhteiskunta*. 2. painos. Vastapaino.
- Sjöblom, S. & Godenhjelm, S. (2009). Project Proliferation and Governance – Implications for Environmental Management. *Journal of Environmental Policy & Planning*. 11:3, 169–85.
- Sosiaalisen median sanasto (2010). Sanastokeskus TSK 40. Helsinki.
- Syvjäjärvi, A. & Kaurahalme, O.-P. (2010). Sosiaalinen media osana kuntien avoimuutta, demokratiaa ja kehittyntä tiedon hallintaa. *Kunnallistieteellinen aikakauskirja* 38 (2010): 4, 341–363.
- Tarasti, L. (2016). Valtion aluehallinnon ja maakuntahallinnon uudistaminen – lukuun ottamatta sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta. Valtiovarainministeriön julkaisu 3/2016. Hallintopolitiikka. Valtiovarainministeriö.
- Taylor, A., Heinonen, S., Ruotsalainen, J. & Parkkinen, M. (2015). *Highlightning media & Journalism futures 2030. Survey on weak signals and emerging issues*. Finland Futures Research Centre. eBook 3/2015. University of Turku.
- Tilastokeskus (2014). Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö 2014. http://tilastokeskus.fi/til/sutivi/2014/sutivi_2014_2014-11-06_fi.pdf
- Uotila, P. (2011). Projektin suunnittelun narratiivinen rakentuminen. *Acta Wasaensia* no 236. *Kielitiede* 42, soveltava kielitiede. http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-336-3.pdf
- Uotila, P. (2012). Projektin kehittämisen sisältönä. Teoksessa Merja Koskela & Niina Mäntylä (toim.) *Viestinnän ja kaksikielisuuden hyvät käytänteet aluehallinnon uudistuksessa*, 146–162. Vaasan yliopiston julkaisuja. Selvityksiä ja raportteja 181. Vaasa. http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-427-8.pdf

- Zimmerbauer, K. (2016). Alueiden sekamelska. Vanhaa ja uutta regionalismia aluejärjestelmän muutoksessa. Teoksessa Riukulehto, S. (toim.) Kunnan, rajat, kulttuuri. Muutoskokemuksia. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki. 23–45.
- Valtiovarainministeriö (2014). Kunnat turbulenssissa – Millainen on tulevaisuuden kunta? Tulevaisuuden kunta -asiantuntijatyöryhmän keskustelupaperi.
- World Economic Forum (2011). Personal Data: The Emergence of a New Asset Class.

Kuntien strategiat

- Kestävän kasvun ja hyvinvoinnin Mikkeli Mikkelin kaupunkistrategia 2014–2017.
http://www.mikkeli.fi/files/atoms/files/strategia-asiakirja_2013.pdf
- Luonnollinen kasvukeskus Kouvolan kaupunkistrategia 2014–2010. Kouvola.
<http://ep.kouvola.fi/kokous/20133148-10-1.PDF>
<http://ep.kouvola.fi/kokous/20133148-10-2.PDF>
http://www.kouvola.fi/material/attachments/newfolder_196/newfolder_7/YZB-5keLq1/kaupunkistrategia2013web.pdf
- Seinäjoen kaupunkistrategia 2013–2020. https://www.seinajoki.fi/material/attachments/seinajokifi/seinajoenkaupunki/paatoksenteko/6JBKWBEon/Seinajoen_kaupunkistrategia_2013-2020.pdf

Muita verkkosivuja

- <http://www.betonihelvetti.fi/>
<http://hackmikkeli.fi/>

Liitteet

Liite 1. Kouvolan, Mikkelin ja Seinäjoen kaupunkien tilastollista kuvausta

	KOUVOLA	MIKKELI	SEINÄJOKI	KOKO MAA
Maapinta-ala, km ² 1.1.2013	2 558	2 549	1 432	303 891
Taajama-aste, % 1.1.2012	85,6	79,0	89,8	84,7
VÄESTÖ				
Väkiluku 31.12.2013	86 926	54 635	60 354	5 451 270
Väkiluvun muutos, % 2012–2013	-0,4	0,2	1,3	0,5
0–14-vuotiaiden osuus väestöstä, % 31.12.2013	14,3	14,7	18,3	16,4
15–64-vuotiaiden osuus väestöstä, % 31.12.2013	62,4	62,9	64,6	64,2
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä, % 31.12.2013	23,3	22,4	17,1	19,4
Ruotsinkielisten osuus väestöstä, % 31.12.2013	0,3	0,1	0,2	5,3
Ulkomaiden kansalaisten osuus väestöstä, % 31.12.2013	2,6	1,9	1,5	3,8
Kuntien välinen muuttovoitto/-tappio, henkilöä 2013	-332	38	341	0
Syntyneiden enemmitys, henkilöä 2013	-256	-61	330	6 662
Perheiden lukumäärä 31.12.2013	23 904	14 851	16 443	1 471 085
Valtionveronalaiset tulot, euroa/tulonsaaja 2011	25 242	24 184	26 599	26 555
ASUMINEN				
Asuntokuntien lukumäärä 31.12.2013	43 670	27 355	28 572	2 599 613
Vuokra-asunnossa asuvien asuntokuntien osuus, % 31.12.2012	26,4	30,4	29,7	30,5
Rivi- ja pientaloissa asuvien asuntokuntien osuus asuntokunnista, % 31.12.2013	61,9	56,4	67,7	54,0
Kesämökkien lukumäärä 31.12.2013	7 729	10 288	864	498 694
KOULUTUS				
Vähintään keskiasteen tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä, % 31.12.2012	66,5	69,6	73,2	68,5
Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä, % 31.12.2012	23,4	27,7	30,6	28,7

	KOUVOLA	MIKKELI	SEINÄJOKI	KOKO MAA
TYÖMARKKINAT				
Kunnassa olevien työpaikkojen lukumäärä 31.12.2011	34 211	23 411	29 960	2 354 422
Työllisten osuus 18–74-vuotiaista, % 31.12.2012	55,2	57,1	63,5	60,1
Työttömyysaste, % 31.12.2012	13,4	12,1	9,2	10,7
Kunnassa asuvan työllisen työvoiman määrä 31.12.2012	34 637	22 423	26 864	2 339 904
Asuinkunnassaan työssäkäyvien osuus työllisestä työvoimasta, % 31.12.2011	86,0	90,3	82,4	67,0
Alkutuotannon työpaikkojen osuus, % 31.12.2011	3,9	3,9	2,9	3,5
Jalostuksen työpaikkojen osuus, % 31.12.2011	24,2	20,4	24,8	22,1
Palvelujen työpaikkojen osuus, % 31.12.2011	70,6	74,5	71,2	73,1
Toimialaltaan tuntemattomien työpaikkojen osuus, % 31.12.2011	1,3	1,2	1,1	1,3
Taloudellinen huoltosuhde, työvoiman ulkopuolella tai työttömänä olevat yhtä työllistä kohti 31.12.2012	1,52	1,43	1,22	1,32
Eläkkeellä olevien osuus väestöstä, % 31.12.2012	29,7	28,2	21,6	24,2
YRITYKSET				
Yritystoimipaikkojen lukumäärä 2012	5 016	3 362	4 371	352 299

Lähde: Tilastokeskus

<https://www.stat.fi/tup/kunnat/kuntatiedot/286.html> [Luettu 1.11.2015]

<https://www.stat.fi/tup/kunnat/kuntatiedot/491.html> [Luettu 1.11.2015]

<https://www.stat.fi/tup/kunnat/kuntatiedot/743.html> [Luettu 1.11.2015]

Liite 2. Tutkimuksen metodologisen otteen kuvausta

Tutkimuksen keskeinen aineistonkeruu kohdistettiin tutkimuskaupunkien omaa kehittämistä koskeviin some-keskusteluihin ja vuorovaikutustilanteisiin. Monilla kaupunkien toimijoilla on luottamus- tai työtehtävään liittyvien verkostojen lisäksi sekä henkilökohtaisia että esimerkiksi ammattiin liittyviä verkostoja, joiden kanssa he pitävät yhteyttä somessa. Näitä verkostoja ja vuorovaikutustilanteita ei tutkimuksessa ollut mahdollista kattavasti selvittää. Aineistoon ei siten sisälly esimerkiksi kunnanjohtajien tai poliitikkojen toiminta valtakunnallisissa tai kansainvälisissä Twitter-keskusteluverkoissa tai tilit, joita luottamushenkilöt tai virkamiehet käyttivät muutoin kuin virka-asemansa puolesta.

Somen laajuuden ja verkostomaisen rakenteen vuoksi oli hyvin haasteellista tunnistaa ja tavoittaa kaikkia mahdollisia kohdekaupunkien paikalliskehittämiseen liittyviä keskusteluja. Ensimmäinen rajaus tehtiin hakutekniikan perusteella. Keskusteluja etsittiin internetistä hakukoneiden avulla, jolloin huomioiduksi tulivat ainoastaan verkkosovellukset. Tutkimuksessa ei siten analysoitu esimerkiksi pikaviestipalveluissa käytyjä keskusteluja.

Toisena hakukriteerinä oli, että tarkasteluun poimittiin sellaisia tutkimuskaupunkeja koskevia foorumeita ja keskusteluja, jotka niistä kiinnostunut toimija voisi etsiessään löytää ilman erityistietämystä, ikään kuin aktiivisen kuntalaisen lähtökohdista. Tällaisiksi laskettiin muun muassa suositut keskustelupalstat, paikallislehtien ja kaupunkien tarjoamat keskustelufoorumit, paikallisten toimijoiden blogit ja some-tilit, jotka ovat löydettävissä toimijoiden omilla nimillä.

Kaupunkien some-kanavia etsittiin niiden oman tiedotuksen avulla, lähinnä kaupunkien virallisilta internetsivuilta. Sen lisäksi tehtiin täydentäviä hakuja käytetyimmissä yhteisöpalveluissa ja verrattiin tutkimuskaupunkien tilannetta Suomen kuntien somen käytöstä Kuntaliiton tekemään kyselyyn perustuen.

Somessa käytyjä tutkimuskaupunkeja koskevia paikalliskehittämistä koskevia keskusteluja kartoitettiin paikallispoliitikkojen, hallintovirkamiesten ja kaupunkien käyttäjätilien avulla. Kartoitus tehtiin kesä-elokuussa 2015. Kaupunginhallituksen, kaupunginvaltuutettujen ja johtavien virkamiesten

käyttämää some-kanavia etsittiin tekemällä internethakuja seuraavien hakusanojen perusteella: poliitikon/virkamiehen nimi, kaupunki, blogi tai Facebook. Lisäksi Twitteriin tehtiin hakuja nimien perusteella. Siten tutkimuksen tarkastelu kohdistuu vain sellaisiin tileihin, joita tarkastellut henkilöt käyttivät omilla nimillään.

Tutkimuksen verkko-aineisto kerättiin internethakuja käyttäen, jolloin älypuhelinsovellukset rajautuivat tarkastelun ulkopuolelle. Tätä ei nähty isona ongelmana, koska tutkimuksessa haluttiin keskittyä sellaisiin sosiaalisen median sovelluksiin ja käyttötapoihin, jotka ovat olennaisia kunnan kokonaisvaltaisen kehittämisen kannalta. Yksittäisten poliitikkojen tarkastelun yhteydessä huomattiin esimerkiksi, että vaikka poliitikko käytti Instagram-kuvasovellusta omalla nimellään, edes vaalikampanjaan liittyvät kuvat eivät synnyttäneet poliittista keskustelua. Kuvien jakamiseen perustuvat sovellukset eivät näyttäneet olevan poliittisen keskustelun kannalta keskeisiä kanavia.

Kansalaisten käymien keskustelujen rajaaminen osoittautui erityisen haastavaksi, koska toimijoiden määrä on erittäin suuri. Kansalaisten käymiä paikalliseen kehittämiseen liittyviä keskusteluja etsittiin yleisimmin käytyistä yhteisöpalveluista, internetin keskustelupalstoilta ja blogiportaaleista käyttämällä hakusanana tutkimuskaupunkien nimiä. Lisäksi paikallislehtien sivuilta tarkasteltiin uusimpien paikallisuutisten alla käytyjä keskusteluja. Paikalliskehitykseen liittyvää keskustelua löytyi sekä paikallislehtien sivuilta että keskustelupalstoilta, joissa kummissakin keskustelu koostui pääasiassa yksittäisistä kommenteista. Paikallislehtien sivuilla aiheet olivat kuitenkin paikalliskehityksen kannalta mielekkäämpiä ja keskustelutyylillä rakentavampi kuin avoimilla keskustelupalstoilla. Myös esimerkiksi Uuden Suomen blogiportaalista löytyi valvutunutta yhteiskunnallista keskustelua, joskin paikallisista aiheista valtakunnallisesti toimivassa portaalissa syntyi hyvin vähän keskustelua.

Paikallispoliittisiin aiheisiin liittyviä keskusteluja etsittiin ja analysoitiin erikseen kolmen paikallispoliitikon pitämän blogin yhteydessä. Kustakin tutkimuskaupungista valittiin tarkasteluun yksi poliitikko somen käytöstä tehdyn alkukartoituksen perusteella siten, että he edustivat kukin erilaista somen käyttötapaa tai tyyliä. Analyysiin valittiin yksi poliitikko kustakin some-tyylistä niin, että valituksi tuli samalla yksi poliitikko kustakin tutkimus-

kaupungista. Vaikka kustakin tutkimuskaupungista tuli tarkastelluksi vain yhdenlainen some-poliitikko, tämä ei tarkoita, etteikö kaikista tutkimuskaupungeista löytyisi useampia eri tyylien edustajia. Valittujen poliitikkojen blogien kirjoitukset luokiteltiin ensin aihepiirin mukaan ja sitten tarkasteltiin tarkemmin niitä tekstejä, jotka kirjoittaja oli kirjoittanut poliitikko-identiteettinsä puolesta. Raportointivaiheessa poliitikkojen oikeat nimet muutettiin toisiksi.

Tämän tutkimuksen tavoitteena ei ollut etsiä tutkimuskaupunkien toimijoiden keskinäisiä eroja somen käytössä. Paikallispoliitikoiden somen käyttöyleistä ei tällä aineistolla voida esittää kaupunkikohtaisia eroja. Toisaalta kaikista tutkimuskaupungeista löytyi alkukartoituksessa sekä aktiivisia että vähemmän aktiivisia some-poliitikkoja ja hallintovirkamiehiä. Tutkimuskaupunkien asukkaiden yleistä some-aktiivisuutta ei tässä tutkimuksessa tarkasteltu.

Nykytilanteen kartoittamiseksi tutkimuskaupungeista koottiin taustaineisto, joka koostuu tutkimuskaupunkien kaupunginvaltuutetuille suunnatusta verkkokyselystä ja strategia-asiakirjojen tarkastelusta. Sähköpostin kautta jaettu kysely tehtiin huhtikuussa 2014. Tavoite oli saada esille Kouvolan, Mikkelin ja Seinäjoen ajankohtaisen kehittämispuheen keskeisiä sisältöjä, tietoja keskusteluihin osallistuvista tahoista ja foorumeista, joilla keskustelua käydään, sekä kuvauksia vuorovaikutuksesta keskusteluun osallistuvien ryhmien kesken. (Ks. kysymykset liitteessä 3.)

Kyselyn kohdejoukko käsitti yhteensä 159 henkilöä. Vastauksia tuli yhteensä 23, Mikkelistä 10, Seinäjoelta 9 ja Kouvolasta 4. Vastausprosentti (14 %) jäi odotettua alhaisemmaksi ja aineisto siten pieneksi yksin käytettäväksi, joten se muodosti vain yhden osan tutkimuksen aineistokokonaisuudesta. Seinäjoen valtuutettujen vastausprosentti oli korkein, 18, Mikkelin oli 17 ja Kouvolan 7. Vastaukset heijastavat omalta osaltaan kaupungeissa vallinnutta tilannetta.

Tutkimuskaupunkien kuntastrategioita analysoitiin puolestaan paikallisen kehittämisseskustelun nykyisinä ilmentyminä ja tuotoksina. Strategiat olivat vuosina 2013–2014 voimassa olleita virallisia, viranomaisprosesseissa tuotettuja ja poliittisessa päätöksenteossa hyväksytyjä julkaisuja. Strategioita luettiin arkiluennalla ja havainnot tehtiin asiakirjojen sisällöistä ja luettavuudesta sekä arvioitiin strategioiden suhdetta paikallisuuksiin.

Liite 3. Verkkokysely Kouvolan, Mikkelin ja Seinäjoen kaupunginvaltuutetuille 2014

Millaista on [kaupungin nimi] kehittämistä koskeva keskustelu? -otsikoidussa viestissä vastaajille kerrottiin, että kyselyllä on tarkoitus selvittää kaupungin poliittisten päätöksentekijöiden näkemyksiä siitä, mistä asioista kaupungin kehittämistä koskevassa keskustelussa puhutaan, ketkä keskusteluun osallistuvat sekä millainen ilmapiiri keskustelussa on. Kaupunginvaltuutettuja pyydettiin kertomaan vapaasti näkemyksiä ja tunnelmia kaupungin kehittämistä koskevista keskusteluista seuraavien vastauskohtien kautta.

1. TEEMAT

Mitkä ovat mielestänne tärkeimmät kuluvalle valtuustokaudella [kaupungin nimi] kehittämistä käytyjen keskustelujen teemat ja miksi? Kuvailkaa keskeisistä teemoista käytyä keskustelua. (Tilaa vastaukselle 5000 merkkiä)

2. TOIMIJAT

Mitä tahoja [kaupungin nimi] kehittämistä koskeviin keskusteluihin on osallistunut? Millä foorumeilla keskusteluja käydään? Kuvailkaa eri toimijoiden ja keskustelufoorumien merkitystä tiedonsaannille ja vuorovaikutukselle. (Tilaa vastaukselle 5000 merkkiä)

3. ILMAPIIRI

Millainen mielestänne on [kaupungin nimi] kehittämistä käytävien keskustelujen ilmapiiri?

- A) Kuvailkaa omia tunnelmianne [kaupungin nimi] kehittämistä koskevissa erilaisissa keskustelutilanteissa. (Tilaa vastaukselle 5000 merkkiä)
- B) Kuvailkaa [kaupungin nimi] kehittämistä koskevien keskustelujen yleistä ilmapiiriä. (Tilaa vastaukselle 5000 merkkiä)

4. VAPAA SANA

Mitä muuta haluatte sanoa [kaupungin nimi] kehittämistä koskevista keskusteluista? (Tilaa vastaukselle 5000 merkkiä)

Liite 4. Tilastotietoa eri medioiden käytöstä Suomessa 2010–2014

Taulukko 4.1. Verkkomedioiden lukeminen ja lukemisen useus 2010 ja 2014.

	Miehet		Naiset		Yhteensä					
	viimeisten 3 kuukauden aikana		viimeisten 3 kuukauden aikana		viimeisten 3 kuukauden aikana		viikoittain (3 kk:n aikana)		päivittäin tai lähes päivittäin (3 kk:n aikana)	
	2010	2014	2010	2014	2010	2014	2010	2014	2010	2014
	%-osuus 16–74-vuotiaasta väestöstä									
Lukenut verkkolehtien tai televisioyhtiöiden uutissivuja	76	81	76	73	74	78	62	68	44	43
Lukenut keskusteluja uutisista verkkolehtien tai televisioyhtiöiden uutissivuilta	49	55	40	48	45	52	26	32	12	12
Lukenut blogeja	41	44	39	53	40	48	21	24	9	6
Lukenut ulkomaisten verkkolehtien tai televisioyhtiöiden uutissivuja	37	43	23	32	30	38	17	20	8	8

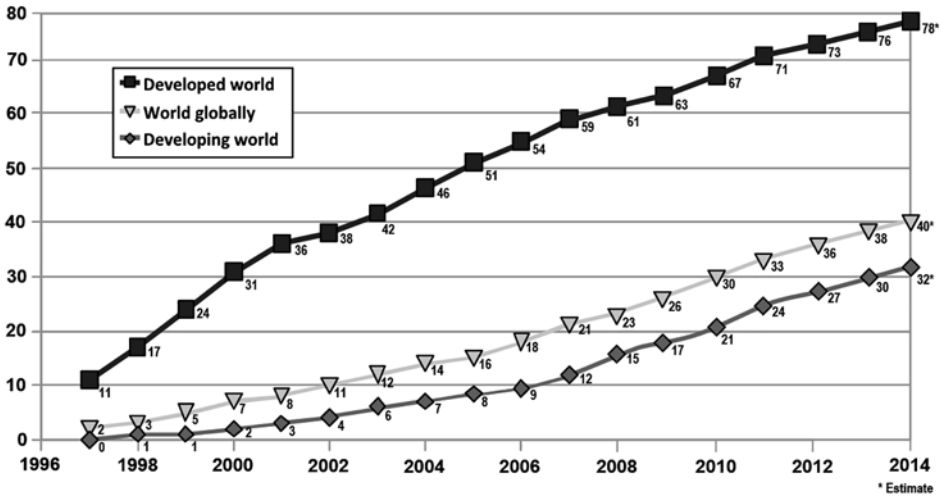
Lähde: Tilastokeskus 2014

Taulukko 4.2. Internetiin viimeisten kolmen kuukauden aikana kirjoittaneiden osuus sukupuolen mukaan 2010 ja 2014.

	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	2010	2014	2010	2014	2010	2014
	%-osuus 16–74-vuotiaasta väestöstä					
Kirjoittanut internetiin (mihin tahansa, pois lukien sähköposti)	41	51	44	56	42	53
Kirjoittanut keskustelufoorumille	24	30	17	22	21	26
Laittanut omia tekstejä, kuvia tai muuta omaa materiaalia internetiin muiden nähtäväksi	18	37	17	40	18	38
Komentoinut internetissä blogia	13	13	11	16	7	15
Komentoinut uutisia verkkolehtien tai televisioyhtiöiden internetsivuilla	8	12	3	8	6	10
Ylläpitänyt blogia	3	5	4	6	3	6

Lähde: Tilastokeskus 2014, 14

Liite 5. Internetin käyttäjien määrän kehitys maailmassa 1996–2015



Lähde: International Telecommunication Union <http://www.itu.int/ITU-D/ict/statistics/ict/>

Kunnallisan kehittämissäitiön tutkimusjulkaisujen sarjassa ovat ilmestyneet

- 1 Pirjo Mäkinen
KUNTARAKENNESELVITYS (1992)
- 2 HYVINVOINTIYHTEISKUNNAN TULEVAISUUS
Kolme näkökulmaa (1992)
- 3 Maria Lindbom
KUNNAT JA EUROOPPALAINEN ALUEKEHITYS (1994)
- 4 Jukka Jääskeläinen
KUNTA, KÄYTTÄJÄ, MARKKINAVOIMA
Kunnallisen monopolin ohjaus ja johtaminen (1994)
- 5 Torsti Kivistö
KEHITYKSEN MEGATRENDIT JA KUNTIEN TULEVAISUUS
Kohti ihmisläheistä kansalaisyhteiskuntaa (1995)
- 6 Kari Ilmonen–Jouni Kaipainen–Timo Tohmo
KUNTA JA MUSIIKKIJUHLAT (1995)
- 7 Juhani Laurinkari–Pauli Niemelä–Olli Pusa–Sakari Kainulainen
KUNTA VALINTATILANTEESSA
Kuka tuottaa ja rahoittaa palvelut? (1995)
- 8 Pirjo Mäkinen
KUNNALLISEN ITSEHALLINNON JÄLJILLÄ (1995)
- 9 Arvo Myllymäki–Asko Uoti
LEIKKAUKSET KUNTIEN UHKANA
Vaikeutuuko peruspalvelujen järjestäminen? (1995)
- 10 Heikki Helin–Markku Hyypiä–Markku Lankinen
ERILAISET KUNNAT
Kustannuserojen taustat (1996)
- 11 Juhani Laurinkari–Tuula Laukkanen–Antti Miettinen–Olli Pusa
VAIHTOEHDOKSI OSUUSKUNTA
– yhteisö kunnan palvelutuotannossa (1997)
- 12 Jari Hyvärinen–Paavo Okko
EMU – ALUEELLISET VAIKUTUKSET JA KUNTATALOUS (1997)
- 13 Arvo Myllymäki–Juha Salomaa–Virpi Poikkeus
MUUTTUMATON – MUUTTUVA KANSANELÄKELAITOS (1997)

- 14 Petri Böckerman
ALUEET TYÖTTÖMYYDEN KURIMUKSESSA (1998)
- 15 Heikki Helin–Seppo Laakso–Markku Lankinen–Ilkka Susiluoto
MUUTTOLIIKE JA KUNNAT (1998)
- 16 Kari Neilimo
STRATEGIAPROSESSIN KEHITTÄMINEN MAAKUNTATASOLLA
– case Pirkanmaa (1998)
- 17 Hannu Pirkola
RAKENNERAHASTOT
– ohjelmien valmistelu, täytäntöönpano ja valvonta (1998)
- 18 Marja-Liisa Nyholm–Heikki Suominen
PALVELUVERKOSSA YÖTÄPÄIVÄÄ (1999)
- 19 Jarmo J. Hukka–Tapio S. Katko
YKSITYISTÄMINEN VESIHUOLLOSSA? (1999)
- 20 Salme Näsi–Juha Keurulainen
KUNNAN KIRJANPITOUUDISTUS (1999)
- 21 Heikki Heikkilä–Risto Kunelius
JULKISUUSKOE
Kansalaiskeskustelun opetuksia koneistoille (2000)
- 22 Marjaana Kopperi
VASTUU HYVINVOINNISTA (2000)
- 23 Lauri Hautamäki
MAASEUDUN MENESTYJÄT
Yritykset kehityksen vetureina (2000)
- 24 Paavo Okko–Asko Miettälä–Elias Oikarinen
MUUTTOLIIKE PAKOTTAA RAKENNEMUUTOKSEEN (2000)
- 25 Olavi Borg
TIEDON VAJE KUNNISSA (2000)
- 26 Max Arhippainen–Perttu Pyykkönen
KIINTEISTÖVERO KUNNALLISTALOUEDESSA (2000)
- 27 Petri Böckerman
TYÖPAIKKOJEN SYNTYMINEN
JA HÄVIÄMINEN MAAKUNNISSA (2001)
- 28 Aimo Ryytänen
KUNTAYHTEISÖN JOHTAMINEN (2001)

- 29 Ilkka Ruostetsaari–Jari Holttinen
LUOTTAMUSHENKILÖ JA VALTA
Edustuksellisen kunnallisdemokratian mahdollisuudet (2001)
- 30 Terho Pursiainen
KUNTAETIIKKA
Kunnallisen arvokeskustelun kritiikkiä (2001)
- 31 Timo Tohmo–Jari Ritsilä–Tuomo Nenonen–Mika Haapanen
JARRUA MUUTTOLIIKKEELLE (2001)
- 32 Arvo Myllymäki–Eija Tetri
RAHA-AUTOMAATTIYHDISTYS KANSALAISSPÄLVELUJEN
RAHOITTAJANA (2001)
- 33 Anu Pekki–Tuula Tamminen
LAPSEN EHDOLLISUUS (2002)
- 34 Lauri Hautamäki
TEOLLISTUVA MAASEUTU
– menestyvät yritykset maaseudun voimavarana (2002)
- 35 Pertti Kettunen
KUNTIEN ELOONJÄÄMISEN TAITO (2002)
- 36 MAAKUNTIEN MERKITYS JA TEHTÄVÄT (2003)
- 37 Marko Taipale–Max Arhippainen
ANSIOTULOVAHENNYS, JAETTAVAT YRITYSTULOT
JA KUNTIEN VEROPOHJA (2003)
- 38 Jukka Lassila–Tarmo Valkonen
HOIVARAHASTO (2003)
- 39 Pekka Kettunen
OSALLISTUA VAI VAIKUTTAA? (2004)
- 40 Arto Ikola–Timo Rothovius–Petri Sahlström
YRITYSTOIMINNAN TUKEMINEN KUNNISSA (2004)
- 41 Päivi Kuosmanen–Pentti Meklin–Tuija Rajala–Maarit Sihvonen
KUNNAT ERIKOISSAIRAANHOIDOSTA SOPIMASSA (2004)
- 42 Pauli Niemelä
SOSIAALINEN PÄÄOMA SUOMEN KUNNISSA (2004)
- 43 Ilkka Ruostetsaari–Jari Holttinen
TARKASTUSLAUTAKUNTA KUNNAN PÄÄTÖKSENTEOSSA (2004)
- 44 Aimo Rynnänen
KUNNAT VALTION VALVONNASSA (2004)

- 45 Antti Peltokorpi–Jaakko Kujala–Paul Lillrank
KESKENERÄISEN POTILAAN KUSTANNUKSET
Menetelmä kunnille terveystalouksien tuotannon suunnitteluun ja ohjaukseen (2004)
- 46 Pentti Puoskari
KUNTA JA AMMATTIKORKEAKOULU (2004)
- 47 Timo Nurmi
KUNTIEN ARVOPERHEET (2005)
- 48 Jarna Heinonen–Kaisu Paasio
SISÄINEN YRITTÄJYYS KUNTATYÖSSÄ (2005)
- 49 Soili Keskinen
TUTKIMUS ALAISTAIDOISTA KUNNISSA
(verkkojulkaisu 2005)
- 50 Heikki A. Loikkanen–Ilkka Susiluoto
PALJONKO VERORAHOILLA SAA? (2005)
- 51 Arvo Myllymäki–Päivi Kalliokoski
VALTIO, KUNTA JA EUROOPAN UNIONI
Unionijäsenyyden vaikutus valtion ja kuntien taloudelliseen päätösvaltaan (2006)
- 52 Aini Pehkonen
MAAHANMUUTTAJAN KOTIKUNTA (2006)
- 53 Toivo Pihlajaniemi
KUNTARAKENNE MURROKSESSA
(verkkojulkaisu 2006)
- 54 Satu Nivalainen
PENDELÖINKÖ VAI MUUTANKO?
Työvoiman liikkuvuus kuntien välillä (2006)
- 55 Jouni Kaipainen
KUNTIEN ROSKASOTA (2006)
- 56 Vesa Vesterinen
KUNTA JA YHTIÖITTÄMINEN (2006)
- 57 Maria Solakivi–Matti Virén
KUNTIEN HENKILÖSTÖ, TEHOKKUUS JA KUNTAKOKO (2006)
- 58 Jarmo J. Hukka–Tapio S. Katko
VESIHUOLLON HAAVOITTUVUUS
(verkkojulkaisu 2007)

- 59 Elina Viitanen–Lauri Kokkinen–Anne Konu–Outi Simonen–
Juha V. Virtanen–Juhani Lehto
JOHTAJANA SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLOSSA (2007)
- 60 Jouni Ponnikas–Timo Tiainen–Johanna Hätälä–Jarmo Rusanen
SUOMI JA ALUEET 2030
– toteutunut kehitys, ennakointia ja skenaariot (2010)
- 61 Ritva Pihlaja
KOLMAS SEKTORI JA JULKINEN VALTA (2010)
- 62 Pekka Pietilä–Tapio Katko–Vuokko Kurki
VESI KUNTAYHTEISTYÖN VOITELUAINEENA (2010)
- 63 Pasi Holm–Janne Huovari
KUNNAT VEROUUDISTUKSEN MAKSAJINA? (2011)
- 64 Irene Roivainen–Jari Heinonen–Satu Ylinen
KÖYHÄ BYROKRATIAN RATTAISSA (2011)
- 65 Anu Hakonen–Kiisa Hulkko-Nyman
KUNNASTA HOUKUTTELEVA TYÖPAIKKA? (2011)
- 66 Markku Sotarauta–Toni Saarivirta–Jari Kolehmainen
MIKÄ ESTÄÄ KUNTIEN UUDISTUMISTA? (2012)
- 67 Eero Lehto
VOIKO ÄÄNESTÄMÄLLÄ VAIKUTTAA KUNTAVEROIHIN? (2012)
- 68 Kirsi Kuusinen-James
TUOKO PALVELUSETELI VALINNANVAPAUTTA? (2012)
- 69 Leena Forma–Marja Jylhä–Mari Aaltonen–Jani Raitanen–
Pekka Rissanen
VANHUUDEN VIIMEISET VUODET
– pitkäaikaishoito ja siirtymät hoitopaikkojen välillä (2012)
- 70 Niina Mäntylä–Jonna Kivelä–Seija Ollila–Laura Perttola
PELASTAKAA KOULUKIUSATTU!
– koulun vastuu, puuttumisen muodot ja ongelmat oikeudellisessa
tarkastelussa (2013)
- 71 Juhani Laurinkari–Kirsi Rönkä–Anja Saarinen–Veli-Matti Poutanen
PALVELUT TOIMIMAAN
– tapaturmissa vammautuneiden nuorten puheenvuoro (2013)
- 72 Signe Jauhiainen–Janne Huovari
KUNTARAKENNE JA ALUEIDEN ELINVOIMA
– laskelmia väestöstä, työpaikoista ja kuntataloudesta (2013)

- 73 Riitta Laakso
MISTÄ KOTI HUOSTAANOTETULLE LAPSELLE?
(verkkojulkaisu 2013)
- 74 Vuokko Niiranen–Minna Joensuu–Mika Martikainen
MILLÄ TIEDOLLA KUNTIA JOHDETAAN? (2013)
- 75 Niko Hatakka–Erkka Railo–Sini Ruohonen
KUNTAVAALIT 2012 MEDIASSA (2013)
- 76 Hannu Kytö ja Monika Kral-Leszczynska
MUUTTOLIIKKEEN VOITTAJAT JA HÄVIÄJÄT
– tutkimus alueiden välisistä muuttovirroista (2013)
- 77 Sakarias Sokka, Anita Kangas, Hannu Itkonen, Pertti Matilainen &
Petteri Räisänen
HYVINVOINTIA MYÖS KULTTUURI- JA LIIKUNTAPALVELUISTA
(2014)
- 78 Petra Kinnula, Teemu Malmi & Erkki Vauramo
SISÄLTÖÄ SOTE-UUDISTUKSEEN
Tunnuslukuja terveydenhuollon suunnitteluun (2014)
- 79 Hagen Henrj, Jarmo Hänninen, Seija Paksu ja Päivi Pylkkänen
OSUUSTOIMINNASTA VALOA VANHUSPALVELUIHIN (2014)
- 80 Toni Mättö, Jukka Pellinen, Antti Rautiainen ja Kari Sippola
TALOUSOHJAUS TERVEYSASEMILLA
– näennäisohjaus luo näennäistehokkuutta (2014)
- 81 Tuija Rajala ja Jari Tammi
BUDJETOINTIA KUNTIEN MUUTOSKIERTEESSÄ (2014)
- 82 Petra Kinnula, Teemu Malmi & Erkki Vauramo
SAADAANKO SOTE-UUDISTUKSELLA TASALAATUA? (2014)
- 83 Maria Ohisalo & Juho Saari
KUKA SEISOO LEIPÄJONOSSA?
Ruoka-apu 2010-luvun Suomessa (2014)
- 84 Anna-Maria Isola, Elina Turunen, Sakari Hänninen, Jouko Karjalainen
ja Heikki Hiilamo
SYRJÄYTYNYT IHMINEN JA KUNTA (2015)
- 85 Heli Sjöblom-Immala
PUOLISONA MAAHANMUUTTAJA –
Monikulttuuristen perheiden viihtyminen Suomessa ja muutto-
suunnitelmat (2015)

- 86 Arttu Saarinen, Mervi Ruokolainen, Heikki Taimio, Jukka Pirttilä ja Saija Mauno
PALVELUMOTIVAATIO JA TYÖHYVINVOINTI TERVEYDEN-
HUOLLOSSA (2015)
- 87 Olli-Pekka Viinamäki ja Maria Katajamäki
LUOTTAMUKSESTA ELINVOIMAA KUNNILLE (2015)
- 88 Seppo Penttilä, Janne Ruohonen, Asko Uoti ja Veikko Vahtera
KUNTAYHTIÖT LAINSÄÄDÄNNÖN RISTIAALLOKOSSA (2015)
- 89 Paula Saikkonen, Sanna Blomgren, Pekka Karjalainen ja Minna Kivipelto
POISTAAKO SOSIAALITYÖ HUONO-OSAISUUTTA? (2015)
- 90 Eija Kauppi, Niku Määttänen, Tomi Salminen ja Tarmo Valkonen
VANHUSTEN PITKÄAIKAISHOIDON TARVE VUOTEEN 2040
(2015)
- 91 Petra Kinnula, Teemu Malmi ja Erkki Vauramo
MITEN SOTE-UUDISTUS TOTEUTETAAN? (2015)
- 92 Jaana-Piia Mäkinie mi, Kirsi Heikkilä-Tammi ja Marja-Liisa Manka
MITEN KUNTAESIMIES VOI PARANTAA TYÖHYVINVOINTIA?
(2015)
- 93 Matti Rimpelä ja Markku Rimpelä (toimittajat)
SÄÄSTÖJÄ LAPSIPERHEIDEN PALVELUREMONTILLA (2015)
- 94 Tomi Venho
RAHASTAA, EI RAHASTA, RAHASTAA
– suomalaisen vaalirahoituksen seurantatutkimus (2015)
- 95 Riku Thilman, Timo Rothovius ja Jussi Nikkinen
KUNNAN SIJOITUSVARALLISUUDESTA JA SEN HALLINNASTA
(2016)
- 96 Tiina Rättilä ja Jarmo Rinne
KUNTADEMOKRATIA KAKSILLA RAITEILLA (2016)
- 97 Juha Lavapuro, Tuomas Ojanen, Pauli Rautiainen ja Virve Valtonen
SIVISTYKSELLISET JA SOSIAALISET PERUSOIKEUDET
SYRJÄKUNNISSA (2016)
- 98 Aleks i Koski ja Heikki Kuutti
LÄPINÄKYVYYS KUNNAN TOIMINNASSA
– tietopyyntöihin vastaaminen (2016)
- 99 Sari Tuuva-Hongisto, Ville Pöysä ja Päivi Armila
SYRJÄKYL IEN NUORET – unohdetut kuntalaiset? (2016)

100 Torsti Hyyryläinen ja Sofia Tuisku
SOSIAALISESTA MEDIASTA RATKAISUJA PAIKALLISEEN
VAIKUTTAMISEEN (2016)



KAKS – Kunnallisalan kehittämissäätiö rahoittaa kuntia palvelevaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Tavoitteena on tukea ja parantaa kuntien ja niiden organisaatioiden toimintamahdollisuuksia.

Rahoitamme hankkeita ja tutkimuksia, joiden arvioimme olevan kuntien tulevaisuuden kannalta keskeisimpiä. Tuloksien tulee olla sovellettavissa käytäntöön. Rahoitettavilta hankkeilta edellytetään ennakkoluulotonta ja uutta uraa luovaa otetta.

Säätiöllä on *Polemiikki*-niminen asiakaslehti ja kaksi julkaisusarjaa:

Polemia-sarja, jossa käsitellään kunnille tärkeitä strategisia kysymyksiä ajattelua herättävällä tavalla.

Tutkimusjulkaisut-sarja, jossa julkaistaan osa säätiön rahoittamista tutkimuksista. Pääosa säätiön rahoittamista tutkimuksista julkaistaan tekijätahon omissa julkaisusarjoissa.

Toimintamme ja julkaisumme esitellään tarkasti kotisivuillamme www.kaks.fi.

Vuonna 1990 perustettu itsenäinen säätiö rahoittaa toimintansa sijoitustuotoilla.

Osoite	Fredrikinkatu 61 A 00100 Helsinki
Asiamies	Antti Mykkänen, antti.mykkanen@kaks.fi , p. 0400 570 087
Tutkimusasiamies	Veli Pelkonen, veli.pelkonen@kaks.fi , p. 0400 815 527
Taloudenhoitaja	Anja Kirves, anja.kirves@kaks.fi , p. 0400 722 682

Tutustu kotisivuihimme (www.kaks.fi)!

Torsti Hyyryläinen ja Sofia Tuisku

Sosiaalisesta mediasta ratkaisuja paikalliseen vaikuttamiseen

Itsenäisen Suomen merkittävin hallinnon uudistus muuttaa rakenteita ja toimintatapoja. Jokainen kunta luo uuden identiteetin. Digitaaliset sovellukset luovat mahdollisuuksia avoimempaan tietoon ja keskusteluun kunnissa.

Tutkimuksessa tarkastellaan Kouvolan, Mikkelin ja Seinäjoen poliitikkojen, viranhaltijoiden ja kuntalaisten viestintää sosiaalisessa mediassa ja verkon avoimilla foorumeilla.

Tutkimuksen mukaan "kunnat ovat somessa, mutta ne eivät toimi somen viestintäkulttuurin mukaisesti". Tutkijat korostavat kuntaorganisaation ja kuntayhteisön rajapinnassa toimivien poliitikkojen roolia digitaalisen muutoksen tekijöinä.

Johtopäätöksissä tutkijat pohtivat, miten paikallinen media ja koneäly voivat tukea kuntien paikkaperustaista kehittämistä.



Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2016
ISBN 978-952-7072-70-7 (nid)
ISBN 978-952-7072-71-4 (pdf)